

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailusuunnitelma

Annika.Rouvala
annika.hyytia@helsinki.fi

Tuula Peltonen
Metsähallitus
Etelä-Suomen luontopalvelut
Seitsemisentie 110
34530 Lansi-Aure
puh. 0205 64 5268
tuula.peltonen@metsa.fi

Översättning: Pimma Åhman.

Translation: Traduct Oy.

Kansikuva: Helmikuussa Seitsemisen kansallispuistossa voi kulkea mm. lumikengillä.
Kuva: Tuulikki Halla.

© Metsähallitus 2008

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-615-8 (pdf)

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailusuunnitelma

PIRKANMAAN LIITTO

METSÄHALLITUS

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	Julkaisuaika	25.11.2008
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	Hyväksymispäivämäärä	13.10.2008
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	Diaarinumero	2397/530/2007
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	kansallispuisto, rantojen suojeluohjelma, Natura 2000 -alue		
ALUEEN NIMI	Seitsemisen kansallispuisto, Helvetinjärven kansallispuisto, Riuttaskorven virkistysmetsä, Aurejärven Natura 2000 -alueet		
NATURA 2000-ALUEEN NIMI JA KOODI	Seitseminen FI0311002, Helvetinjärvi FI0341003, Aurejärvi FI0321008, Raattaniemi-Vekaraniemi FI0321003, Pitkäkangas FI0321009		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Annika Rouvala ja Tuula Peltonen		
JULKAISUN NIMI	Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailusuunnitelma		
TIIVISTELMÄ	<p>Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen ensimmäinen luontomatkailusuunnitelma laadittiin syyskuun 2007 ja kesäkuun 2008 välisenä aikana Pirkanmaan liiton ja Metsähallituksen rahoittamana hankkeena. Luontomatkailusuunnitelmahankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat alueen kuntien edustajat, Pirkanmaan liitto sekä Metsähallitus. Hankkeessa pidettiin kolme yritystilaisuutta, joissa käytiin läpi alueen resursseja ja luotiin alueelle toiminnallinen visio sekä strategiset tavoitteet.</p> <p>Seitsemisen kansallispuisto on suosittu luontomatkailu- ja virkistyskäyttökohde. Tämän luontomatkailusuunnitelman tarkoituksena on lisätä kotimaista ja kansainvälistä matkailua Seitsemisen Helvetinjärven alueella niin, että alueen ominaispiirteet, luonnonmukaisuus ja kestävyys säilyvät. Suunnitelmaan sisältyy luontomatkailun kestävyden mittariston ja siihen liittyvien toimenpiteiden käyttöönotto ja kestävyden seuranta.</p> <p>Matkailijat arvostavat alueen luonnonrauhaa ja luonnontilaisuutta mutta toivovat myös lisää palveluita. Luontomatkailusuunnitelma on toimintastrategia, jossa on otettu huomioon valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset periaatteet ja suunnitelmat sekä hyödynnetty alueesta tehtyjä tutkimuksia ja yrittäjien näkemyksiä. Sillä pyritään suuntaamaan luontomatkailua alueella sekä luomaan paikallisille toimijoille ja yrittäjille uusia mahdollisuuksia. Näin halutaan edesauttaa yrittäjien verkostoitumista ja tukea paikallista elinkeinoelämää.</p> <p>Alueen vetovoimatekijät ovat monipuolinen luonto, kauniit maisemat ja hyvät retkeilymaastot sekä hyvä sijainti Tampereen läheisyydessä. Kaikkia mahdollisuuksia, kuten paikalliskulttuuria ja kulttuuriperintöä, ei ole vielä osattu täysin hyödyntää. Ilmastonmuutoksen vaikutukset on huomioitava.</p> <p>Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen vision 2020 mukaan aluetta pyritään jatkossa markkinoimaan paikalliskulttuuria korostaen. Matkailualueen yhteistä markkinointia lisätään ja kehitetään yhteistyössä alueen kuntien ja matkailutoimijoiden kanssa. Jatkossa luodaan tuotepaketteja kohderyhmittäin sekä erilaisia reitistöjä ja joukkoliikenneyhteyksiä. Luontomatkailusuunnitelma on tarkoitus päivittää viiden vuoden kuluttua vuonna 2013.</p>		
AVAINSANAT	Seitseminen, Helvetinjärvi, Aurejärvi, Riuttaskorpi, luontomatkailu		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 47		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-615-8
SIVUMÄÄRÄ	71 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	25.11.2008
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	13.10.2008
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	2397/530/2007
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	nationalpark, strandskyddsprogram, Natura 2000-område		
OMRÅDETS NAMN	Seitseminen nationalpark, Helvetinjärvi nationalpark, Riuttaskorpi rekreationsskog, Aurejärvi Natura 2000-områden		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Seitseminen FI0311002, Helvetinjärvi FI0341003, Aurejärvi FI0321008, Raattaniemi-Vekaraniemi FI0321003, Pitkäkangas FI0321009		
REGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Annika Rouvala och Tuula Peltonen		
PUBLIKATION	Naturturismplan för Seitseminen- och Helvetinjärviområdena		
SAMMANDRAG	<p>Den första naturturismplanen för Seitseminen- ja Helvetinjärviområdena utarbetades mellan september 2007 och juni 2008 i ett projekt som finansierades av Birkalands förbund och Forststyrelsen. För naturturismplanprojektet grundades en styrningsgrupp bestående av representanter för kommunerna på området, Birkalands förbund och Forststyrelsen. Som ett led i projektet ordnades tre sammankomster för företagare, under vilka man gjorde en översikt över områdets resurser, skapade en verksamhetsvision och uppsatte strategiska mål för området.</p> <p>Seitseminen nationalpark är ett populärt naturturism- och rekreationsmål. Syftet med denna naturturismplan är att öka såväl den nationella som internationella naturturismen på Seitseminen- och Helvetinjärviområdet på ett sätt som inte äventyrar områdets särdrag, grad av naturtillstånd och hållbarhet. I planen presenteras en mätare på naturturismens hållbarhet och åtgärder i anslutning till användningen av mätaren samt hur hållbarheten kan övervakas.</p> <p>Turisterna uppskattar naturens frid och områdets naturtillstånd men önskar fler tjänster. Naturturismplanen är en verksamhetsstrategi, i vilken man tagit i beaktande nationella, landskapsvisa och lokala principer och planer. Man har också begagnat sig av undersökningar som gjorts om området och företagarnas åsikter. Avsikten med planen är att styra naturturismen inom området och att producera nya verksamhetsmöjligheter till lokala aktörer och företagare. På detta sätt kan man främja bildandet av nätverk mellan företagarna och stöda det lokala näringslivet.</p> <p>Den mångsidiga naturen, de vackra landskapen och den fina friluftsterrängen och närheten till Tammerfors bildar områdets dragningskraft. Alla möjligheter på området, såsom t.ex. den lokala kulturen och kulturarvet, har inte ännu utnyttjats till fullo. Klimatförändringens effekter bör tas i beaktande.</p> <p>Enligt visionen för Seitseminen- och Helvetinjärviområdena 2002 har man i fortsättningen för avsikt att betona den lokala kulturen i marknadsföringen. Den gemensamma marknadsföringen av turistområdet utökas och utvecklas i samarbete med kommunerna på området och aktörerna inom turism. I framtiden produceras produktpaket för olika målgrupper samt lika slags leder och allmänna trafikförbindelser. Naturturismplanen uppdateras om fem år, dvs. år 2103.</p>		
NYCKELORD	Seitseminen, Helvetinjärvi, Aurejärvi, Riuttaskorpi, naturturism		
ÖVRIGA UPPGIFTER			
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 47		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-615-8
SIDANTAL	71 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

DOCUMENTATION PAGE

PUBLISHED BY	Metsähallitus	PUBLICATION DATE	25.11.2008
COMMISSIONED BY	Metsähallitus	DATE OF APPROVAL	13.10.2008
CONFIDENTIALITY	Public	REGISTRATION NO.	2397/530/2007
TYPE OF PROTECTED AREA/CONSERVATION PROGRAMME	national park, shore conservation programme, Natura 2000 area		
NAME(S) OF PROTECTED AREA(S)	Seitseminen National Park, Helvetinjärvi National Park, Riuttaskorpi Recreational Forest, Lake Aurejärvi Natura 2000 areas		
NATURA 2000 SITE NAME(S) AND CODE(S)	Seitseminen FI0311002, Helvetinjärvi FI0341003, Aurejärvi FI0321008, Raattaniemi–Vekaraniemi FI0321003, Pitkäkangas FI0321009		
REGIONAL UNIT			
AUTHOR(S)	Annika Rouvala and Tuula Peltonen		
TITLE	Nature Tourism Plan for Seitseminen and Helvetinjärvi area		
ABSTRACT	<p>The first Nature Tourism Plan for the Seitseminen and Helvetinjärvi area was drawn up between September 2007 and June 2008 as a project funded by the Council of Tampere Region and Metsähallitus. A steering group was established for the Nature Tourism Plan project, which included representatives of the area's municipalities, the Council of Tampere Region and Metsähallitus. Three events targeted at entrepreneurs were organised during the project, in which the area's resources were examined and an operational vision and strategic objectives were established for the area.</p> <p>Seitseminen National Park is a popular nature tourism and recreational destination. The aim of this Nature Tourism Plan is to increase national and international tourism to the Seitseminen-Helvetinjärvi area so that its individual characteristics, natural features and sustainability endure. The plan includes the implementation of indicators to measure the sustainability of nature tourism and related measures and the monitoring of sustainability.</p> <p>Tourists appreciate the area's peace and natural state but also require more services. The Nature Tourism Plan is an operational strategy which takes into account national, regional and local principles and plans, and in which the research performed in the area and local entrepreneurs' views have been utilised. It will be used to direct nature tourism in the area and to create new opportunities for local operators and entrepreneurs. This will promote the networking of entrepreneurs and support local business life.</p> <p>The area's major attractions are the diverse nature, beautiful scenery and good hiking opportunities, as well as its excellent location near Tampere. All of its possibilities, such as the local culture and cultural history, have not yet been tapped fully. The effect of global warming needs to be taken into account.</p> <p>According to the Seitseminen and Helvetinjärvi area's vision for 2020, the area will in future be marketed with an emphasis on local culture. The shared marketing for the tourism area will be increased and developed in co-operation with the area's municipalities and tourism operators. In future, product packages will be created according to target groups, as well as different types of trail systems and public transportation connections. The Nature Tourism Plan will be updated in five years in 2013.</p>		
KEYWORDS	Seitseminen, Helvetinjärvi, Aurejärvi, Riuttaskorpi, Nature Tourism		
SERIES NAME AND NO.	Nature Protection Publications of Metsähallitus. Series C 47		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-615-8
NO. OF PAGES	71 pp.	LANGUAGE	Finnish
PUBLISHING CO.	Metsähallitus	PRINTED IN	
DISTRIBUTOR	Metsähallitus	PRICE	

Esipuhe

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen ensimmäinen luontomatkailusuunnitelma on laadittu paikallisten toimijoiden yhteistyönä syyskuun 2007 ja kesäkuun 2008 välisenä aikana. Luontomatkailusuunnitelma toteutettiin Pirkanmaan liiton ja Metsähallituksen rahoittamana hankkeena. Luontomatkailusuunnitelmahankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat alueen kuntien edustajat, Pirkanmaan liitto sekä Metsähallitus.

Suunnitelman kirjoituksesta ja koostamisesta ovat vastanneet hanketyöntekijä ja projektipäällikkö Annika Rouvala Metsähallituksesta sekä puistonjohtaja Tuula Peltonen Metsähallituksesta. Suunnitelmaa on työstetty kolmessa strategiatyöpajassa. Suunnitelmassa on huomioitu strategiatyöpajoihin osallistuneiden yritysten sekä ohjausryhmän jäsenten kommentit. Suunnitelma on vahvistettu Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailusuunnitelmahankkeen ohjausryhmän kokouksessa 07.10.2008 ja hyväksytty Metsähallituksessa 13.10.2008.

Sisällys

1 JOHDANTO	9
2 ALUERAJAUS JA SUUNNITELMAN TAVOITTEET	12
2.1 Alue	12
2.2 Suunnitelman tavoitteet	12
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	15
4 SUUNNITELMA-ALUE LUONTOMATKAILUKOHTEENA	18
4.1 Seitsemisen kansallispuisto	19
4.2 Helvetinjärven kansallispuisto	19
4.3 Aurejärven Natura 2000 -alueet	19
4.4 Riuttaskorven virkistysmetsä	20
5 LUONTOMATKAILUN NYKYTILA	21
5.1 Seitsemisen kansallispuisto	21
5.2 Helvetinjärven kansallispuisto	24
5.3 Riuttaskorven virkistysmetsä	26
5.4 Aurejärven Natura 2000 -alueet	28
5.5 Suojelualueisiin tukeutuva matkailun yritystoiminta	30
5.6 Luontomatkailun nykytila Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella	35
6 LUONTOMATKAILUN TAVOITETILA JA PERIAATTEET	38
6.1 Luontomatkailun tavoitetila Pirkanmaalla	38
6.2 Luontomatkailun tavoitetila Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella	38
6.3 Strategiset tavoitteet suojelualuekohtaisesti	39
7 LUONTOMATKAILUN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA SEURANTA	40
7.1 Ekologinen kestävyys	41
7.2 Sosiaalinen kestävyys	44
7.3 Taloudellinen kestävyys	47
8 MARKKINOINTI JA VIESTINTÄ	48
8.1 Suojelualueiden markkinointiviestintä	48
8.2 Metsähallituksen kestävästä opastusviestinnästä tavoitteet alueella	49
9 KEHITTÄMISSUUNNITELMA	51
9.1 Metsähallituksen rooli matkailutoimijana Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella	51
9.2 Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen kehittämistarpeet ja -toimet	52
9.3 Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yleinen kehittäminen	59
10 SEURANTA	60
LÄHTEET	61
LIITTEET	
Liite 1 Luontomatkailun mittarit	65

1 Johdanto

Luontomatkailu on yksi voimakkaimmin kasvavista matkailun osa-alueista (Mowforth & Munt 1998, Fennell 1999, Hall & Page 2002). Luonnon vetovoiman ja luontoon liittyvien vapaa-ajan toimintojen merkityksen uskotaan kasvavan huomattavasti tulevaisuudessa (Luonnon virkistyskäytön... 2002).

Tässä suunnitelmassa luontomatkailu ymmärretään samassa merkityksessä kuin valtioneuvoston 2003 vahvistamassa luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisohjelmassa (Luonnon virkistyskäytön... 2002):

”Luontomatkailulla tarkoitetaan kaikkea luontoon tukeutuvaa matkailua. - - Hieman suppeammin määriteltynä luontomatkailua on sellainen matkailu, jonka yhteydessä virkistäydytään luonnossa. Luontomatkailu yhdistää luonnon virkistyskäytön ja matkailun. Luontomatkailussa luonto on merkittävä vetovoimatekijä tai toimintaympäristö. Luonnon virkistyskäytöstä on luontomatkailua lähes kaikki se, joka ei ole päivittäistä lähivirkistystä. Siten mm. matkailuun liittyvä loma-asuminen ja sen yhteydessä tapahtuva virkistyskäyttö katsotaan luontomatkailuksi.”

Valtakunnallisen matkailustrategiatyöryhmän (2006) mukaan Suomen matkailun luonnonmaantieteellisen perustan tärkeimmät tekijät ovat pohjoinen sijainti, vuodenaikojen rytmi, vesistöt, rannikot, saaristot, tunturit ja metsät sekä näiden muodostama suhteellisen vaihteleva pinnanmuodostus. Puhdas luonto aktiviteettimahdollisuuksineen on luonut Suomesta houkuttelevan matkailukohteen. Ulkomaalaiselle vapaa-ajanmatkailijalle luonto ja siihen liittyvät aktiviteetit ovat tärkeimmät syyt valita Suomi matkakohteeksi. Suomen luonto sellaisenaan saattaa vaikuttaa ulkomaalaisten valintapäätökseen jopa muita vetovoimatekijöitä enemmän (Tyrväinen & Koivula 2005).

Maailmanlaajuinen matkailualan järjestö World Tourism Organization (WTO) arvioi luontomatkailun kasvavan pitkällä aikavälillä maailmanlaajuisesti keskimäärin 4 % vuodessa. Valtioneuvosto on asettanut tämän Suomen tavoitteeksi vuoteen 2010 saakka matkailupoliittisessa linjauksessaan 13.6.2001. Valtioneuvoston (2003) periaatepäätöksessä toimintaohjelmasta luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi luontomatkailuun liittyvien työpaikkojen määrä on tavoitteena kaksinkertaistaa vuoteen 2010 mennessä. Samalla edistettäisiin syrjäisten maaseutualueiden säilymistä elinvoimaisena (Ympäristöhallinto 2008). Matkailun aikaansaama arvonalisyys kuvaa parhaiten matkailuelinkeinon merkitystä alueen taloudelle. Matkailun osuus bruttokansantuotteesta on koko maassa keskimäärin 2,3 % (Konttinen 2006).

Suomen valtakunnallisen, vuoteen 2020 saakka ulottuvan, matkailustrategian mukaan Suomen matkailullisten vahvuuksien säilyminen ja kestävä hyödyntäminen on turvattava (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006). Matkailumme perusta on monimuotoinen luonto, suomalainen kulttuuri, korkea elintaso ja elämisen laatu, joihin sisältyvät myös hyvä sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Matkailu on alueellisesti merkittävä elinkeino maassamme. Matkailuelinkeinon paikallinen merkitys korostuu erityisesti syrjäisillä alueilla sijaitsevien matkailukeskusten yhteydessä, sillä pääosa Suomen matkailukeskuksista sijaitsee taajamien ja kasvukeskusten ulkopuolella.

Ulkomaiset matkailijat yöpyivät Suomen majoitusliikkeissä 409 000 vuorokautta helmikuussa 2008, mikä oli 19 prosenttia enemmän kuin helmikuussa 2007 (Tilastokeskus 2008). Myös kotimaiset matkailijat yöpyivät vuonna 2008 12 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden helmikuussa. Yöpymisten kokonaismäärä kasvoi 14 prosenttia vuoden 2007 helmikuusta ja ylsi 1,5 miljoonaan yöpymisvuorokauteen. Kyseiset luvut ovat Tilastokeskuksen majoitustilaston ennakk-

kotietoja, ja ne on kerätty majoitusliikkeiltä, joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai sähköistokkeella varustettua matkailuvaunupaikkaa, sekä retkeilymajoilta.

Matkailun kasvun strategiset painopisteet ovat matkailukeskusten sekä teemapohjaisten tuotteiden ja palvelujen kehittäminen: lumi- ja joulutuotteet, vesistötuotteet, suomalaiset hyvinvointituotteet sekä tapahtumat (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006). Vuodenaikojen, luonnon eri elementtien, kulttuuritarjonnan ja kulttuuriperinnön entistä kannattavampi hyödyntäminen edellyttää tuotekehitystyötä.

Metsien, Itämeren sekä muiden vesistöjen puhtaus ja luonnon hyvä tila ovat matkailun perusedellytyksiä. Maaseudun autioituminen heikentää monien matkailuyritysten sekä matkailijoiden tarvitsemien perus- ja tukipalvelujen tasoa ja saatavuutta. Työvoiman ja yrittäjien väheneminen saattavat myös muodostua elinkeinon kohtalonkysymykseksi. Lisäksi väestön vanhenemisen myötä kohderyhmien ja matkailutuotteiden kysynnän muutoksiin varautumisen tulee olla jatkuvaa. Matkailuelinkeinon uhkia ovat myös terrorismi ja rikollisuuden lisääntyminen, polttoaineen hinnan nousu, talouden laskusuhdanne sekä hintatason ja kustannusten nouseminen, jotka vaikuttavat matkustuspäätöksiin. Ilmastonmuutos vaikuttaa vuodenaikojen pituuteen, matkailukohteiden rakentamiseen ja tuotekehitykseen (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006). Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin eteläisessä Suomessa on varauduttava lisäselvityksin ja tutkimuksin. Tärkeää on tilanteen ennakoiminen (Sievänen ym. 2005). Turismi on todettu erityistä huomiota mahdollisesti vaativaksi sektoriksi myös kansallisessa ilmastonmuutosstrategiassa (Maa- ja metsätalousministeriö 2005).

Kestävä luontomatkailu edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Kestävän matkailun mukainen kehittäminen turvaa taloudelliset, ympäristölliset, sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat huomioon ottavan pitkäjänteisen matkailutoiminnan. Se edellyttää toimijoilta samanlaista kestävän matkailun arvomaailmaa (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006). Metsähallitus toteuttaa kestävyyttä huomioimalla luonnonsuojelun sekä luonnon ja luonnonvarojen käytön ekologisen, kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden. Luontomatkailu on monilla luonnonsuojelualueilla myös tärkeä taloudellisen hyödyntämisen muoto. Se edistää aluetaloutta ja vaikuttaa sitä kautta myönteisesti paikallisten asukkaiden asenteisiin. Samalla pyritään säilyttämään alueen vetovoimatekijät, kuten puhtaat vesistöt ja luonnonrauha, sekä edistämään sopivien alueiden virkistyskäyttöä (Metsähallitus 2008b).

Suomen matkailumarkkinointi edellyttää osaamisen kartuttamista, myönteistä palveluasennetta, tehokasta verkostotoimintaa, entistä tarkempaa segmentointia ja täsmällisten kanavien valintaa. Tehokkaan markkinoinnin lisäksi tarvitaan myös hyvää myyntiosaamista (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006). Kestävän matkailun strategiaa edistää erityisesti uusien paikallisten matkailuyrittäjien toiminnan tukeminen siinä vaiheessa, kun strategiaa ollaan ottamassa käytäntöön. Koulutus on yksi tärkeä tapa myötävaikuttaa paikallisen matkailuelinkeinon kehittymiseen. Lisäksi laadunhallintajärjestelmällä on ratkaiseva merkitys. Sen avulla kerätään tietoja asiakaskunnasta, ylläpidetään asiakkuudenhallintaa, parannetaan asiakastyytyväisyyttä ja luodaan pysyviä asiakaskontakteja. Suositeltava tavoite on päivittää suunnitelma muutaman vuoden välein (Krippendorf ym. 1988).

Seitsemisen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaa on työstetty vuodesta 2006 lähtien, ja se valmistuu vuoden 2008 loppuun mennessä (Metsähallitus 2008e). Helvetinjärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on vuodelta 2004 (Metsähallitus 2004c). Tämä luontomatkailusuunnitelma perustuu näihin hoito- ja käyttösuunnitelmiin. Suunnitelmassa on käytetty apuna myös Seitsemisen (Tunturi 2008a), Helvetinjärven (Tunturi 2008b), Aurejärven (Rouvala 2008a) ja Riuttaskorven (Rouvala 2008b) kävijätutkimuksia sekä Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yritystutkimusta (Tunturi 2008c). Lisäksi on hyödynnetty kävijälaskentoja, joita on toteutettu tehostetusta vuodesta 2006 lähtien.

Metsäntutkimuslaitos on tehnyt Seitsemisen alueella asukastutkimuksen (Petäjistö & Selby 2008), ja Metsähallitus on selvittänyt Metsäntutkimuslaitoksen kanssa yhteistyössä Seitsemisen ja Helvetinjärven kävijöiden paikallistaloudellisia vaikutuksia (Berghäll & Vatanen 2008). Myös näiden tutkimusten tuloksia käytetään luontomatkailusuunnitelman taustatietona.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen ensimmäinen luontomatkailusuunnitelma on laadittu paikallisten toimijoiden yhteistyönä syyskuun 2007 ja kesäkuun 2008 välisenä aikana. Luontomatkailusuunnitelma toteutettiin Pirkanmaan liiton ja Metsähallituksen rahoittamassa hankkeessa. Luontomatkailusuunnitelmahankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat alueen kuntien edustajat, Pirkanmaan liitto sekä Metsähallitus.

Luontomatkailusuunnitelma on laadittu Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailuhankkeen ohjausryhmän hankesuunnitelman ja Metsähallituksen luontomatkailusuunnitelmia koskevan suunnitteluohjeen mukaisesti. Tämä suunnitelma sisältää kehittämiskohteet ja toimenpiteet Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen suojelualueille 2008–2020. Suunnitelmaa pidetään ajantasaisena ja se pyritään päivittämään kokonaisuudessaan vuonna 2013. Metsähallituksessa luontopalvelujen puolesta luontomatkailusuunnitelman on hyväksynyt aluejohtaja Stig Johanson 13.10.2008.

2 Aluerajaus ja suunnitelman tavoitteet

2.1 Alue

Seitsemisen ja Helvetinjärven aluekokonaisuus sisältää Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistot sekä Riuttaskorven virkistysmetsän ja Aurejärven Natura 2000 -alueet. Kohteiden yhteenlaskettu pinta-ala on 118,51 km². Lisäksi suunnittelualuerajauksen sisällä sekä läheisyydessä on Metsähallituksen metsätalouden hallinnoimaa talousmetsää, jota voidaan tarvittaessa hyödyntää luontomatkailussa.

Luontomatkailusuunnitelma on laadittu kuvassa 1 esitetylle alueelle. Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistot ovat matkailun näkökulmasta alueen vetovoimaisimmat luontokohteet. Muita tärkeitä luontokohteita ovat edellisten välimaastoon sijoittuva Riuttaskorven virkistysmetsä sekä Aurejärven rantojen suojelualue. Yhdessä nämä muodostavat maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävän luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun keskittymän. Kokonaisuus on myös Pirkanmaan uudessa maakuntakaavassa luontomatkailun kehittämisen kohdealue (Pirkanmaan liitto 2007a).

Tässä suunnitelmassa luontomatkailua ja sen kehittämistä tarkastellaan Seitsemisen ja Helvetinjärven luontomatkailualueen lisäksi myös Tampereen matkailualueen vaikutuspiirin näkökulmasta. Tampereen kansainvälinen matkailu suuntautuu jo nyt myös läheisille virkistysalueille. Lisäksi Seitsemisen ja Helvetinjärven luontomatkailualue tarjoaa merkittävän mahdollisuuden lähiasukkaiden virkistykseen ja ulkoiluun (Pirkanmaan liitto 2007a).

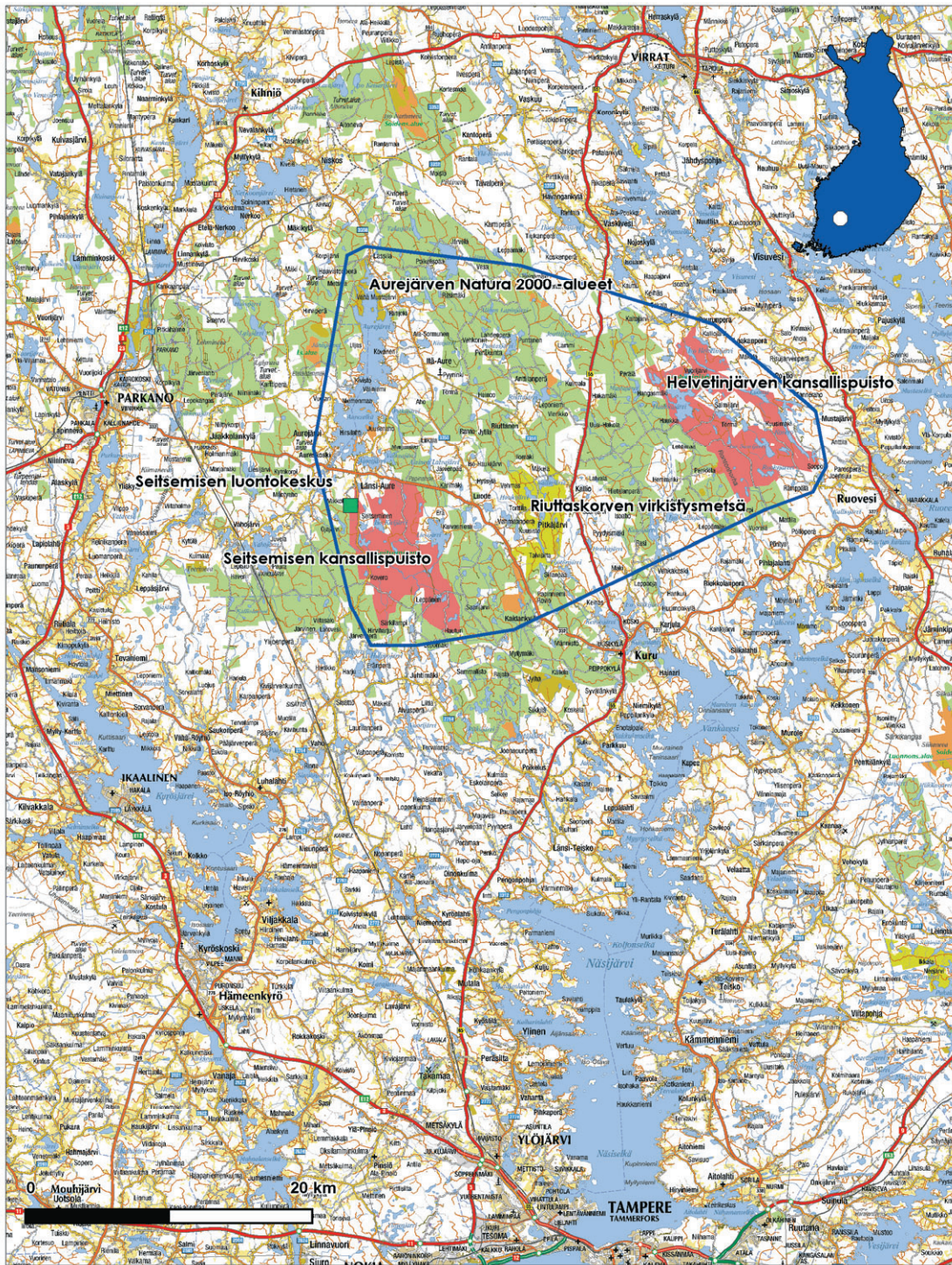
2.2 Suunnitelman tavoitteet

Luontomatkailusuunnitelman tavoitteena on tehdä Seitsemisen ja Helvetinjärven aluekokonaisuudesta yhä tunnetumpi, monipuolisempi ja suosituimpi luontomatkailun keskittymä, jota käytetään kestävästi ja luontoa säästävästi. Aluekokonaisuudella on hyvät mahdollisuudet kehittyä valtakunnallisesti merkittäväksi luontomatkailun kehittämis- ja osaamisalueeksi.

Luontomatkailusuunnitelma antaa eväät kannattavan luontomatkailun kehittämiseen alueella muun muassa tunnistamalla minkälaisiin palveluihin ja toimintoihin kohdistuu eniten kysyntää, edistämällä yrittäjien verkostoitumista ja palveluketjujen muodostumista sekä madaltamalla kynnystä luontomatkailun yritystoiminnan aloittamiseen.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailusuunnitelmassa oli tavoitteena selvittää Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen, Riuttaskorven virkistysmetsän sekä Aurejärven rantojen suojelualueen muodostaman luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun painopistealueen luontomatkailun nykytila, tunnistaa kehittämistarpeet sekä pyrkiä luomaan edellytyksiä alueen yrittäjien verkostoitumiseen. Aluekokonaisuuden kehittämisessä alueen luonto, kulttuurihistoria ja paikallisuus nähdään perustana, jonka varaan virkistyskäytön ja luontomatkailun palvelut ja toiminnot voidaan rakentaa kestävästi.

Pyrkimyksenä on vahvistaa luontomatkailun asemaa ja kilpailukykyä Pirkanmaalla. Luontomatkailun kehittäminen edellyttää, että alueen toimijoilla on yhteiset tavoitteet. Luontomatkailun mahdollisuuksista ja tarjonnasta viestimisen tulee pohjautua yhteisiin valintoihin. Myös markkinoinnin on oltava laadukasta ja kohdennettua.

Kuva 1. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkatilun suunnitelman aluerajaus näkyy kuvassa sinisellä viivalla. © Metsähallitus 2008, © Genimap Oy, Lupa L 5293.

Metsähallituksessa otettiin käyttöön kestävän luontomatkailun periaatteet vuonna 2004 (Metsähallitus 2004a). Luonnonsuojelualueilla toimivilta yrityksiltä edellytetään sitoutumista näihin periaatteisiin. Sitoutuminen todennetaan Metsähallituksen ja yrityksen välisellä sopimuksella, joka asettaa velvoitteita sekä yrittäjille että Metsähallitukselle. Periaatteet koskevat myös kävijöitä ja sidosryhmiä. Luontomatkailun kestävyysperiaatteiden toteutumista seurataan kestävän luontomatkailun mittareilla, jotka määrittellään alueelle luontomatkailusuunnittelun yhteydessä.

Hankkeen tavoitteena oli paitsi tehostaa aluekokonaisuuden nykyisten luontomatkailuyrittäjien yritystoimintaa, myös helpottaa muussa kuin luontomatkailun parissa toimivien yrittäjien mahdollisuuksia laajentaa tai kohdistaa toimintaansa luontomatkailun suuntaan sekä aktivoida uusien luontomatkailuyritysten muodostumista. Luontomatkailun myötä syntyvillä uusilla työpaikoilla olisi merkittävä aluetaloudellinen vaikutus Ylä- ja Luoteis-Pirkanmaan seutukuntien harvaanasutulle maaseudulle.

Hankkeen tavoitteena oli toimia alkusysäyksenä laadunhallintajärjestelmään perustuvan asiakaspalautejärjestelmän rakentamiselle. Laadulliset vaatimukset ulottuvat ympäristöasioiden lisäksi matkailutuotteisiin ja palveluihin sekä niiden laatuun. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella toimii useita matkailuyrittäjiä, jotka tarjoavat kansallispuistokävijöille majoitusta, ateriapalveluita sekä opastus- tai ohjelmapalveluita. Tähän mennessä Seitsemisen alueella on Metsähallituksen ja yritysten kesken tehty neljä yhteistyösopimusta, ja Metsähallituksessa toivotaan, että hankkeessa syntyvä tiivis yhteistyö luontomatkailuyrittäjien kanssa edistää halukkuutta luontomatkailun yhteistyösopimusten tekoon Metsähallituksen kanssa.

3 Toimintaympäristö

Pirkanmaan vahvistetussa maakuntakaavassa (Pirkanmaan liitto 2007a) suunnittelualan kohteet kuuluvat Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistoja ympäröivään luontomatkailun kehittämisen kohdealueeseen. Siinä kehitetään kaavamerkinnän mukaan luontomatkailuelinkeinojen palveluita. Erityistä huomiota kiinnitetään niiden elinkeinojen ja alueelle kohdistuvien kehittämishankkeiden tukemiseen, jotka ylläpitävät alueen ominaislaatua ja edesauttavat luontomatkailun toimintaedellytysten syntymistä ja säilymistä alueella. Alueella tulee kaavamerkinnän mukaan edistää virkistysreittien toteuttamista ja ylläpitoa.

Pirkanmaan maakuntasuunnitelmassa 2005+ (Pirkanmaan liitto 2005) esitetään maakunnan valtakunnalliset kansallispuisto- ja maisemanähtävyydet vetovoiman, imagon ja identiteetin osatekijöinä. Kohteita hyödynnetään suunnitelman mukaan perhe-, luonto- ja kokousmatkailussa. Niissä vahvistetaan maakunnallista matkailuyrittäjyyttä monipuolistamalla matkailutarjontaa ja -elämyksiä. Uusia vetovoimaisia kohteita luodaan matkailijoiden ja kokousvierailijoiden houkuttelemiseksi. Suunnitelmassa korostetaan yhtenä läpäisevänä periaatteena kestävän kehityksen periaatetta, jossa tunnetaan vastuu tulevaisuudesta ja kunnioitetaan kulttuuriympäristön ja luonnon arvoja päätöksenteossa.

Pirkanmaan maakuntaohjelma 2007–2015 (Pirkanmaan liitto 2007b) tarkentaa maakuntasuunnitelman linjauksia. Matkailussa pyritään entistä parempaan verkostoitumiseen sekä matkailuyritysten että ympäröivän yrity maailman kanssa. Lisäksi alueelle pyritään löytämään matkailun konsepti sekä alueelliset brändit sen markkinointiin. Myös talvimatkailua halutaan hyödyntää yhä enemmän. Luontomatkailun ja reitistöjen kehittämisellä ja hoitamisella sekä hyödyntämisellä todetaan olevan oma roolinsa maaseudun yhdyskuntarakennetta vahvistettaessa.

Pirkanmaan maakunnan matkailustrategian ”Pirkanmaan ja Tampereen kaupunkiseudun matkailun kärkituotteiden strategia vuosille 2007–2013” (Pirkanmaan liitto 2006) valmistelutyössä on huomioitu valtakunnallisen matkailustrategian (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006) sisältö. Pirkanmaan matkailun kärkituotteiden vahvistamiseksi on tunnistettu tarve kehittää matkailualan tutkimusta ja koulutusta, tehostaa tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä matkailussa ja varmistaa KokousNet-verkkopalvelun tehokas tuotantokäyttö ja mahdollisuus palvelutuotteen edelleen kehittämiseen (Pirkanmaan liitto 2006).

Hyvien lentoyhteyksien merkitys Suomen matkailulle on ensiarvoisen tärkeä. Tampere–Pirkkalan lentoaseman halpalentoyhteydet ovat matkailullisesti merkittävät. Uudet lentoyhteydet ovat luoneet aivan uusia matkailun kasvuun liittyviä mahdollisuuksia. Erityiskohteina Pirkanmaalla ovat kansainväliseen matkailuun liittyvät halpalentoyhteyksien ylläpitäminen ja kehittäminen sekä Baltian maihin kohdistuva matkailun tutkimus- ja markkinointitoiminta. Tampereelle on suorat lentoyhteydet Tukholmasta, Kööpenhaminasta, Lontoosta, Dublinista, Frankfurtista, Bremenistä ja Milanosta (GoTampere 2008b).

Pirkanmaan ja Tampereen kaupunkiseudun matkailun kärkituotteiden strategian 2007–2013 visio 2020 on, että Pirkanmaa on Suomen suurin perhe- ja kulttuurimatkailun keskus (Pirkanmaan liitto 2006). Tampere on imagoltaan Suomen paras perhematkailu-, kokous-, kongressi-, messu- ja teatterikaupunki. Kärkituoteyritykset ovat Suomessa toimialojensa halutuimmat ja kansainvälisesti tunnettuja. Pirkanmaan strategiset tavoitteet vuosiksi 2007–2013 ovat 1) Pirkanmaan matkailutalon vuotuinen kasvu on 2 prosenttiyksikköä suurempi kuin koko maan keskimääräinen kasvu, 2) Pirkanmaan matkailun kärkituoteyritysten asiakastytyväisyydet ovat toimialojensa parhaat Suomessa ja 3) kärkituoteyritysten liikevoittotaso ylittää niiden toimialojen parhaaseen neljännekseen. Pirkanmaan kärkituoteyritykset ovat Pirkanmaan matkailustrategian mukaan: Tampere-talo, Sär-

känniemen Elämyspuisto, Tampereen Messu- ja urheilukeskus, Ikaalisten kylpylä, Tampereen kylpylä ja Nokian Eden (Pirkanmaan liitto 2006).

Maakunnan matkailun markkinointi- ja myyntiorganisaatioksi perustettiin 1. syyskuuta 2007 Go-Tampere Oy, jonka tehtävänä on toteuttaa Pirkanmaan matkailustrategian määrittelemiä painopistealueita niin, että strategiassa asetetut tavoitteet saavutetaan. GoTampere Oy asemoituu matkailun toimintakentässä Pirkanmaan matkailun koordinaattoriksi, kehittäjäksi, markkinoijaksi ja myyinnedistäjäksi. Yhtiö kehittää, neuvoo, tiedottaa, tuottaa, markkinoi ja myy Pirkanmaan matkailupalveluja yrityksille, ryhmille ja yksittäisille matkailijoille tuottamalla ne itse tai ulkoistamalla osan palveluista. Yhtiön tavoitteena on lisätä Tampereen ja koko Pirkanmaan matkailun vetovoimaa, tehostaa markkinointia ja toimia kattavana alueorganisaationa matkailun kehittämisessä. Yritykset kustantavat markkinointinsa itse. Kehittämishankkeissa yhtiö toimii yhteistyössä elinkeinon kehittämissä rahoittajien kanssa (GoTampere 2008a).

Pirkanmaalle kootaan parhaillaan elämysteollisuusklusteria, jonka avulla edistetään maakunnan palveluliiketoimintaa ja kilpailukykyistä vetovoimaista maakuntaa (Pirkanmaan liitto 2008a). Pirkanmaan liiton elämysteollisuushankkeessa selvitysmiehenä ollut Pertti Palttila kertoo raportissaan Pirkanmaan liiton maakuntahallitukselle, että vaikka Pirkanmaalla on kasvukykyinen elämysteollisuuden klusteri, tulevaisuuteen suuntautuvassa klusterin kehittämistyössä ollaan kansainvälisesti ja kansallisesti jäljessä. Jatkossa on tärkeää, että avaintoimijat tekevät aktiivisesti yhteistyötä. Pirkanmaan liitolla, Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksella, Tampereen kaupakamarilla, Pirkanmaan Yrittäjät ry:llä, Tampereen kaupungilla sekä yliopistoilla ja korkeakouluilla on tärkeä rooli elinkeinon edellytysten kehittämisessä (Pirkanmaan liitto 2008a). Pirkanmaan maakuntahallitus käsittelee kokouksessaan 22.4.2008 Pirkanmaan elämysteollisuus selvityksen 14:ää toimenpide-ehdotusta, joista ehdotus 6 jatkotoimenpiteineen on seuraava: ”Pirkanmaata kehitetään erityisesti kulttuuri-, hyvinvointi- ja terveys-, mökki-, kannuste-, kalastus- ja luontomatkailun ympärivuotisena matkailukeskittymänä työperäisen ja perhematkailun ohella. Pirkanmaan kulttuurin toimenpideohjelman mukaiset toimet jatkuvat. Matkailun kehittämistyökeskusteluja on käyty yhdessä matkailualan toimijoiden kanssa. Mukana ovat olleet alan yrittäjät ja muut toimeenpanotahot, tutkijat ja kehittäjät. Työ tulee kohdistumaan matkailupaketteihin, luontoyhteiden parempaan esilletuontiin ja luontopalveluiden kehittämiseen.” (Pirkanmaan maakuntahallitus 2008, J. Koskela, henk.koht. tiedonanto 13.6.2008).

Metsähallituksen Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelmassa vuoteen 2013 (Metsähallitus 2004b) linjataan, että kyseisellä kaudella painotetaan entistä enemmän metsien ja vesien virkistyskäyttöä sekä luonnonsuojelun tavoitteita. Kansallispuistojen palveluvarustusta todetaan kehitettävän hoito- ja käyttösuunnitelmien pohjalta budjettirahoituksella. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen valtakunnallisella yleisökäytön painopistealueella kehitetään virkistys- ja luontomatkailukäyttöä.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alue sijoittuu Pirkanmaan maakunnassa Kurun kunnan, Ikaalisten kaupungin, Ruoveden kunnan ja Parkanon kaupungin alueelle. Näistä kuntakeskuksista Ikaalinen ja Parkano kuuluvat Luoteis-Pirkanmaan seutukuntaan ja Kuru ja Ruovesi Ylä-Pirkanmaan seutukuntaan, johon kuuluu myös Helvetinjärven kansallispuiston lähetyvillä sijaitseva Virrat. Nämä ovat lähialueen tärkeimmät kuntakeskukset (Ylä-Pirkanmaan seutuyhdistys 2008).

Kurua lukuun ottamatta alueen kuntakeskusten asukasmäärä on vähentynyt, ja kaikki kuntakeskukset ovat asukasmäärältään pieniä. Väestömäärään nähden alueella on paljon loma-asuntoja. Palvelut muodostavat keskusten suurimman elinkeinon (Kurun kunta 2008, Ikaalisten kaupunki 2008, Ruoveden kunta 2008, Parkanon kaupunki 2008, Virtain kaupunki 2008, Pirkanmaan liitto 2007c). Sen jälkeen suurimmat elinkeinoalat ovat teollisuus ja rakennustoiminta sekä maa-, metsä- ja kalatalous. Palveluelinkeinon osuus on Kurussa 60,6 %, Ikaalisissa 60,5 %, Ruovedellä 47,0 %, Parkanossa 52,1 % ja Virroilla 54,2 %. Jalostuselinkeinon osuus on Kurussa 20,9 %, Ikaalisissa 27,5 %, Parkanossa 37,4 %, Ruovedellä 38,3 % ja Virroilla 30,2 %. Maa-, metsä- ja kalatalous-

elinkeinon osuus puolestaan on Kurussa 15,1 %, Ikaalisissa 10,2 %, Ruovedellä 11,9 %, Parkanossa 7,8 % ja Virroilla 12,2 %.

Alueen luontomatkailun yritystoimintaa on viime vuosina edistetty useissa hankkeissa sekä kuntien yhteistyönä. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan maakuntien muodostaman Länsi-Suomen Allianssin (WFA:n) alueen luontomatkailustrategiassa vuonna 2001 laadittiin WFA:n luontomatkailustrategia ja kerättiin tietoja WFA-alueen ulkoilureiteistä ja luontomatkailuyrityksistä (Länsi-Suomen Allianssi 2008). Pirkanmaan liiton Ecoregion-hankkeen (1999–2001) tavoitteena oli merkittävien kansallispuistojen verkostoituminen eri maakunnissa ja yritysten, palvelujen ja työpaikkojen luominen kansallispuistojen yhteyteen (Pirkanmaan liitto 2008b).

Alueellista maaseutumatkailua markkinoi Vihreä Sydän Matkailu Oy vuoteen 2007 asti, jolloin osakeyhtiö lakkautettiin. Osakeyhtiön tarkoituksena oli parantaa seutukunnan kehityksen edellytyksiä. Sen jälkeen seudun matkailua ovat markkinoineet Ylä-Pirkanmaan seutuyhdistys ja kunnat. Ylä-Pirkanmaa on seitsemän kunnan verkostomainen seutukunta lähellä Tamperetta. Siihen kuuluvat Kurun ja Ruoveden lisäksi Virrat, Vilppula, Mänttä, Juupajoki ja Orivesi (Ylä-Pirkanmaan seutuyhdistys 2008, A. Pirttilahti henk.koht. tiedonanto 2.5.2008).

Luontomatkailun yritystoiminta on lisääntynyt alueella jonkin verran 2000-luvulla erityisesti Seitsemisen kansallispuiston ansiosta. Silti luontomatkailun merkitys alueen yritystoiminnassa on jäänyt varsin vähäiseksi. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen suojelualueilla ja niiden tuntumassa toimii tällä hetkellä noin 10–15 luontomatkailuyrittäjää, jotka tarjoavat muun muassa ohjelma-, välinevuokraus- ja majoituspalveluita.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yrittäjille järjestettiin luontomatkailusuunnitelmahankkeessa kolme keskustelutilaisuutta. Ensimmäinen yritystapaaminen järjestettiin 30.11.2007, ja siihen osallistui 6 yrittäjää, Metsähallituksen erikoissuunnittelija Matti Tapaninen, muita Metsähallituksen edustajia sekä ohjausryhmän jäseniä. Ensimmäisessä yritystilaisuudessa Tuula Peltonen perehdytti alueeseen yleisesti ja Annika Rouvala esitteli Seitsemisen ja Helvetinjärven kävijä- ja yritystutkimusten tuloksia. Matti Tapaninen tutustutti luontomatkailusuunnitelman työstämisen vaiheisiin. Sen jälkeen arvioitiin hankealueen luontomatkailun resursseja kolmessa työpajassa. Lisäksi tilaisuudessa käytiin läpi Metsähallituksen luontopalvelujen kestävä luontomatkailun periaatteita ja sitä, miten niiden toteutumista pystyttäisiin mittaamaan. Peruslähtökohta on, että luontomatkailu suojelualueilla on kestävä. Toiseen yritystilaisuuteen 5.2.2008 osallistui 12 yrittäjää ja muuta tahoa. Tilaisuudessa GoTampere Oy:n toimitusjohtaja Kari Saikkonen esitteli Pirkanmaan matkailun näkymiä sekä yrityksen toimintaa. Matti Tapanisen johdolla toteutettiin alueen vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia kartoittava nelikenttäanalyysi. Kolmannen yritystilaisuuteen 28.4.2008 osallistui 10 yrittäjää ja muuta tahoa. Tilaisuudessa luotiin visiot tulevaisuuden toimista ja strategiset tavoitteet sekä siirryttiin käytännön toimenpiteiden, kuten markkinoinnin, suunnitteluun. Aluekokonaisuudella todettiin olevan erittäin hyvät mahdollisuudet luontomatkailun yritystoiminnan kehittämiseen.

4 Suunnitelma-alue luontomatkailukohteena

Seitsemisen ja Helvetinjärven alue on retkeily- ja virkistyskäyttökohteena tunnettu alue sekä maakunnassa että laajemminkin eteläisessä Suomessa, ja alueen käyttö on ympärivuotista.

Aluekokonaisuuden kohteet edustavat eteläisen Suomenselän vedenjakajaseudun karua metsä-, suo- ja järviluontoa. Alueella käy vuosittain noin 80 000 kävijää, ja vuotuinen kävijämäärä on säilynyt vakaana. Alue on noin tunnin ajomatkan päässä Tampereelta ja kolmen tunnin ajomatkan päässä pääkaupunkiseudulta. Aluekokonaisuuden tunnetuin kohde on Seitsemisen kansallispuisto. Metsähallituksen asiakaspalvelu on keskittynyt Seitsemisen luontokeskukseen, jossa Metsähallitus on kehittänyt tapahtuma- ja opastustoimintaa. Seitsemisen luontokeskuksen kävijämäärä on pysynyt vakaana. Aluekokonaisuuden vaikutusalueella on viime vuosina panostettu merkittävästi kansallispuistoihin tukeutuvien reitistöjen kehittämiseen Pohjoisen Pirkanmaan reitistöhankeessa. Myös moottorikelkkareitistöjen kehittäminen on ollut merkittävää. Mahdollisuuksia alueen luontomatkailulliseen kehittämiseen antavat myös suo- ja järveluontokohteita ympäröivät valtion talousmetsät.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen vetovoimatekijöitä kartoitettiin hankkeen ensimmäisessä yritystilaisuudessa 30.11.2007. Toimintaympäristön vetovoimatekijöiksi tunnistettiin alueen monipuolinen luonto, kauniit maisemat ja hyvät retkeilymaastot, jotka ovat helposti saavutettavissa lähellä Etelä-Suomen kasvukeskuksia. Tampereelta on alueelle matkaa vain 80 km. Maakunnan toinen matkailukeskittymä Ikaalisten kylpyläkaupunki sijaitsee lyhyen etäisyyden päässä Seitsemisestä.

Alueen etuja eteläisessä Suomessa ovat lumivarmuus sekä lumen ja jään suomat mahdollisuudet. Marjat, sienet ja muut luonnonantimet luovat harrastusmahdollisuuksia. Järvet, purot, lammet, pienvesistöt, rotkojärvet sekä harjut ja suot tuovat elämyksiä ja tunnelmia. Lajisto on monipuolinen ja puusto vanhaa. Luonnossa liikkuu petoja ja muita eläimiä. On hiljaisuutta, pimeyttä, luonnon ääniä, tuoksua ja kontrasteja.

Alueella on historiallisia kulkureittejä. Kädentaitoja ja perinnettä voi harjoittaa ja katsella ympäristössä. Kulttuurimaisema ja -tarjonta ovat lähellä. Historiaa tuovat matkailijan lähelle metsien polttaminen, palojatkumo, kaskeaminen, savottatarinat ja taiteilijoiden kuvitellut jalanjäljet maisemassa. Myös metsänhoito ja sen historia on alueen yksi vetovoimatekijä.

Vetovoimatekijöitä alueella ovat edellisten lisäksi ympärivuotiset ja kattavat retkeilymahdollisuudet ja palvelut sekä helposti saavutettavat ja kokemattomillekin luonnossa liikkujille soveltuvat nähtävyydet ja luontokohteet (luontokeskus, puistojen ja Pirkan taival -reitistön patikointi- ja hiihtomahdollisuudet, majoituspalvelut). Tarjolla on monipuolisia opastus- ja tapahtumapalveluita (Seitsemisen luontokeskus), kauniita maisemia (Helvetinkolu ja rotkojärvet), monipuolista luontoa (vanhat metsät, suot, harjut) sekä perinneympäristöjä (Koveron kruunumetsätorppa) päiväretkiin ja muutaman päivän oleiluun (alueella on muun muassa lukuisia Villin Pohjolan kämppejä ja majoitusyrittäjiä).

Yhteenvedona voidaan todeta, että Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen vetovoima perustuu monipuoliseen luontoon, omaleimaiseen paikalliskulttuuriin ja ympärivuotisiin palveluihin, jotka ovat suhteellisen helposti lähestyttävissä eri puolilta Suomea. Sidosryhmien näkemys ja kiinnostus alueen kehittämiseksi on yhtenäinen. Alueen luontomatkailulla on kasvu- ja kansainvälistymismahdollisuuksia, kun otetaan huomioon verkostoituminen ja Tampereen matkailijavirtojen hyödyntäminen. Kytökset Tampereen seutuun ovat siten merkitykseltään keskeiset matkailun kehittämisessä.

4.1 Seitsemisen kansallispuisto

Seitsemisen kansallispuisto sijaitsee eteläisen Suomenselän karulla vedenjakajaseudulla Kurun kunnan ja Ikaalisten kaupungin alueella. Seitsemisen edustaa pohjoista havumetsäluontoa. Kansallispuisto on perustettu vuonna 1982, ja sen pinta-ala on 4 550 hehtaaria. Suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki. Maantieteellisesti Seitsemisen kansallispuisto sijaitsee Pohjois-Pirkanmaalla, noin 50 km Tampereen luoteispuolella.

Seitsemisen luonto on monimuotoinen. Maisemaa hallitsevat metsät ja suot sekä puiston länsiosaa rajaava Seitsemisharju. Pieniä järviä ja suolampia on runsaasti. Puiston arvokkain lajisto koostuu vanhojen metsien lajeista. Sijainti vedenjakajaseudulla näkyy pohjoisten lajien runsautena (Metsähallitus 2008c).

Ihmisen käden jäljet näkyvät puistossa selvästi. Valtaosa metsistä on entisiä talousmetsiä, ja yli puolet soista on ojitettu. Ennallistamista on tehty Seitsemisessä jo pitkään, ja puisto on ollut siinä edelläkävijä. Savotta- ja torppariaika näkyy puiston maisemassa ja kuuluu kiinteänä osana puiston historiaan ja nykyiseen ylläpitoon (Metsähallitus 2008c).

4.2 Helvetinjärven kansallispuisto

Helvetinjärven kansallispuisto sijaitsee Ruoveden kunnassa. Kansallispuisto edustaa vaihtelevaa ja jylhää pirkanmaalaista metsäluontoa. Kansallispuisto on perustettu vuonna 1982, ja sitä on laajennettu useita kertoja. Puiston pinta-ala on nykyisin 4 980 hehtaaria. Helvetinjärvi sijaitsee Pohjois-Pirkanmaalla, noin 50 km Tampereen pohjoispuolella. Helvetinjärven erikoisuuksia ovat syvät rotkolaaksot, jyrkkärantaiset järvet, pienet metsälammet ja salomaiset metsät (Metsähallitus 2008a).

Helvetinjärven kansallispuiston kuuluisat rotkolaaksot muodostuivat vuosimiljoonia sitten, jolloin suuret voimat siirtelivät maankuorta ja synnyttivät kansallispuiston jylhät maisemat. Ison Helvetinjärven koillisosassa sijaitseva Helvetinkolu on alueen tunnetuin rotko. Se on kapea, leveydeltään vain parimetrinen sola, joka laskee jyrkästi järven rantaan. Helvetinkolua pohjoisempaan, syvempään siirroslinjaan on muodostunut kapeiden ja jyrkkärantaisten rotkojärvien jono: Iso Helvetinjärvi, Pitkä Helvetinjärvi, Luomajärvi ja Kovero. Kalliojyrkänteet kohoavat korkeimmillaan 180–210 metriä merenpinnan yläpuolelle. Monin paikoin jyrkänteet nousevat pystysuorina seinäminä kymmenien metrien korkeuteen järvien vedenpinnantasosta.

Helvetinjärven kansallispuistossa on vielä jäljellä osia vanhoista luonnontilaisista salometsistä. Rotkolaaksoja ja pieniä salolampia reunustavat metsät ovat puustoltaan vanhimpia. Lajistollisesti arvokkaimpia ovat puiston vanhat metsät sekä rotkolaaksojen kalliorinteet. Helvetinjärven kansallispuiston vanhojen metsien lajistoon kuuluvat muun muassa liito-orava, pohjantikka ja pikkusieppo. Haukkajärvellä pesivät selkälökki ja kuikka (Metsähallitus 2008a).

4.3 Aurejärven Natura 2000 -alueet

Aurejärven Natura 2000 -alueet (Aurejärven Natura 2000 -alue ja Raattaniemen–Vekaraniemen Natura 2000 -alue) sijaitsevat Kurun kunnassa ja Parkanon kaupungissa, noin 50 km Tampereen luoteispuolella. Aurejärven Natura 2000 -alue on kooltaan 717 hehtaaria, ja suurin osa (noin 679 hehtaaria) siitä on Metsähallituksen hallinnassa. Rantojensuojeluohjelman kohteeksi Aurejärven pohjoisosa otettiin vuonna 1990. Raattaniemen–Vekaraniemen Natura 2000 -alue on laajuudeltaan 89 ha. Alueiden luonnonsuojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki ja vesialueilla vesilaki.

Aurejärvi sijaitsee eteläisen Suomenselän vedenjakaja-alueella. Se on erämainen, lähes luonnontilainen suurehko järviallas, jossa on lukuisia erikokoisia saaria sekä rantojen niemekkeitä. Rannat ovat kohtalaisen loivia, ja rantaviiva on sokkeloinen. Rannat ovat soisia erityisesti Aurejärven Natura 2000 -alueen pohjoisosissa. Natura 2000 -alueiden ranta on asumaton ja lähes luonnontilainen (Metsähallitus 2008e).

Suurin osa järven rantojen metsistä on mäntyvaltaisia. Ne ovat olleet metsätalouskäytössä 1980-luvun loppuun saakka. Vanhempia metsiä on melkein puolet maapinta-alasta. Lajistoon kuuluu jonkin verran vanhojen metsien lajeja sekä muutamia rauhallisten vesistöalueiden lintulajeja (Metsähallitus 2008e).

4.4 Riuttaskorven virkistymetsä

Kurun kunnassa sijaitseva Riuttaskorven virkistymetsä kuuluu Suomenselän vedenjakajaseudun rauhallisiin saloseutuihin. Riuttaskorven virkistymetsä on perustettu Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman yhteydessä Metsähallituksen päätöksellä vuonna 2005. Alueen pinta-ala on 1 684 hehtaaria. Alueeseen sisältyy Pitkäkankaan Natura 2000 -alue, jonka laajuus on 35 hehtaaria. Pirkanmaan maakuntakaavassa Riuttaskorpi on merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi (Pirkanmaan liitto 2007a).

Alue on innoittanut muun muassa J. L. Runebergia kirjoittamaan Vänrikki Stoolin tarinoihin kertomuksen matkamiehen näystä. Riuttaskorven virkistymetsän luonto on yleisilmeeltään karua, ja sen metsät ovat pääosin mäntyvaltaisia. Maaston painanteissa ja vesistöjen rannoilla on pieniä soita. Alueen näkyvin piirre on Pitkäkankaan pohjois–eteläsuuntainen moreeniharju. Alueen halki kulkee Keihäsjoen reittiin kuuluva vesistöreitti (Metsähallitus 2008d).

5 Luontomatkailun nykytila

5.1 Seitsemisen kansallispuisto

5.1.1 Rakenteet ja palvelut

Seitsemisen kansallispuisto soveltuu hyvin päiväretkeilyyn, muutaman päivän vaelluksiin sekä nähtävyyks- ja opetuskohteeksi. Kansallispuisto on myös ympäristökasvatuksen aktiivinen toimija Pirkanmaalla.

Päätuulosuunta kansallispuistoon on Kuru–Parkano-tieltä Länsi-Aureen kylästä. Vuonna 1989 avattu ja puiston päätuoloväylän varrella sijaitseva Seitsemisen luontokeskus on ympärivuotisesti avoinna oleva asiakaspalvelupiste, jossa on kolme perusnäyttelyä, vaihtuvia näyttelyitä, auditorio sekä yrittäjän vuokraamat kahviotilat. Keskus tarjoaa maksuttomia ja maksullisia teemaopastuksia sekä luontokeskuksen tiloissa että kansallispuistossa eri kohderyhmille.

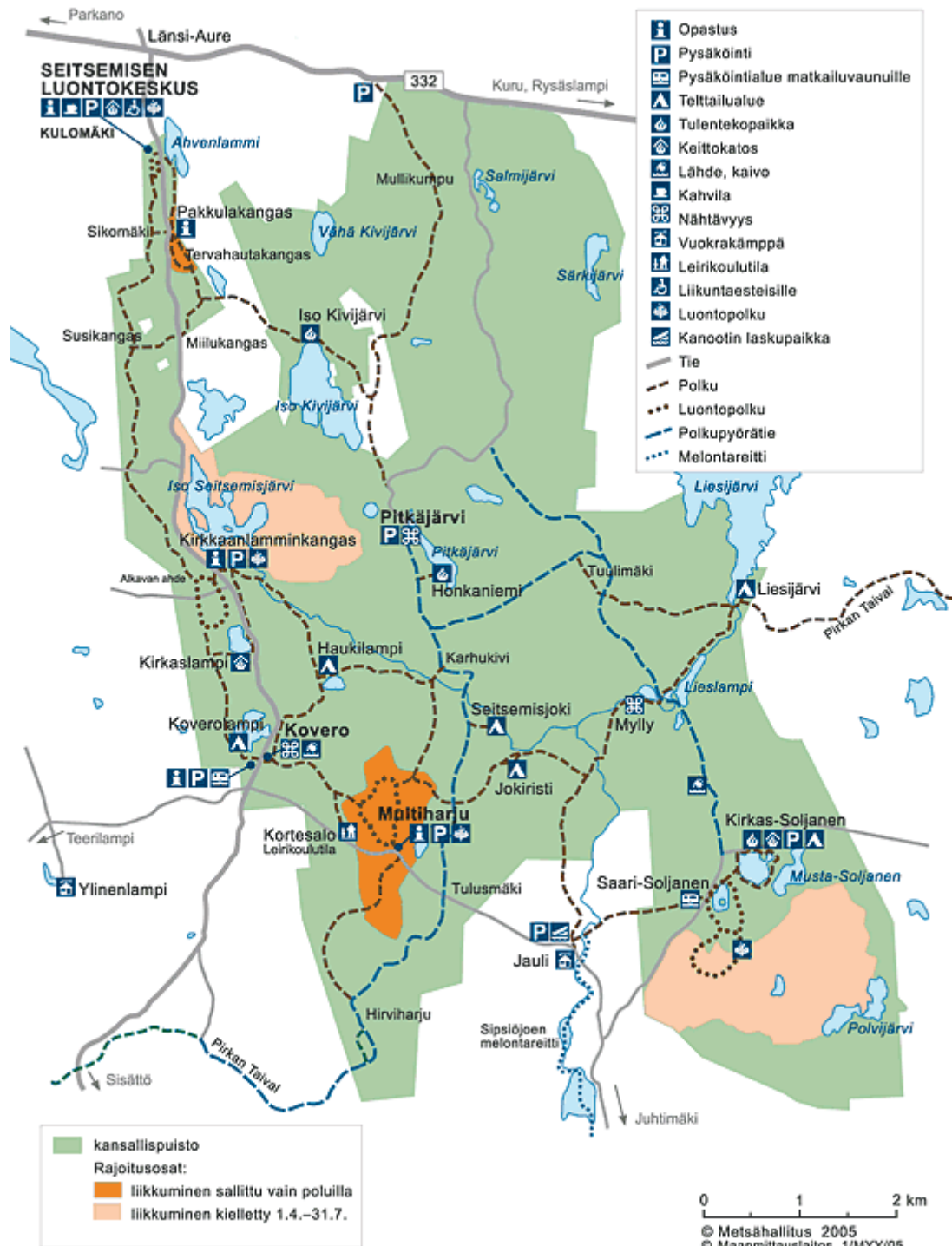
Seitsemisen suosituimmat kohteet ovat luontokeskus, Kovero, Multiharju sekä Soljasten alue. Puistossa on kattava taukopaikka- ja rengasreitiverkosto, ja osa palveluista soveltuu myös liikuntaesteisille. Puiston alueella on noin 60 km viitoitettuja polkuja sekä useita luontopolkuja. Talvisin puistossa ylläpidetään latureitistöä, joka on pisimmillään noin 30 kilometriä. Pirkan taival -reitistö laajentaa retkeilymahdollisuuksia puiston ulkopuolelle. Itään päin reitti kulkee Kurun kautta Helvetinjärven kansallispuistoon, lännessä taas Kyrösjärven rannalle (ks. kuva 2).

5.1.2 Kävijät

Tämän luvun lähteenä on käytetty Seitsemisen kansallispuiston kävijätutkimusta (Tunturi 2008a), jollei toisin mainita. Seitsemisen kävijämäärä on ollut noin 40 000 kävijää vuodessa ja luontokeskuksen noin 30 000 kävijää. Kävijämäärät näyttävät kuitenkin olevan kasvussa, sillä vuonna 2007 puistossa vieraili 44 000 kävijää ja luontokeskuksessa lähes 35 000 kävijää. Luontokeskuksen sesonkiaikaa on touko-syyskuu, kun taas marras- ja joulukuu ovat yleensä hiljaisinta aikaa.

Seitsemisen suurin kävijäryhmä olivat 45–54-vuotiaat. Puistoon tultiin yleensä oman perheen kanssa. Joka viides kävijä tuli puistoon ystävien seurassa. Kävijät saapuivat kansallispuistoon useimmiten Tampereelta, Helsingistä tai lähiseudulta, kuten Ikaalisista ja Parkanosta. Suurin osa kävijöistä saapui puistoon henkilöautolla.

Seitsemisen kansallispuisto oli useimmiten kävijöiden ainoa tai tärkein kohde matkalla. Ensimmäistä kertaa Seitsemisen kansallispuistossa vieraili kaksi viidesosaa vastanneista, kun taas kolme viidesosaa oli käynyt Seitsemisessä aikaisemminkin. Keskimäärin kävijät olivat vierailleet Seitsemisen kansallispuistossa ensimmäisen kerran 15 vuotta aiemmin ja edellisen kerran kolme vuotta aiemmin. Viimeisten viiden vuoden aikana kävijät olivat vierailleet Seitsemisessä keskimäärin 14 kertaa. Seitsemisessä vierailee vakiintunut kävijäkunta, joka saapuu alueelle suunnitellusti ja yleensä päätarkoituksellisesti. Kävijät hakevat Seitsemisestä luontokokemusta, maisemanautintoa, rentoutumista, melun ja saasteiden välttämistä, yhdessäoloa oman seurueen kanssa sekä henkistä hyvinvointia. He harrastavat alueella kävelyä ja luonnon tarkkailua, käyvät luontokeskuksessa, retkeilevät ja nauttivat eväitä sekä tutustuvat kulttuuriperintöön ja luontopolkuun. Talvella noin joka kolmas kävijä hiihtää, ja noin joka viides kävelee lumikengillä.

Kuva 2. Seitsemisen kansallispuiston reitit ja rakenteet. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/08.

Suurin osa Seitsemisen kävijöistä on päiväkävijöitä, jotka viipyvät alueella keskimäärin vähän alle neljä tuntia. Noin joka viides kävijä yöpyi kansallispuistossa useimmiten yhden yön.

Metsäntutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen tekemän paikallistaloudellisen vaikuttavuuden tutkimuksen (Berghäll & Vatanen 2008) mukaan kävijät kuluttavat Seitsemisen alueella suhteellisen vähän rahaa. Kansallispuiston lähialueella keskimääräinen kävijä kuluttaa 23 euroa käyntiä kohti. Matkan varrella ja kotona kuluu 23 euroa, joten kävijä käyttää matkaansa yhteensä 46 euroa. Ulkomaalainen kävijä kuluttaa sekä matkan varrella että kohteen lähialueella muita kävijöitä huomattavasti enemmän rahaa, noin 308 euroa käyntiä kohti. Paikallisilta asukkailta kuluu vähiten rahaa, noin 9,80 euroa.

Metsäntutkimuslaitoksen asukastutkimuksen (Petäjistö & Selby 2008) mukaan Seitsemisen kansallispuiston lähialueiden asukkaat suhtautuvat kansallispuistoon ja matkailuun siellä hyvin myönteisesti, vaikka asukkaiden kansallispuistosta saamat taloudelliset hyödyt jäävät suhteellisen vaatimattomiksi. Erityisesti matkailuyritysten katsottiin hyötynneen kansallispuistosta, vaikka vain 14 % oli hyötynyt matkailusta tai kansallispuistosta taloudellisesti. Kansallispuiston koettiin lisänneen alueen tunnettuutta ja parantaneen alueen imagoa. Lisäksi kansallispuiston uskottiin vaikuttaneen positiivisesti seudun kehitykseen lisäämällä uusia työpaikkoja ja yritysmahdollisuuksia. Asukkaiden asenteisiin vaikuttivat vastaajan sukupuoli, ikä, koetut hyödyt ja haitat, metsänomistajuus ja kontaktit matkailijoiden kanssa.

Kävijöiden ennakko-odotukset Seitsemisen kansallispuiston luonnonympäristöstä, harrastusmahdollisuuksista, reiteistä ja rakenteista vastasivat todellisuutta melko hyvin (Tunturi 2008a). Parhaiten odotuksia vastasi luonnonympäristö ja heikoimmin harrastusmahdollisuudet. Palveluita, erityisesti opastettuja retkiä, toivotaan enemmän ja rakenteita kaivataan lisää: erityisesti erikielisiä opastetauluja ja viitoituksia sekä polun alkua ja loppua kuvaavia nimiä. Lisäksi toivotaan levähdyspenkkejä reittien varsille ja uusia pitkospuita ja nuotiopaikkoja.

Kävijät olivat tyytyväisiä puistoon ja sen palveluihin, sillä alueen valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,23/5 eli hyvä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Seitsemisessä käy paljon samoja kävijöitä, minkä tiedostaminen on tärkeää puiston palveluita ja toimintoja kehitettäessä. Käyttö kohdistuu pääosin tiettyihin nähtävyyden kohteisiin, jotka on rakennettu käyttöä kestäviksi. Näin ollen voidaan todeta, että luontoarvojen säilyttämiseen on hyvät edellytykset myös jatkossa, vaikka kävijämäärä kasvaisikin. Harrastusmahdollisuuksien monipuolistamiselle on selvästi kysyntää, ja tämä tarjoaa mahdollisuuksia yrittäjille. Koska puistossa ei välttämättä haluta kestävyden takaamiseksi tarjota useampia erilaisia aktiviteettimahdollisuuksia, tällaista toimintaa voidaan suunnata valtion metsätalousalueille lähelle puistoaluetta, esimerkiksi Pirkan taival -reitistön yhteyteen. Myös erityisesti Tampereen suunnasta järjestetyille joukkoliikenneyhteyksille saattaisi olla kysyntää esimerkiksi sesonkiaikana. Kävijät tuovat alueelle nykyisin vain vähän rahaa. Suurin potentiaali paikallistaloudellisia vaikutuksia ajatellen näyttää olevan ulkomaalaisissa kävijöissä. Ympäristön asukkaiden myönteinen suhtautuminen kansallispuistoon antaa hyvän lähtökohdan kansallispuiston kehittämiseen.

5.2 Helvetinjärven kansallispuisto

5.2.1 Rakenteet ja palvelut

Helvetinjärven kansallispuisto soveltuu hyvin päiväretkiin sekä parin päivän vaellusretkiin. Puiston suosituin käyntikohde on Helvetinkolu, rotko, joka on ollut tunnettu matkailunähtävyys jo 1800-luvulla. Myös Haukkajärven rannalla sijaitseva Haukanhieta on suosittu käyntikohde (ks. kuva 3). Helvetinjärvellä järjestetään kesäaikaan yleisöretkiä, ja koululaisille on tarjolla opastuspaketteja.

Päätulosuunnat kansallispuistoon ovat Helvetinkolulle Ruovesi–Virrat-tieltä Pohtion kylän kautta ja Haukanhiedalle Kuru–Virrat-tieltä Kallion kylän kautta. Puiston alueelle ei pääse julkisilla kuluvälineillä.

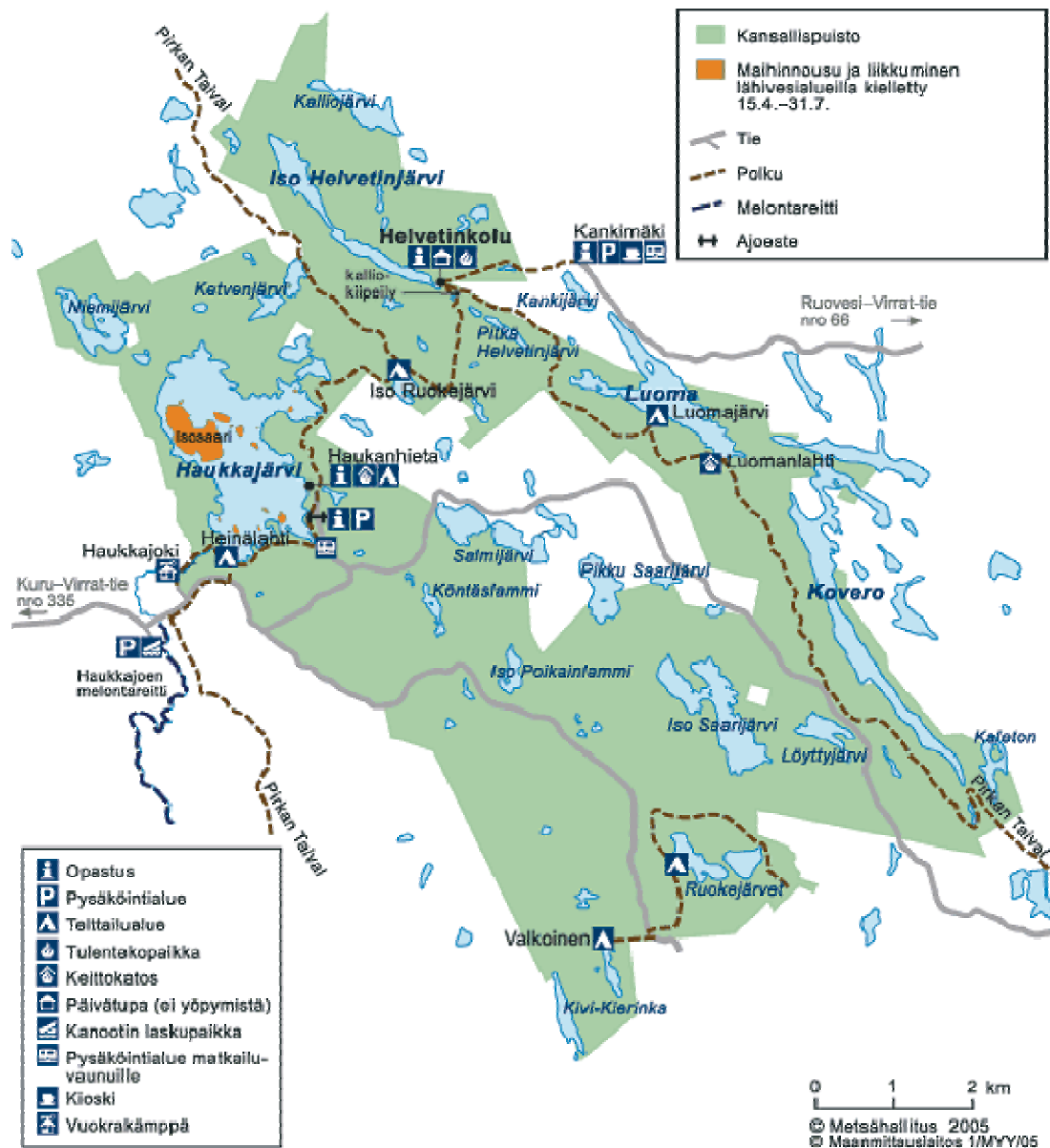
Taukopaikat ja reitit keskittyvät Helvetinkolun ja Haukanhiedan väliselle alueelle, joka on puiston nähtävyyssosaa. Muu osa puistosta on syrjäosaa. Puistossa on yhteensä noin 40 km reittejä, joiden varsilla on telttailu- ja tulentekopaikkoja (Metsähallitus 2008a). Helvetinkolun alueelle valmistuu rengasluontopolku kesällä 2008. Retkeilymahdollisuuksia laajentaa lähikuntien ylläpitämä Pirkan taival -retkeilyreitistö, jota pitkin voi patikoida Ruoveden, Kurun ja Virtojen suuntiin ja aina Seitsemisen kansallispuistoon saakka. Matkan varrella voi yöpyä teltassa, laavussa tai vuokra-kämpässä.

5.2.2 Kävijät

Tämän luvun lähteenä on käytetty Helvetinjärven kansallispuiston kävijätutkimusta (Tunturi 2008b), jollei toisin mainita. Helvetinjärven kävijämäärä on noin 32 000 kävijää vuodessa. Pääosa kävijöistä käy puistossa sulan maan aikaan, mutta Helvetinkolulla vierailaan myös läpi talven. Kävijät olivat suhteellisen tyytyväisiä vierailuunsa alueella, sillä valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,03/5. Helvetinjärven kansallispuisto oli useimmalle kävijälle matkan ainoa tai tärkein ja suunniteltu kohde.

Suurimman kävijäryhmän muodostivat 25–34-vuotiaat, ja lähes yhtä paljon alueella kävi 15–24-vuotiaita. Iältään kävijät olivat siis Seitsemisen kävijöitä nuorempia. Kävijät saapuivat Helvetinjärven kansallispuistoon useimmiten Tampereelta, Helsingistä tai lähiseudulta, kuten Kurusta ja Ruovedeltä. Seurue muodostui usein oman perheen jäsenistä tai ystäväistä. Tärkeimmät syyt viettää aikaa puistossa olivat luonnon kokeminen, maisemat, rentoutuminen, oman seurueen kanssa yhdessä oleminen, poissa melusta ja saasteista oleminen sekä henkinen hyvinvointi. Kävijät harrastivat enimmäkseen kävelyä, luonnosta nauttimista, maiseman katselua, luonnon tarkkailua, eväsretkeilyä ja retkeilyä. Suurin osa kävijöistä vieraili Helvetinkolulla tai Haukanhiedalla. Runsat kymmenesosa kävijöistä vieraili Luomajärvellä tai jossain muussa kohteessa. Kävijät olivat enimmäkseen päiväkävijöitä, joiden vierailu kesti keskimäärin neljä tuntia. Noin joka neljäs kävijä yöpyi kansallispuistossa useimmiten yhden yön. Puiston käyttö on pitkälti samankaltaista kuin Seitsemisessä.

Metsäntutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen tekemän paikallistaloudellisen vaikuttavuuden tutkimuksen (Berghäll & Vatanen 2008) mukaan Helvetinjärven alueella kävijät kuluttivat kansallispuiston lähialueella 16 euroa käyntiä kohti. Matkan varrella ja kotona rahaa kului 27 euroa, joten kävijä kulutti matkaansa yhteensä 43 euroa. Helvetinjärven kansallispuiston aineistosta ei voitu erottaa ulkomaalaisia kävijöitä omaksi ryhmäkseen (J. Berghäll henk.koht. tiedonanto 27.6.2008).

Kuva 3. Helvetinjärven kansallispuiston reitit ja rakenteet. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/08.

Kävijöiden ennakko-odotukset Helvetinjärven kansallispuiston luonnonympäristöstä, harrastusmahdollisuuksista sekä reiteistä ja rakenteista vastasivat todellisuutta melko hyvin. Noin neljäsosa kävijöistä kuitenkin vastasi, että harrastusmahdollisuudet vastasivat odotuksia vain keskinkertaisesti, joten niissä on eniten parantamisen varaa. Tutkimuksessa tiedustelluista asioista maaston kuluneisuus häiritsi eniten Helvetinjärven kansallispuiston kävijöitä. Toiseksi eniten oli häirinnyt liiallinen kävijämäärä. Maaston kuluneisuuden häiritsevyydellä saatettiin tarkoittaa Kankimäen ja Kolun välistä vanhaa reittiä, joka uusitaan rengasreitiksi kesällä 2008.

Kävijät olivat pääosin tyytyväisiä luonnon kauneuteen ja retkeilyn onnistumiseen. Osa kävijöistä kaipasi palveluiden ja rakenteiden kunnostusta tai lisää palveluita ja rakenteita. Puistoon toivottiin ympäri kuljettavia ja eripituisia reittejä, erilaisia opasteita ja Haukanhiedalle johtavien teiden parantamista. Myös kaivoja, yöpymiseen soveltuvia laavuja tai vastaavia paikkoja sekä roskakoreja toivottiin lisää.

Helvetinjärven kansallispuiston tulokset yhtenevät hyvin paljon Seitsemisen tulosten kanssa. Molempien puistojen käyttö on samantyyppistä päiväkäyttöä ja kävijät jättivät nykyisin vain vähän rahaa alueelle. Myös Helvetinjärven kansallispuistossa harrastusmahdollisuuksien monipuolistamiseen on selvästi kysyntää, mikä tarjoaa mahdollisuuksia yrittäjille. Harrastusten suhteen on syytä huomioida kävijöiden keskimääräinen ikä mutta myös se, että maaston kuluneisuuden oloon on oltu tyytymättömiä.

5.3 Riuttaskorven virkistysmetsä

5.3.1 Rakenteet ja palvelut

Riuttaskorven virkistysmetsä sijaitsee Pohjois-Kurussa, Kuru–Parkano-tien (nro 332) pohjoispuolella. Tampereelle alueelta on matkaa 70 km, Parkanoon 30 km ja Kuruun 15 km.

Riuttaskorpi sopii hyvin puolen päivän ja päivän mittaisiin retkiin (Metsähallitus 2008d). Riuttaskorpeen on pyritty keskittämään palveluita, joita Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistoissa ei ole tarjolla mutta joille on ollut kysyntää, esimerkiksi vuokrattava sauna, laavu ja luontotorni sekä suurten ryhmien, kuten partiolaisten, käyttöön keittokatos. Riuttaskorvessa on kaksi rengasreittiä, joiden yhteispituus on noin 10 km (ks. kuva 4). Pirkan taival -retkeilyreitistö kulkee Riuttaskorven eteläosan kautta ja yhdistää alueen Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistoihin. Talvella alueen eteläosaa sivuaa Pirkan taipaleen perinteisen hiihtotavan latu, jota kunta ylläpitää. Riuttaskorven läpi kulkee myös moottorikelkkaura. Riuttaskorven alueella voi onkia ja pilkkiä jokamiehenoikeudella. Lisäksi Riuttaskorven alue kuuluu Metsähallituksen Kurun pienriistan metsästysalueeseen (nro 6645).

5.3.2 Kävijät

Tässä luvussa on käytetty lähteenä Riuttaskorven virkistysmetsän kävijätutkimusta (Rouvala 2008b). Riuttaskorvessa käy vuosittain arviolta noin 5 000 kävijää. Arvio kävijämääristä pohjautuu laskurilukemiin sekä polttopuun menekkitietoihin. Alueen kävijämäärä on ollut odotettua alhaisempi, ja tavoitteena on lisätä alueen käyttöä tulevaisuudessa.

Eniten kävijöitä Riuttaskorven virkistysmetsään tuli Tampereelta, Ylöjärveltä, Kurusta, Nokialta ja Espoosta. Näiltä paikkakunnilta tuli yhteensä yli puolet kävijätutkimukseen vastanneista. Riuttaskorven virkistysmetsässä vierailtiin enimmäkseen 2–5 hengen seurueissa. Vain 20 % ilmoitti vierailevansa alueella yli 6 hengen seurueessa ja 18 % yksin.

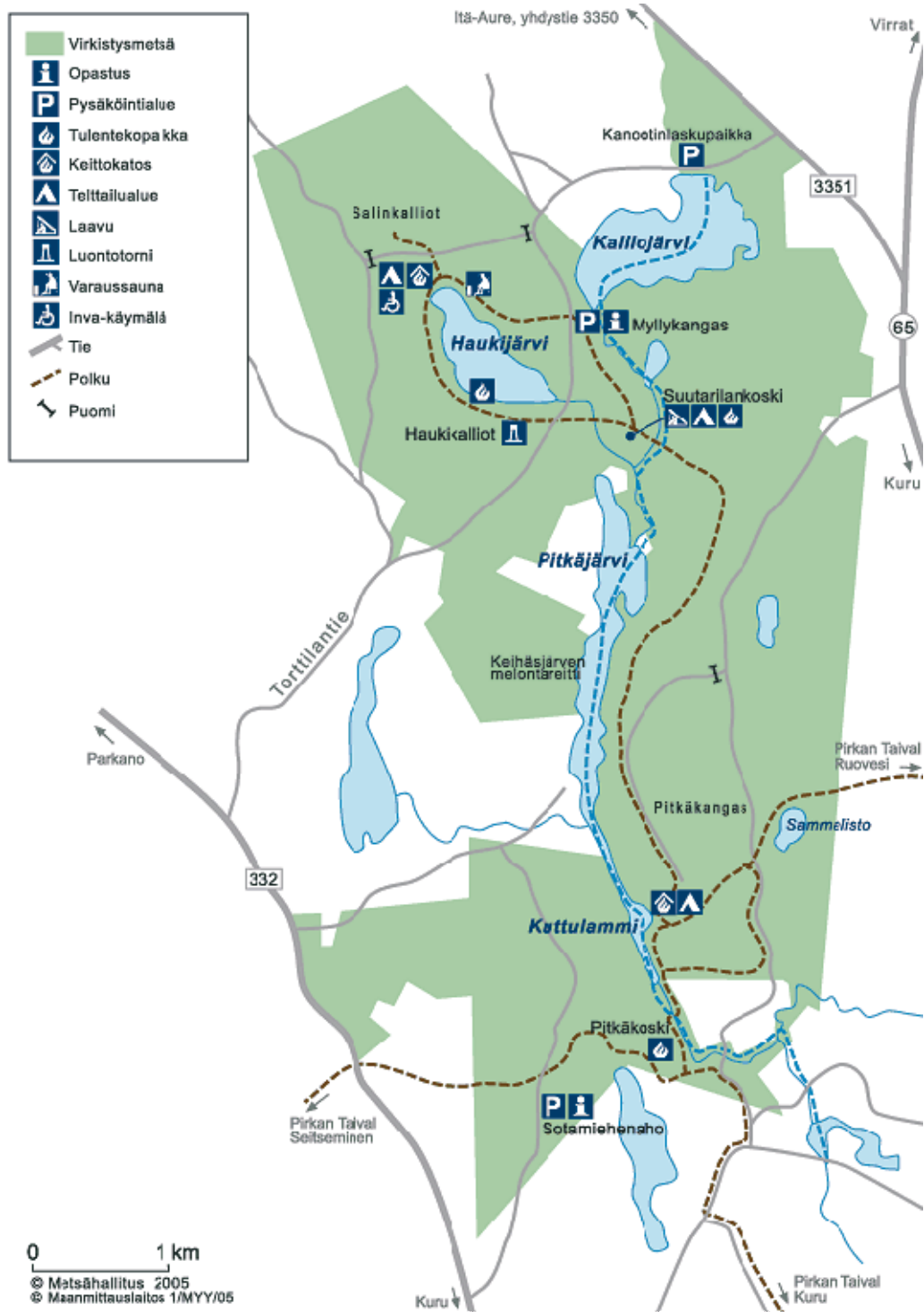
Kävijätutkimukseen vastanneista 56 % oli miehiä ja 44 % naisia. Miesten keski-ikä oli noin 43 vuotta ja naisten keski-ikä noin 45 vuotta. Päiväkävijöitä oli lähes kaksi kertaa enemmän kuin yöpyjiä. Sunnuntai oli yleisin alueelle saapumispäivä ja saapumisajankohtana oli yleisimmin aamupäivä klo 10–12. Kävijöitä oli eniten heinä-syyskuussa.

Pääasiallisia aktiviteetteja, joihin vastanneet osallistuivat tai aikoivat osallistua käynnillään, olivat kävely, luonnon tarkkailu, luonnosta nauttiminen, maastoruokailu, retkeily, maiseman katselu, telttailu tai muu leiriytyminen maastossa, sienestys, uinti, luontovalokuvaus, koiran kanssa ulkoilu ja marjastus.

Vastanneet olivat tyytyväisimpiä polttopuihin huolletuilla tulentekopaikoilla, keittokatoksiin, tulentekopaikkoihin ja laavuihin, luontotorniin, alueen yleiseen siisteyteen, yleisökäymälöihin, Metsähallituksen aluetta koskeviin verkkosivuihin ja maiseman vaihtelevuuteen. Yrittäjien tuottamia palveluita toivottiin lisää. Vastaajien käyntiä häiritsivät eniten luonnonympäristön käsittely ja

maaston kuluneisuus. Polkuja sekä polkujen parempaa merkitsemistä ja kunnostusta toivottiin lisää. Aluekohtainen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,02/5.

Alueella virkistytymisessä ja matkailussa kannattaa näiden tulosten perusteella keskittyä kävijöiden ohjeistamiseen sekä yrittäjien palveluiden kehittämiseen.

Kuva 4. Riuttaskorven virkistysmetsän reitit ja rakenteet. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/08.

5.4 Aurejärven Natura 2000 -alueet

5.4.1 Rakenteet ja palvelut

Aurejärven Natura 2000 -alue on pääosin lähivirkistyskohde. Alueelle pääsee pohjoisesta esimerkiksi Kurun kunnan alueelta tietä numero 3350 pitkin ja etelästä Parkanosta Aureskosken kautta tai Kurusta Itä-Aureen kautta.

Aurejärven länsirantaa pitkin kulkee Pirkan taival -reitistön osa, joka päättyy Kihniön Pyhäniemelle (ks. kuva 5). Reitti alkaa Parkanosta ja kulkee Aurejärven kylän kautta. Reitti on merkitty, ja se on kunnan tai kuntien hoidossa. Reittiä ei kuitenkaan tiettävästi kuljeta kovinkaan paljon.

Aurejärven länsirannalla, Pirkan taival -reitistön läheisyydessä sijaitsee kaksi kunnan rakentamaa ja ylläpitämää tulentekopaikkaa, joista toisella on myös kota sekä kuivakäymälä. Kaskilahden tulipaikka on tarkoitettu purkaa hoito- ja käyttösuunnitelman (Metsähallitus 2008e) mukaisesti. Tervaniemellä on tulipaikka sekä kotarakenne, jonka tilalle on tarkoitettu tehdä laavu, wc ja polttopuuliiteri. Tervaniemi on erityisesti moottorikelkkailijoiden sekä veneilijöiden käytössä. Länsirannalla Leveelahdessa on myös Villin Pohjolan vuokramökki. Aurejärvi on myös Pirkanmaan melontareittiopissa. Aurejoen reitillä on kaksi lähtöpaikkaa järven rannalta, alueen pohjoiskärjestä sekä Kaskilahdesta.

Raattaniemen–Vekaraniemen Natura 2000 -alueella ei ole yleisöpalveluita.

5.4.2 Kävijät

Tämän luvun lähteenä on käytetty Aurejärven Natura 2000 -alueen kävijätutkimusta (Rouvala 2008a). Tuloksiin vaikuttaa se, että kyselylomakkeet lähetettiin enimmäkseen paikallisten kiinteistöjen omistajille. Aurejärven Natura 2000 -alueiden vuosittaiseksi kävijämääräksi arvioidaan noin 1 000–2 000 käyntikertaa vuodessa. Aurejärvi on suosittu lähivirkistyskohde. Kesämökkiläiset ym. asukkaat käyttävät varsinkin vesialuetta melko runsaasti. Suosittuja ovat vesistön lisäksi saaret.

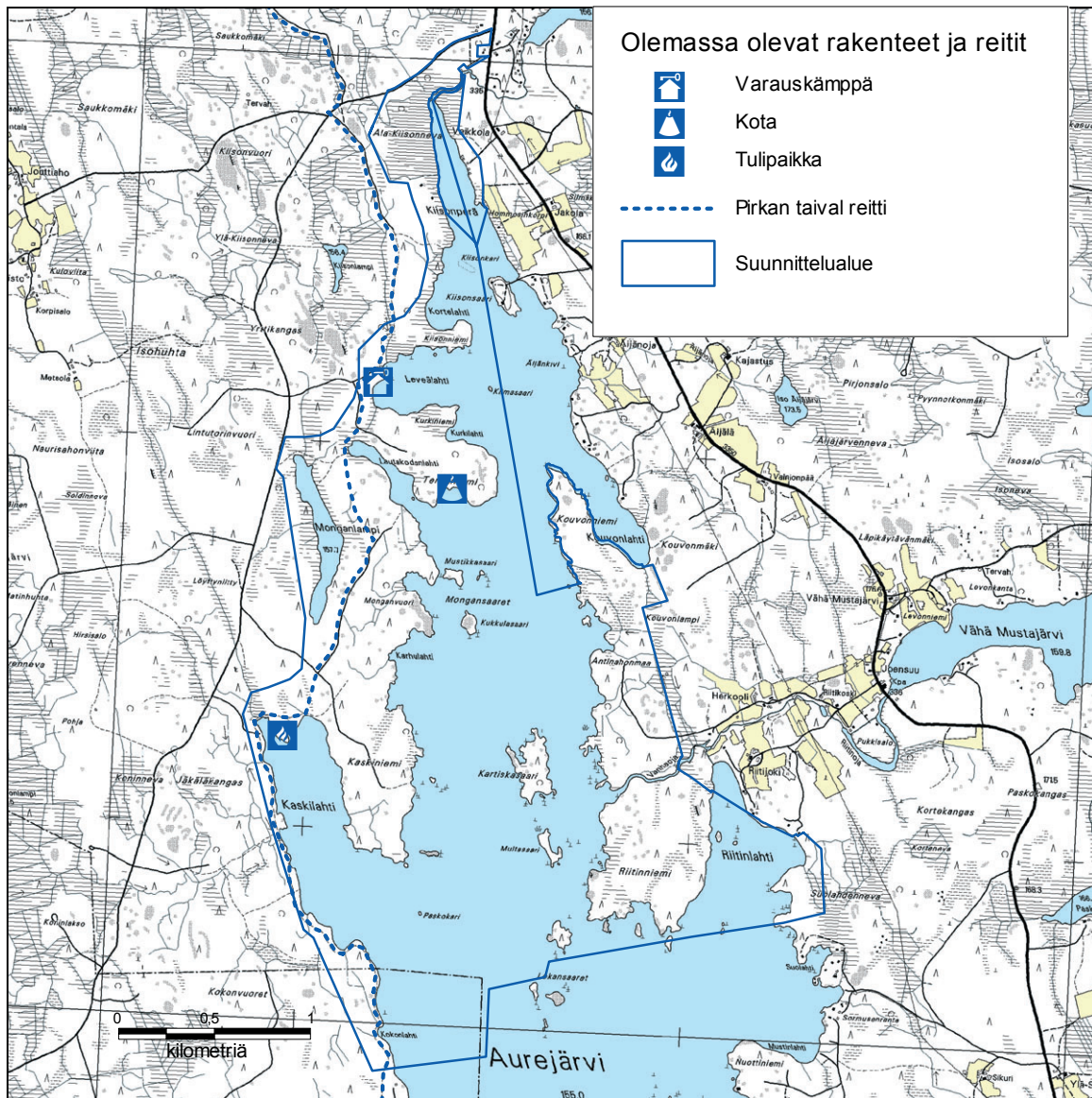
Alueelle saapuu eniten kävijöitä Tampereelta ja Parkanosta. Näistä kaupungeista alueelle tulee yli puolet vastaajista. Näiden jälkeen eniten vastaajia oli Kurusta. Suurin osa vastaajista liikkui alueella 2–5 hengen ryhmissä. Seurue koostui yleisimmin oman perheen jäsenistä. Vastaajien suurin ikäryhmä olivat 55–64-vuotiaat. Keskimäärin kävijä viipyi Natura 2000 -alueilla päiväkäynnillä muutaman tunnin ja yöpyessään keskimäärin pari vuorokautta. Natura 2000 -alueilla ja sen lähistöllä kävijä kulutti päiväkäynnillä keskimäärin pari tuntia ja yöpyessään muutaman viikon. Kävijöitä vierailee eniten Aurejärven Natura 2000 -alueen pohjoisosan vesialueilla, eteläosan saarissa (myös Raattaniemen–Vekaraniemen Natura 2000 -alueen saarissa) sekä pohjoisosan mannerrannoilla.

Suosituimmat aktiviteetit alueella liittyvät vesistöön. Niitä olivat veneily ja maiseman katselu, virvelöinti tai uistelua ja luonnon tarkkailu. Uintia ja mato-ongintaa harjoitti 7 % kaikista vastaajista. Naisten suosituimmat aktiviteetit alueella olivat maiseman katselu, luonnon tarkkailu, uinti ja eväretkeily. Miehet harjoittivat useimmiten veneilyä, virvelöintiä tai uistelua ja maiseman katselua. Myös marjastus, sienestys ja metsästys olivat suosittuja harrastuksia.

Luonnonympäristön käsittely ja muiden kävijöiden käyttäytyminen häiritsivät kävijöitä eniten. Sen jälkeen häiritsevin tekijä oli maaston roskaantuneisuus ja kuluneisuus. Vapaamuotoista palautetta saatiin kaiken kaikkiaan paljon. Siitä ilmeni, että järven alhainen vedenpinta ja moottoriveneylyn, vesiskootteriajelen, moottorikelkkailun sekä puunjalostustehtaan ja sahan melu sekä

lentomelu häiritsivät kävijöitä runsaasti. Myös rantarakentaminen, ralliautoilu ja metsänhakuu olivat häiritseviä tekijöitä. Alueen luonnonrauha ja alueen luonnontilaisuus koettiin tärkeiksi säilytettäväksi ominaisuuksiksi. Alueesta tiedottamista ja mainostamista toivottiin nykyistä enemmän.

Aurejärven käyttö on lähinnä alueen mökkiläisten ja paikallisten asukkaiden virkistyskäyttöä, johon ei toivota suurta muutosta. Alueen erämaista luonnetta arvostetaan, sillä muun muassa melu haittasi oleskelijoita herkästi.

Kuva 5. Aurejärven reitit ja rakenteet. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/08.

5.5 Suojelualueisiin tukeutuva matkailun yritystoiminta

5.5.1 Metsähallituksen matkailuyhteistyön periaatteet

Metsähallituksen luontopalveluilla ei ole omaa matkailuun liittyvää liiketoimintaa, vaan se tarjoaa puitteet, ohjeistuksen ja toimintaedellytykset alan yrittäjille. Pääperiaate matkailuyhteistyössä on yritysten tasapuolinen kohtelu ja kestävän luontomatkailun periaatteiden sisäänajo (Metsähallitus 2008b). Luontomatkailulla, sekä suojelualueilla että myös niiden lähiseuduilla, on paikallisesti suuri taloudellinen merkitys. Tunnetuilla suojelualueilla on merkitystä koko seudun imagolle.

Metsähallituksen hoitamilla suojelualueilla voi rajoitusosia lukuun ottamatta harjoittaa matkailun yritystoimintaa jokamiehenoikeuden puitteissa, eikä tähän tarvita lupaa tai sopimusta. Jokamiehenoikeuden nojalla ei voi kuitenkaan käyttää huollettuja taukopaikkoja vaan niiden hyödyntäminen yrityksen tuotteissa edellyttää lupaa. Mikäli yhteistyösopimus ei tule kyseeseen, käyttöoikeus annetaan luvalla tai käyttöoikeussopimuksella (Metsähallitus 2008b).

Suojelualueilla toimivien ja niihin profiloituvien yritysten kanssa on tavoitteena laatia yhteistyösopimus. Yhteistyön tärkeimmät tavoitteet ovat sitoutuminen kestävän luontomatkailun periaatteisiin ja yrityksen tuotteiden profiloituminen suojelualan palveluksi. Yrityksen tärkeimmät hyödyt liittyvät tähän profiloitumiseen sekä heidän saavuttamaansa markkinointihyötyyn (www.luontoon.fi, luontokeskukset), yhteiseen tuotekehittelyyn sekä osaamisen ja laadun parantamiseen. Metsähallituksen tärkein hyöty on asiakkaiden ympäristövastuullisuuden varmistuminen ja ennen kaikkea suojelualan käytön kestävyden paraneminen.

5.5.2 Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yritystoiminta

Tämän luvun lähteenä on käytetty Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen lähistöllä toimiville yrityksille tehtyä yritystutkimusta (Tunturi 2008c). Yritystutkimuksessa haastateltiin alueiden 16:ta luontomatkailuyritystä tai -yhdistystä. Yhteensä haastatteluja toteutettiin 21, koska viisi haastateltavaa harjoitti toimintaa sekä Seitsemisen että Helvetinjärven kansallispuistossa. Kuusi haastateltavaa yhteensä kahdeksasta haastatellusta käytti Helvetinjärven kansallispuistoa yritystoiminnassaan. Kahdeksan haastateltavaa yhteensä kolmestatoista haastatellusta vastasi käyttävänsä Seitsemisen kansallispuistoa liiketoiminnassaan. Puistoja käyttävien yrittäjien määrä on siis tällä hetkellä suhteellisen vähäinen.

Noin kolme neljäsosaa haastatelluista yrityksistä ja yhdistyksistä ilmoitti toimivansa laajasti: niiden toimialue oli koko Suomi. Se, että niin moni sanoi toimivansa koko Suomessa, johtuu oletettavasti siitä, että asiakkaat tulevat eri puolilta Suomea. Toisaalta taas esimerkiksi ohjelmapalveluyritykset voivat harjoittaa toimintaansa eri puolilla Suomea. Noin 30 %:n toimialueena oli Kuru ja 19 %:n toimialueena Ikaalinen.

Lähes kaikki yritykset toimivat usealla toimialalla. Yrityksistä 52 % ilmoitti päätoimialakseen majoituspalvelut tai virkistys- ja viihdepalvelut. 43 %:n päätoimiala oli matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja matkaopaspalvelut tai kulttuuripalvelut. Alueen yritystoiminta on painottunut majoituspalveluihin sekä erilaisiin matkanjärjestäjäpalveluihin. Esimerkiksi ravitsemispalveluita on nykyisin vähän tarjolla. Kuljetuspalveluiden määrää ei pystytty arvioimaan, sillä haastateltaviin ei sisällytetty heitä. Palveluketjukoiskonaisuuksien rakentamisen kannalta kuljetuspalvelut ovat kuitenkin keskeisessä roolissa.

Yrityksillä oli viimeisten 12 kuukauden aikana yhteensä noin 667 000 asiakasta, joista vain noin 1 500 oli käyttänyt Seitsemisen tai Helvetinjärven kansallispuistoa. Yritysten Seitsemisen asiakasmäärän prosenttiosuus oli 1,3 % ja Helvetinjärven 3,1 % puistojen kokonaiskäyntimääristä.

Yrittäjien asiakkaina puistoon tulevien kävijöiden määrä on tällä hetkellä todella pieni. Luontomatkailuyrityksillä olisi mahdollisuuksia hyödyntää enemmän kansallispuistojen kävijävirtoja ja edistää siten myös oman toimintansa kannattavuutta.

Yritysten Seitsemistä ja Helvetinjärveä käyttävistä asiakkaista ulkomaalaisia oli noin kaksi prosenttia. Yritysten asiakkaista 63 % oli yksityishenkilöitä ja 37 % yrityksiä tai muita tahoja, esimerkiksi yhdistyksiä. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueita käyttävistä asiakkaista yksityishenkilöitä oli huomattavasti vähemmän kuin yritysten muista asiakkaista. Yritykset käyttävät kansallispuistoja toiminnassaan yleisesti keväällä ja loppukesällä sekä alkusyksyllä. Yritysten yksityisasiakkaita kävi eniten elokuussa. Hiljaisimpia kuukausia olivat joului-, tammi- ja helmikuu. Yrittäjien kansallispuiston käytöllä on siis selkeät sesongit, jotka osuvat myös jokamiesretkeilyn sesonkiajalle. Tavoitteena olevaa luontomatkailuyrittäjien asiakasmäärien kasvua kannattaneen ohjata pääosin nykyisen sesonkiajan ulkopuolelle esimerkiksi talvipalvelujen kehittämisen kautta. Näin varmistetaan luontoarvojen säilyminen muun muassa sillä, ettei sesonkiaikoja kuormiteta liikaa ja etteivät jokamiesretkeily ja yritystoiminta häiritse toisiaan.

Alueella toimivat luontomatkailuyritykset ovat keskimäärin varsin pieniä. Suurimmalla osalla yrityksistä oli yksi tai kaksi vakituista kokopäiväistä työntekijää. Osa-aikaisia työntekijöitä oli keskimäärin kaksi, ja muutamassa yrityksessä oli yhdestä kolmeen määräaikaista työntekijää. Yhteensä yritykset työllistivät 300 henkilöä, joista 20 asui Seitsemisen ja Helvetinjärven sijainti- tai lähikunnissa: Kurussa, Parkanossa, Ikaalisissa, Ruovedellä tai Virroilla. On kuitenkin otettava huomioon, että yksi yritys työllisti yksinään 150 henkilöä, eli puolet tutkimukseen ja kysymykseen vastanneiden yritysten henkilötymäärästä. Kaikki yritykset arvioivat työvoiman määrän sopivaksi. Henkilöstön pätevyys yritysten päätoimialoilla arvioitiin vähintään melko hyväksi.

Kansallispuistoja yritystoiminnassaan hyödyntäneet yritykset olivat harjoittaneet Seitsemisessä enemmän eri toimintoja kuin Helvetinjärvellä. Seitsemisen suosituimmat aktiviteetit olivat retkeily, maastoruokailu, käynti luontokeskuksessa, kulttuuriperintöön tutustuminen ja opetukseen liittyvä käynti, joita oli harjoittanut vähintään puolet Seitsemistä käyttäneistä yrityksistä. Helvetinjärven yleisimmät aktiviteetit olivat retkeily, maastoruokailu sekä kiipeily ja laskeutuminen. Yksitoista Seitsemisessä tai Helvetinjärvellä toimivaa yritystä piti tärkeimpänä aktiviteettinaan retkeilyä. Tarjottujen aktiviteettien suunniteltiin pysyvän pääosin samoina seuraavien 12 kuukauden aikana. Seitsemisessä suunniteltiin kuitenkin, että toimintaa laajennetaan talviaktiviteetteihin ja välinevuokraukseen, jota ajateltiin harjoittaa myös Helvetinjärvellä. Yrittäjien tarjoamien aktiviteettien voidaan todeta tukevan hyvin puistojen kestävästä matkailukäytöstä. Yrittäjien suunnitteleminen toimintojen laajentaminen talvikaudelle sekä välinevuokraus tukevat hyvin toiminnan kehittämisen tavoitetta, jossa molemmat puistot toimivat retkeilytaitojen harjoittelupaikkana.

Yritysten mielipiteet Seitsemisen ja Helvetinjärven merkityksestä heidän yritystoiminnalleen vaihtelivat huomattavasti. Noin puolet sekä Seitsemisen että Helvetinjärven yrityksistä arvioi, että kansallispuistoilla oli ollut joko keskimäärin, melko paljon tai erittäin paljon merkitystä yrityksen toiminnalle.

Seitsemisen palveluista ja rakenteista parhaiksi arvioitiin kulttuuriperintökohteet, pysäköintipaikat, esitteet ja opaskirjat sekä Metsähallituksen aluetta koskevat verkkosivut, joita kaikki vastaajat pitivät melko hyvinä tai erittäin hyvinä. Myös reittien opastetaulut, polku- ja latureitistö sekä luontokeskuksen palvelut saivat hyvät arvostelut: 88 % piti niitä melko hyvinä tai erittäin hyvinä. 85 % piti tulentekopaikkoja ja yleisökäymälöitä melko tai erittäin hyvinä. Huonoimmat arviot saivat polttopuut huolletuilla tulipaikoilla ja tiestö.

Helvetinjärven palveluista ja rakenteista parhaiksi arvioitiin reittien opastetaulut, polku- ja latuvii-toitukset, tulentekopaikat, yleisökäymälät, jätehuollon toteutus ja ohjaus sekä maantienvarsien opastus, joita kaikki vastaajat pitivät melko hyvinä tai erittäin hyvinä. Myös esitteet ja opaskirjat

sekä Metsähallituksen aluetta koskevat verkkosivut saivat hyvät arvostelut. Myös pysäköintipaikat 80 % vastaajista arvioi melko hyväksi tai erittäin hyväksi. Huonoimmat arviot saivat polku- ja latureitistö, erityistarpeiden huomioon ottaminen ja tiestö. Yrittäjien tuottamia palveluita 75 % vastaajista piti keskinertaisina.

Yrityksiltä tiedusteltiin mielipidettä myös alueen palvelurakenteiden määrästä. Yritykset olivat poikkeuksetta tyytyväisiä palvelurakenteiden määrään, mutta halusivat joitakin asioita lisää. Seitsemisessä etenkin keittokatoksia, yrittäjien tuottamia palveluita, reittien opastetauluja ja polku- ja latuviitoituksia pidettiin määrältään liian pieninä. Myös Helvetinjärvellä esille nousivat keittokatokset sekä lisäksi erityistarpeiden huomioon ottaminen, yrittäjien tuottamat palvelut ja pysäköintipaikat, joiden määrän osa vastaajista koki liian pieneksi. Kokonaisuudessaan palvelujen ja rakenteiden määrään oltiin Seitsemisessä hieman tyytyväisempiä kuin Helvetinjärvellä. Kummassakin kansallispuistossa oli liian vähän keittokatoksia ja yrittäjien tuottamia palveluita. Toisaalta yrittäjät eivät välttämättä tunteneet toisia yrityksiä ja niiden tarjoamia palveluita, mikä ilmeni esimerkiksi siinä, että he eivät ottaneet kantaa siihen, oliko yrittäjätverkoston toiminta parantunut edellisestä vuodesta. Helvetinjärvellä vähiten käytettyihin palveluihin kuuluivat yrittäjien tuottamat palvelut, mikä saattaa johtua siitä, että ne koetaan riittämättömiksi tai niistä ei tiedetä. Toki on myös ymmärrettävää, että toisten yrittäjien palveluita ei ole tarpeellista käyttää, kun itse toimitaan yrittäjinä.

Matkailun toimialan taloudellinen kannattavuus arvioitiin parhaaksi koko maan tasolla. Myös maakunnassa ja kohdealueilla kannattavuutta pidettiin melko hyvänä. Omassa yrityksessä taloudellinen kannattavuus koettiin huonoimmaksi kolmesta arvioitavasta kohdasta. Myös toimintaympäristöä arvioitiin eri mittakaavoissa. Parhaimmaksi arvioitiin oman yrityksen toimintaedellytykset. Seuraavaksi positiivisimmin suhtauduttiin yhteistyöhön Metsähallituksen kanssa ja matkailualan yrittäjyyden toimintaedellytyksiin yleisesti Suomessa. Huonoimpana pidettiin alueen sijaintikunnan tai -kuntien yrittäjyyden toimintaedellytyksiä. Mitä tarkemmin matkailun taloudellista kannattavuutta piti arvioida, sitä kriittisempiä vastaajat olivat, koska Suomen tasolla matkailun taloudellinen kannattavuus arvioitiin parhaimmaksi ja omassa yrityksessä huonoimmaksi. Toimintaympäristö sen sijaan arvioitiin parhaimmaksi omassa yrityksessä, mikä on luonnollista, koska jokainen pystyy luomaan itselleen miellyttävän ja viihtyisän ympäristön toimia. Toisaalta kriittisimmin suhtauduttiin kansallispuistojen sijaintikuntien toimintaedellytyksiin, mikä saattaa kertoa siitä, että yrittäjät eivät usko riittävästi alueiden matkailun mahdollisuuksiin.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueiden yritykset tekevät melko vähän yhteistyötä alueen muiden yritysten kanssa, sillä jopa puolet yrityksistä vastasi, että he tekevät melko vähän yhteistyötä, ja 30 % ei tee lainkaan yhteistyötä muiden yritysten kanssa. Vain noin viidesosa vastanneista yrityksistä tekee jossain määrin yhteistyötä. Yrityksistä 10 % kuitenkin vastasi, että he tulevat todennäköisesti lisäämään yhteistyötä, ja 45 % vastasi, että he ehkä lisäävät yhteistyötä. Yhteistyön vähäisyydestä huolimatta suuri osa vastaajista piti yhteistyötä erittäin hyvänä tai melko hyvänä asiana menestymisensä kannalta.

Yhteistyötä tehtiin eniten ruokailupalveluiden, majoituksen, kaluston ja ohjelmopalveluiden osalta. Yleisin yhteistyön muoto oli se, että yrityksillä oli alihankkijoita. Vastaajista 59 % piti työnjakoa muiden yrittäjien kanssa jossain määrin kannattavana ja 53 % kertoi pystyneensä jossain määrin erikoistumaan alueen palveluketjussa muiden yritysten ansiosta. Jopa 82 % vastaajista arvioi, että yrittäjätverkoston toiminta ei ollut parantunut eikä huonontunut edellisestä vuodesta. Yhteistyön tekemiseen liittyvät tulokset kertovat siitä, että yritysten välistä yhteistyötä tehdään vähän. Näyttää myös siltä, että yrityksillä on melko vähän tietoa muista alueella toimivista yrityksistä. Silti yritykset suhtautuvat pääsääntöisesti myönteisesti yhteistyön tekemiseen ja voisivat olla halukkaita aloittamaan ja lisäämään yhteistyötä, mikäli heille tarjottaisiin siihen mahdollisuus. Tulokset kertovat, että alueen yrittäjät ovat kiinnostuneita yhteistyön ja verkostoitumisen lisäämisestä, mikä luo hyvän lähtökohdan alueen luontomatkailun kehittämiseksi.

Yritykset tekevät melko vähän yhteistyötä Metsähallituksen kanssa. Jonkin verran yhteistyötä oli tehty alueen käyttöön liittyvissä sopimuksissa, alueen ja palveluiden markkinoimisessa, Metsähallituksen palvelurakenteiden käytössä, alueen muissa palveluissa ja alueen käyttöön liittyvissä luvissa. Yhteistyöhön oltiin tyytyväisiä eli se koettiin melko hyväksi tai lähes melko hyväksi alueen käytön suunnittelun, alueen käyttöön liittyvien sopimusten ja lupien, Metsähallituksen palvelurakenteiden käytön ja alueen muiden palveluiden osalta. Tyytymättömmimpiä oltiin matkailun ohjelmapalveluihin. Tässä on siis kehittämisen tarvetta.

Metsähallituksen toimintaa Seitsemisessä ja Helvetinjärvellä pyydettiin arvioimaan yleisesti, vaikka yritys ei käyttäisikään kyseisiä alueita liiketoiminnassaan. Seitsemisessä eniten kiitosta saivat Metsähallituksen Seitsemisen alueen verkkosivujen hyödyllisyys ja opastusaineiston laatu ja saatavuus, Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa, palvelurakenteet alueen sisääntuloväylillä sekä jätehuolto ja maasto-opasteet. Huonoimmat arvostukset saivat erityisryhmien palvelut ja rakenteiden ja reittien turvallisuus.

Helvetinjärvellä parhaimmat arvostukset saivat Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa, Metsähallituksen Helvetinjärven alueen verkkosivujen hyödyllisyys, jätehuolto ja opastusaineiston laatu ja saatavuus. Huonoimmat arvostukset saivat erityisryhmien palvelut ja palvelurakenteet alueen sisääntuloväylillä. Palvelurakenteita alueen sisääntuloväylillä oli arvioitu ainoana kohtana myöskin erittäin huonoiksi.

Metsähallituksen toiminnan keskiarvo Seitsemisessä oli 3,99/5 ja Helvetinjärvellä 3,87/5. Asiakastyytyväisyys jakautuu eri osa-alueisiin Metsähallituksen toiminnan, alueen palveluiden, ympäristön ja Metsähallituksen kanssa tehdyn yhteistyön perusteella. Tältä pohjalta laskettiin asiakastyytyväisyysindeksi, joka on Seitsemisessä 4,01/5 ja Helvetinjärvellä 3,90/5. Voidaan todeta, että Metsähallituksen toiminta sai kohtuullisen hyvät arvostukset, mutta kehitettävää silti on.

Yritykset arvioivat eri asioita myös tulevaisuuden kannalta. Vastaajista 10 % arvioi toimintansa supistuvan merkittävästi, kun taas 10 % arvioi toimintansa kasvavan merkittävästi. Vastanneista 38 % arvioi toiminnan pysyvän entisellään ja 38 % uskoi, että toiminta kasvaa jonkin verran. Etenkin ulkomaalaisten asiakkaiden määrän oletettiin kasvavan. Henkilöstömäärän oletettiin pysyvän pääosin ennallaan. Alueiden matkailun tulevaisuuteen suhtauduttiin positiivisesti. Yli puolet uskoi, että alueiden matkailu kasvaa jonkin verran. 14 % uskoi, että matkailu kasvaisi jopa merkittävästi, kun taas 29 %:n mielestä alueiden matkailu tulee pysymään entisellään.

Yritykset arvioivat Helvetinjärven kansallispuiston hieman merkityksellisemmäksi toiminnalleen tulevaisuudessa kuin Seitsemisen kansallispuiston, sillä 63 % arvioi Helvetinjärven merkittävän heille melko tai erittäin paljon tulevaisuudessa, kun taas Seitsemisessä vastaava prosenttiosuus oli 46 %. Helvetinjärven suurta prosenttiosuutta selittää osittain myös se, että Helvetinjärven tutkimukseen vastanneita on kokonaisuudessaan pienempi määrä kuin Seitsemisen tutkimukseen vastanneita. Yrittäjät täydentävät Helvetinjärvellä Metsähallituksen palveluita, jotka eivät ole Helvetinjärvellä niin kattavia kuin Seitsemisessä.

Kaikki Helvetinjärven kansallispuistoa viimeisten 12 kuukauden aikana käyttäneet yritykset aikovat käyttää aluetta toiminnassaan erittäin todennäköisesti myös jatkossa, kun taas Seitsemisen kansallispuistoa käyttäneistä yrityksistä vain 75 % aikoo käyttää aluetta erittäin todennäköisesti.

Metsähallituksen haasteena on tulevaisuudessa erityisesti yhteistyösopimusten tekeminen useampien matkailualan yritysten kanssa, yhteistyön kehittäminen näiden yritysten kanssa ja matkailun ohjelmapalveluiden sekä alueen ja palveluiden markkinoimisen parantaminen yhdessä yritysten kanssa. Kansainvälistyvän asiakaskunnan myötä tarvitaan kielitaitoista ja palveluallista osaamista.

5.5.3 Paikallisten asukkaiden mielipide yrittäjyydestä kansallispuistoalueella

Lähialueen asukkaille tehdystä Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuksesta (Petäjistö & Selby 2008) käy ilmi, että vaikka Seitsemisen kansallispuiston koettiin pääosin hyödyttävän aluetta, taloudellista hyötyä saaneiden paikallisten asukkaiden kokonaistuloista vain suhteellisen pieni osa muodostui kansallispuistosta tai sinne suuntautuneesta matkailusta saaduista tuloista. Vain muutama prosentti vastaajista suunnitteli perustavansa yrityksen, joka voisi hyödyntää kansallispuiston matkailijavirtoja (Petäjistö & Selby 2008).

Jopa yli 60 % lähialueen asukkaista kuitenkin arvioi, että kansallispuisto oli vaikuttanut siihen, että erityisesti luontoon perustuvien yritysten, kuten luonto-ohjelmapalveluyritysten, toimintamahdollisuudet olivat alueella parantuneet (Petäjistö & Selby 2008). Monien vastaajien mielestä myös matkailuyritysten toimintamahdollisuudet olivat parantuneet kansallispuiston vaikutuksesta. Asukkaiden mielestä matkailua pitäisi edistää alueella ja markkinointia tulisi lisätä (Petäjistö & Selby 2008). Kunnan ja kansallispuiston yhteyttä markkinoinnissa pidettiin tärkeänä. Kunnan toivottiin järjestävän luontoretkeä tai erilaisia tapahtumia puistossa. Myös palveluista ja tapahtumista tiedottamista pidettiin tärkeänä.

5.5.4 Majoitusyrittäjien ja Metsähallituksen tarjoama majoituskapasiteetti alueella

Metsähallituksen toukokuussa 2008 tekemän tiedustelun mukaan sekä Kurun että Ruoveden kuntien majoituskapasiteetti on noin 200 vuodepaikkaa vuoden kaikkina aikoina. Kesäaikaan vuodepaikat lisääntyvät Kurussa kolmanneksella ja Ruovedellä on tarjolla lähes 400 vuodepaikkaa. Ikaalisten kylpyläkaupungissa majoituskapasiteettia on noin 2 400 henkilölle ja Parkanon kaupungissa runsaalle 100 henkilölle. Osa yrittäjistä tarjoaa myös lähiruokaa.

Villin Pohjolan kokemusten mukaan alueella olisi kysyntää suuremmallekin majoituskapasiteetille kuin nykyisin. Villin Pohjolan kämpissä voi majoittua 85 henkilöä vuoden ympäri. Keskimääräinen käyttöaste Jaulin, Teerilammen, Leveelahden, Kaakkolammen ja Rysäslammen kämpillä on ollut vuonna 2007 marras-huhtikuussa 20 % ja touko-lokakuussa 50 %. Sulan maan aikana kämpillä on siis huomattavasti parempi kysyntä kuin talvella. Ylisenlammen kämpä oli remontissa vuonna 2007, joten sen käyttöastelukua ei ole viime vuodelta. Haukkajoen kämpä on vuonna 2008 pois talvikäytöstä marras-maaliskuussa.

Villin Pohjolan kämppien kysyntä muodostuu pitkälti sijainnin mukaan. Jos kämpä sijaitsee hyvän kalaveden rannalla ja ympärillä on metsästyshetkimä, kämpällä on suhteellisen varmasti kysyntää. Lisäksi hyvien retkeilymaastojen, esimerkiksi kansallispuistojen, läheisyydessä olevilla kämpillä on kysyntää, ja myös hyvät marjastus- ja sienestysmaastot ovat vetovoimaa lisääviä tekijöitä. Villin Pohjolan asiakaskunta on erähenkistä, ja myös kohteet ovat erähenkisiä. Kyseisistä kohteista vain Jaulissa on sähkölämmitys.

5.6 Luontomatkailun nykytila Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella

Kansallispuistoalueen luontomatkailun nykytilan määrittäminen on oleellinen vaihe strategian, tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnittelemiseksi. Toisessa yritystilaisuudessa 5.2.2008 työstettiin vetovoimatekijöiden perusteella ryhmätyönä nelikenttäanalyysi Seitsemisen ja Helvetinjärven luontomatkailualueen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista (taulukko 1).

Taulukko 1. Nelikenttäanalyysi Seitsemisen ja Helvetinjärven luontomatkailualueen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista.

<p>Vahvuudet:</p> <p>luontokokemuksen ja tunnelman aitous, äänimaiseman kontrastit</p> <p>luontokohteiden ja kulttuuriperinnön monipuolisuus ja vaihtelevuus, vuodenaikojen vaihtelut</p> <p>vankka luonnon- ja kulttuurihistorian tietosisältö, tarinat</p> <p>edullinen sijainti kysynnän näkökulmasta, saavutettavuus julkisilla kulkuvälineillä</p> <p>vesistöt, erämaisuus, pedot</p> <p>palveluvarmuus, kohderyhmäosaaminen</p> <p>kansallispuistojen peruspalvelut</p> <p>maakunnallinen tuki ja hyväksyttävyyttä kehittämiselle</p> <p>lapsiystävällinen matkakohde</p> <p>kansallispuistot, kansallisromantiikka</p> <p>kesämökkiläisten määrä</p>	<p>Heikkoudet:</p> <p>tuotteistamisen ja markkinoinnin kehittymättömyys, osaamisen puute</p> <p>sesonkityövoiman saatavuus</p> <p>palvelujen vähäisyys, ostamisen vaikeus</p> <p>majoituskapasiteetti, palvelut perheille</p> <p>omatoimikohteeksi vakiintuminen</p> <p>etäisyys (lähivirkistykseen näkökulma)</p> <p>heikko yhteistyön perinne</p> <p>verkostoituminen puutteellista</p> <p>riskinottokyvyn puute</p>
<p>Mahdollisuudet:</p> <p>uusi kysyntä (perinteiset Lapin kävijät, ulkomaalaiset)</p> <p>uudet matkailun toimijat</p> <p>multiaktiviteetit, elämyspalvelut</p> <p>vesistö- ja talviaktiviteetit</p> <p>kulttuuriin ja luontoon pohjautuvien tarinoiden hyödyntäminen</p> <p>tutkimustiedon soveltaminen, verkostoitumisen rakenteet</p> <p>hallinnollisen yhteistyön vankistuminen, rajojen madaltuminen</p> <p>ilmastonmuutos – lähimatkailu</p> <p>kylät – maaseutumatkailu</p> <p>suomalaisuus, paikallisuus, asuinkulttuuri</p>	<p>Uhat:</p> <p>energiakustannusten nousu, matkustamisen kallistuminen (jäämme syrjään)</p> <p>väestökato ja ikääntyminen, tulevaisuuden uskon heikkeneminen</p> <p>menetämme vetovoimaisuuden uusien sukupolvien parissa</p> <p>työvoiman heikko saatavuus</p> <p>ilmastonmuutos – talvisesongin menettäminen</p> <p>kapea resurssipohja, Tampereen läheisyyttä ei osata hyödyntää</p> <p>luonnonsuojelun poliittinen painoarvo vähenee – voimavarojen väheneminen</p>

Vahvat kilpailuseet, säilytettävä

Tunnelmat, tarinat ja virkistäytymisen ja matkailun monipuolisuus ovat alueen valtteja. Historian ja kulttuurin osuus on tärkeä: ne ammentavat tietoa, tarinoita ja mielikuvia. Esimerkiksi Ruovedellä Helvetinjärven kulttuurimaisemissa viivähtävä kulkija voi palata taiteilijoiden aikaan ja tunnelmiin. Maisemat ovat nyt samat kuin millaisina esimerkiksi Gallén-Kallela ne näki. Historia ja nykypäivä yhtyvät kulkijan kokemuksessa.

Merkittävä etu on myös Tampereen ja sen lentokentän läheisyys; kansainväliset matkailijat ovat saavutettavissa helposti. Tampereella liikkuu huomattavasti työmatkustajia, joiden työmatkailuun kuuluu jo tällä hetkellä virkistäytymisosuuksina käyntejä alueen kansallispuistoissa. Edulliset lennot Tampereelle ja lentokentän läheisyys mahdollistavat myös yksityisen matkailun ja virkistäytymisen helppouden läheisissä kansallispuistoissa. GoTampere Oy markkinoi Tampereen aluetta aktiivisesti ulkomaisille ja kotimaisille yhteistyökumppaneille.

Alueen aitous, tunnelmat ja erämaisuus ovat alueen valtteja ja tärkeitä säilyttää. Ne ovat virkistämisen lähtökohtia alueella. Luonnontilaisuus on tärkeää myös äänimaiseman kannalta. Alueella voi kuulla aitoja luonnonääniä muutoin täydessä hiljaisuudessa ja kaukana kaupungin melusta. Hiljaisuuden kokemus ja luontoäänit ovat vahvuuksia moniin kilpailijoihin nähden. Satunnaista lentomelua on vaikea poistaa, mutta sen tiedostaminen on tärkeää.

Monipuoliset luonto- ja kulttuurikohteet sekä luontokohteiden kattavat peruspalvelut muodostavat muun muassa lapsiperheille kompaktin ja helposti saavutettavan paketin. Lähellä kasvukeskuksia on mahdollisuus monipuolisessa luonnossa liikkumiseen, kulttuurikokemuksiin ja ympäröivän maaseudun palveluihin (mm. kulttuuri Ruovedellä, lähiruoka).

Kehitettävä, vahvistettava

Kansallispuiston tulisi olla helposti saavutettavissa myös julkisin liikennevälinein. Lisäksi alueen ja palveluiden pitäisi olla helposti löydettävissä itsenäisesti eli myös ilman valmista matkailupakettia. Palveluiden varmuudessa on kehitettävää. Majoituskapasiteettia saisi olla enemmän, koska myös kysyntää on sekä täysin mukavuuksin varustetuille mökeille että eräkämpille. Kaupallista yhteistyötä voidaan kehittää.

Lähiruokakulttuuri on alueen vahvistettaviin osa-alueisiin kuuluva tekijä. Alueella on merkittävästi omaa ruokakulttuuria, jota voidaan markkinoida ja hyödyntää palvelutarjonnassa.

Alueella vierailun helppoutta olisi vahvistettava. Palveluketjut on viimeisteltävä niin, että palveluita on helppo myydä ja ostaa. Tämä tarkoittaa huolellista tuotteistamista ja myynnin huolellista kohdistamista.

Liikenneyhteyksiä on kehitettävä. Junayhteydet ovat hyvät Parkanoon, mutta sieltä on kehitettävä kulkuyhteyksiä kansallispuiston alueelle.

Myös sidosryhmien verkostoitumista on vahvistettava, jotta tuote- ja palvelupaketit saadaan myytyä ja markkinoitua mahdollisimman tehokkaasti. Yrittäjien yhteistyöllä on merkittävä asema.

Varottava, käännettävä voitoksi

Saavutettavuus eli etäisyys voidaan kääntää voitoksi luonnon säästämisen, matkakustannusten ja ajankäytön kannalta. Viikonloppumatka autolla tai junalla on helpompi toteuttaa esim. etelästä Seitsemisen kansallispuistoon kuin Lappiin. Lähimatkailu ylläpitää kestäväää kehitystä. Sen edistämiseksi on kuitenkin turvattava tiedon helppo saatavuus ja käytännön matkailu- ja virkistysmahdollisuuksien toteuttaminen alueella, eli mahdollisuus myös yöpymiseen ja ruokailuun.

Verkostomaisesti syntyneitä tuotekokonaisuuksia ja paketteja on vähän tarjolla. Matkailupalvelujen saatavuus on yksi heikkous. Uhkana on myös, että yritykset ovat liian pieniä ja hajallaan eikä verkostoitumista saada tämän vuoksi edistettyä. Alueen virkistyskäyttö on vakaata, mutta jos edellytetään luontomatkailun kehittymistä, virkistyskäyttöalueet jäävät jalkoihin, vaikka niiden kävijämäärät olisivatkin korkeita. Edellä mainittu voi vaikuttaa alueen perus- ja/tai hankerahoituksen määrään. Rahoituksen niukkeneminen voi johtaa siihen, että palveluita ei pystytä ylläpitämään riittävällä tasolla. Alueen kunnat ovat köyhiä; halua kehittämiseen on, mutta ei resursseja. Kuntaliitosten vaikutuksia on vaikea vielä arvioida. Ammattimainen verkostoituminen, tutkimustiedon hyödyntäminen, käytännön tiedon jakaminen sekä asiakaspalautteen hyödyntäminen edistäisivät tietoutta palveluista ja niiden saatavuudesta.

Polttoaineen hinnan nousu, talouden laskusuhdanne ja hintatason sekä kustannusten nouseminen vaikuttavat matkustuspäätöksiin. Oikealla markkinoinnilla voidaan kuitenkin vaikuttaa esimerkiksi ekologisen matkustustavan valintaan. Maaseudun autioituminen sekä työvoiman ja yrittäjien väheneminen ovat paikallista elinkeinoa ja palveluntarjontaa koskevia uhkia. Kunta- ja sektori-kohtainen markkinointi ja alan huomioiminen koulutustarjonnassa ja tutkimuksessa voisivat olla keinoja vähentää näitä uhkia ja kääntää ne voitoksi. Maakunnan matkailun tulisi sisältyä maakunnan kärkituotteiden strategiaan, jolloin paikallinen matkailu ja virkistys hyötyisi maakunnallisesta tuesta ja markkinoinnista.

Ilmastonmuutos on otettava huomioon matkailukohteiden luomisessa ja tuotekehityksessä. Lumeen ja jäähän perustuvat virkistysaktiviteetit ovat ilmaston lämpenemisen takia haavoittuvia suhteessa muihin virkistys- ja matkailumuotoihin erityisesti Etelä-Suomessa. Ilmastonmuutokseen voi varautua esimerkiksi monipuolistamalla palvelutarjontaa ilmastonmuutosta koskevan tiedon mukaisesti eli muokkaamalla matkailu- ja virkistyspalvelujen tarjontaa vastaamaan uusia, muuttuvia olosuhteita.

6 Luontomatkailun tavoitetila ja periaatteet

6.1 Luontomatkailun tavoitetila Pirkanmaalla

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailun kehittäminen pyritään jatkossa kytkemään osaksi maakunnan luontomatkailun kehittämistä. Maakunnan matkailussa luontomatkailulla ei kuitenkaan ole vielä riittävää painoarvoa. Tämän luontomatkailusuunnitelman tavoitteena onkin yleisesti luontomatkailun arvon parantaminen ja arvostuksen lisääminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Maakunnan matkailustrategiassa (Pirkanmaan liitto 2006) korostetaan luontomatkailun merkitystä. Tampere on maakunnan matkailun veturi, ja yhteydet Tampereen matkailutahojen kanssa ovat keskeiset.

Pirkanmaan maakuntaohjelman (2007–2010) (Pirkanmaan liitto 2007b) matkailustrategiassa mainitaan tavoitteina jatkuvuus ja selkeä vastuutus, joiden tuloksena syntyy uusia ja innovatiivisia kulttuuria ja matkailua yhdistäviä hankkeita. Tavoitteena on toteuttaa matkailun kehittämisessä matkailutapojen muutos; kehitetään konsepteja ja luodaan brändejä.

6.2 Luontomatkailun tavoitetila Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella

Matkailualueen tavoitteita pohdittiin yritystilaisuudessa 28.4.2008.

Seitsemisen ja Helvetinjärven aluekokonaisuuden tavoitteena on säilyttää alue vetovoimaisena virkistyskäyttökohteena ja lisätä alueen matkailullista tunnettuutta sekä kotimaassa että ulkomailta.

Alueen luontomatkailua kehitetään yhteistyössä maakunnallisten matkailutoimijoiden kanssa niin, että alueen merkitys maakunnan luontomatkailulle tunnistetaan ja tunnustetaan sekä otetaan huomioon matkailun kehittämistyössä. Alueen luontomatkailun kehittämiseksi luodaan pysyvä yhteistyöryhmä luontomatkailusuunnitelmahankkeen kehittämistyön jatkamiseksi. Myös kumppanuus tutkimus- ja oppilaitosten kanssa on keskeistä alan tutkimustiedon hyödyntämiseksi käytännössä. Aluekokonaisuus on malliesimerkki kestävän luontomatkailun toteuttamisessa ja edistää kestävän matkailun toteutumista maakunnan matkailussa. Matkailutoiminnassa noudatetaan Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteita ja toiminta pohjautuu Metsähallituksen ja yrittäjien väliin sopimukseen. Aluekokonaisuuden luontomatkailuyrittäjät ovat verkostoituneet ja muodostaneet palveluketjuja Tampereen vetovoimaa hyödyntäen. Tämä lisää alueen tunnettuutta ja aluetaloudellisia vaikutuksia.

Alueen palvelut ovat ympärivuotisia, jolloin ne turvaavat maaseudun elinvoimaisuutta. Tavoitteena on, että palvelut ovat profiloituneita ja laadukkaita ja että asiakkuuksista saadaan pysyviä.

Aluekokonaisuuden saavutettavuuteen kiinnitetään huomiota. Joukkoliikenneyhteyksiä kannattaa parantaa, jotta yksityisautoilu ei ole ainoa vaihtoehto alueelle saapumiseen. Alueen villi luonto ja alkuperäinen lajisto, kuten pedot, ovat luontomatkailuvaltti. Opastuksessa ja yritystoiminnassa hyödynnetään tarinoita, jotka pohjautuvat muun muassa alueen kulttuuriperintöön. Tavoitteena on säilyttää alueen omaleimainen erämaisuus. Yksinkertaiset ja aidot elämykset ovat tärkeällä sijalla kuten myös hyvinvointi, kestävä kehitys, aitous ja erämaisuus.

Aluekokonaisuudella on mahdollisuuksia hallittuun kävijämäärien kasvuun. Tätäkin keskeisempää on lisätä kävijöiden viipymää alueella yrittäjien palveluiden käytön ja nimenomaan palveluita käyttävien asiakkaiden lisääntymisen myötä.

Seitseminen–Helvetinjärvi VISIO 2020:

Seitseminen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailu pohjautuu alueen vahvuuksiin ja mahdollisuuksiin sekä vetovoimatekijöihin. Tavoitteena on, että alue on Pirkanmaan luonto- ja kulttuurimatkailun kärkikohde. Paikalliskulttuuria korostetaan. Tavoitteena on myös, että alue on valtakunnallisesti tunnettu ja kansainvälisesti kiinnostava kestävän matkailun kärkikohde.

Keskeiset kohderyhmät Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella sekä laajemmin sen ympäristössä (matkailualue) on tunnistettu seuraaviksi: kongressi- ja kokousmatkailijat, kulttuurimatkailijat, perhematkailijat, erilaiset ryhmämatkailijat (muun muassa koulut, erityisryhmät) sekä ulkomaalaiset ryhmä- ja yksittäiset matkailijat. Aluekohtaisissa tavoitteissa kohderyhmiä on vielä tarkennettu.

Yhteydet keskeisiin sidosryhmätahoihin ja markkinointityö käynnistetään. Alueen luontomatkailusta pyritään tekemään maakunnan matkailustrategian kärkituote. Markkinoinnissa tehdään jatkossa aktiivisesti yhteistyötä liiton ja alueen kuntien kanssa. Tulevaisuudessa laadun jatkuvaan kestävään parantamiseen pyritään laadunhallintaohjelmien käyttöön otolla. Tämä tukee yritystoiminnan kannattavuutta. Ohjelmaan kuuluminen ja sen sertifiointi toimivat myös markkinointikeinoina.

6.3 Strategiset tavoitteet suojelualuekohtaisesti

Seitseminen pääkohderyhmiä ovat lapsiperheet, koululaiset ja erilaiset ryhmämatkailijat. Koululaisopastuksia suunnataan kaikille ikäryhmille: esikoulu, 3.–4. luokka, 5.–6. luokka, yläkoulu, leirikoulut ja esimerkiksi luonnonvara-alan oppilaitokset. Ryhmämatkailijoista keskitytään senioriryhmiin ja yritysten kokous- ja työkykytoimintaan. Kohderyhmänä ovat myös paikalliset asukkaat ja mökkiläiset, liikuntaesteiset ja luontomatkailuyrittäjät asiakkaineen.

Tavoitteena on, että tuotepaketteja rakennetaan kohderyhmittäin ja markkinoidaan yhteisesti ja yhtenäisin viestein. Seitsemisen on jatkossakin aktiivisesti mukana myös kehittämässä ja toteuttamassa maakunnan ympäristökasvatustyötä. Talvipalveluja pyritään lisäämään, ja kävijämäärää pyritään ohjaamaan Seitsemisestä ja Helvetinjärveltä myös Riuttaskorven virkistysmetsään. Seitsemisen oletettu kävijämäärä vuonna 2017 on 50 000.

Helvetinjärven majoitus- ja ruokailupalveluita tarjoavien yrittäjien määrää alueella pyritään lisäämään kysynnän mukaisesti. Alueen tulisi olla saavutettavissa joukkoliikennevälinein. Multiaktiiviteetteihin luodaan tuotekehittelyä ja tarjonnan infrastruktuuria kehitetään. Suurin kävijämäärä muodostuu perhe- ja ystäväryhmissä liikkuvista ihmisistä, jotka ovat tulleet ihaillemaan maisemia ja nauttimaan luonnosta. Kävijätutkimuksen (Tunturi 2008b) mukaan Helvetinjärvellä käy ryhmämatkailijoista eniten kerho- tai yhdistys- sekä opiskelijaryhmiä. Jatkossa pyritään tavoittamaan myös paikalliset, ulkomaalaiset sekä kulttuurista kiinnostuneet matkailijat. Alueen kulttuuriperintöä pyritään hyödyntämään aiempaa enemmän erityisesti opastuksessa. Myös koululaisryhmille tarjotaan palveluita. Virkistys- ja matkailukäyttö keskitetään jatkossa Helvetinkolun sekä Haukanhiedan alueille. Helvetinjärven oletettu kävijämäärä vuonna 2017 on 35 000.

Riuttaskorven alueen palveluiden tavoitteena on täydentää Seitsemisen ja Helvetinjärven palveluita. Tavoitteena on lisätä alueen käyttöä ympärivuotiseksi, lisätä alueen markkinointia sekä kohdentaa sitä aktiivisesti yrittäjille. Tavoitteena on lisätä alueen käyttöä ja ohjata jokamiesretkeilijöitä sekä yrittäjiä asiakkaineen alueelle. Pääkohderyhmänä ovat luontomatkailuyrittäjät asiakkaineen. Alueen tavoitekävijämäärä vuonna 2017 on 10 000 kävijää.

Aurejärven alueelle ei ohjata luontomatkailukäyttöä, vaan alue halutaan säilyttää lähivirkistyskohteena ja alueen kävijämäärä pyritään säilyttämään nykyisen suuruisena. Alueella pyritään säilyttämään sen erämaisyyden, hiljaisuuden ja aitouden.

7 Luontomatkailun ympäristövaikutusten arviointi ja seuranta

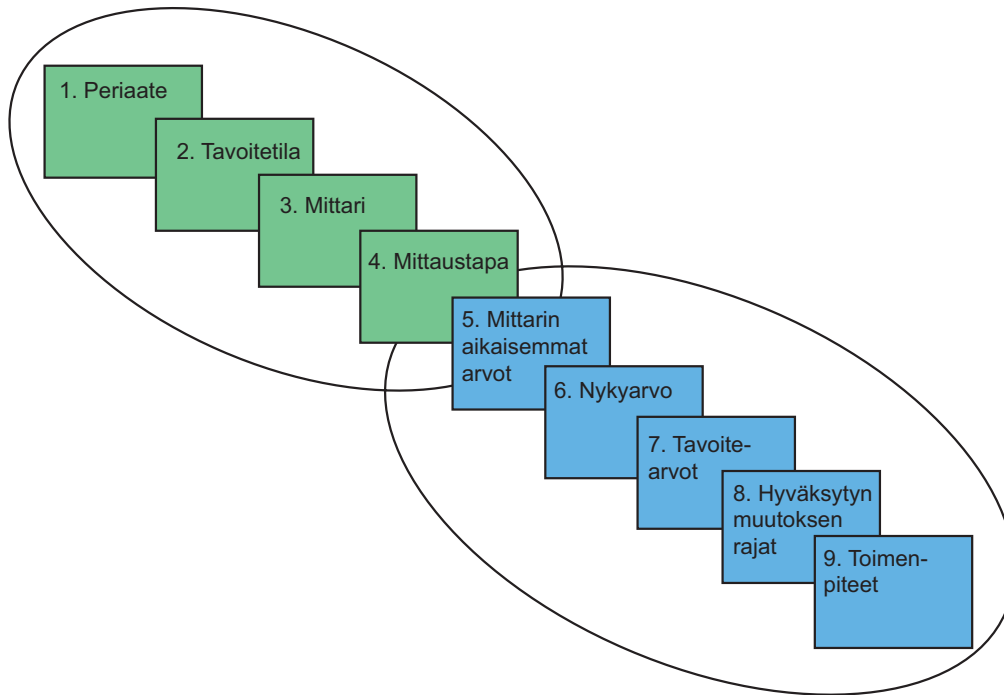
Metsähallitus otti vuonna 2004 käyttöön Kestävän luontomatkailun periaatteet (Metsähallitus 2004a), joita pyritään edistämään kaikessa omassa toiminnassa sekä yhteistoiminnassa matkailuyrittäjien kanssa. Periaatteissa on otettu huomioon sekä ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen että taloudellinen kestävyys. Kestävyyden eri ulottuvuudet limittyvät, ja ne ovat toisistaan riippuvaisia. Kestävä matkailukehitys johtaa kaikkien voimavarojen hoitoon sillä tavoin, että taloudelliset, sosiaaliset ja esteettiset tarpeet täyttyvät samalla kun ylläpidetään kulttuurista koskemattomuutta ja säilytetään elämää ylläpitävät ekologiset toiminnot ja biologinen monimuotoisuus (Borg 1997).

Kestävän luontomatkailun periaatteet Metsähallituksen hallinnassa olevilla suojelualueilla ovat:

1. Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnon suojelua.
2. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän.
3. Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä.
4. Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät.
5. Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat.
6. Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat.
7. Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen.
8. Viestintä ja markkinointi ovat laadukasta ja vastuullista.
9. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä.

Luontomatkailun ympäristövaikutuksia arvioidaan ”hyväksyttävän muutoksen raja” -menetelmällä. Näin voidaan seurata alueen tilaan liittyviä muutoksia ja löytää oikeat toimenpiteet muutoksen hallitsemiseksi. Jokaiseen periaatteeseen liittyy sitä konkretisoivia tavoitteita, ja jokaiseen tavoitteeseen liittyy sitä kuvaava mittari (tai useampi), jolle mitataan nykyarvo ja määritellään tavoitearvo. Jos tavoitearvoa ei ole saavutettu, etsitään sopivia keinoja toivotun tilan saavuttamiseksi tai säilyttämiseksi (kuva 6) (Metsähallitus 2008b). Menetelmää alettiin soveltaa Metsähallituksessa vuonna 2004. Kestävän luontomatkailun mittarien työstämisessä pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään alueilta, kävijöiltä ja sidosryhmiltä kerättävää tietoa. Ympäristövaikutusten arvioinnin olisi hyvä perustua esimerkiksi laskettuihin käyntimääriin, selvityksiin luonnon kulumisesta sekä arvioihin menetetyistä ja syntyneistä työpaikoista suunnittelualueen ympäristössä.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella yhteistyöyrityksiä on yhteensä neljä. Metsähallituksen yhteistyöyritykset sitoutuvat kestävän kehityksen periaatteisiin. Yritystutkimuksessa (Tunturi 2008c) 16:ta haastateltua yritystä pyydettiin arvioimaan kestävän luontomatkailun periaatteita. Yritykset suhtautuivat periaatteisiin hyvin myönteisesti. Kaikki vastaajat arvioivat periaatteet melkein yksinomaan melko hyväksi tai erittäin hyväksi, mutta niiden toteuttamiskelpoisuutta 10 % piti keskinkertaisena. Lisäksi yrityksiä pyydettiin arvioimaan kestävän luontomatkailun periaatteiden toteutumista toiminnassaan. Kestävän luontomatkailun periaatteiden toteutuminen arvioitiin melko hyväksi. Etenkin oman yrityksen ja sen asiakkaiden koettiin toteuttavan kestävää luontomatkailua toiminnassaan erittäin hyvin tai melko hyvin.

Kuva 6. Viitekehys hyväksyttävän muutoksen rajat -menetelmälle.

7.1 Ekologinen kestävyys

Kestävän kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä luonnon kestäkyvyn mukaiseksi (Ympäristöministeriö 2008). Suojelualueiden hoidossa ja käytössä tämä tarkoittaa ympäristön monimuotoisuuden, kantokyvyn ja palautumismekanismien huomioimista. Natura-verkoston kuulumisen vaatii alueen luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason säilyttämistä tai sen palauttamista luonnonsuojelulain (1096/96) 5 §:n mukaisesti.

Matkailun ja muun virkistyskäytön vaikutuksia alueilla pyritään vähentämään toimintojen suunnittelulla, palvelurakenteilla ja niiden kohdentamisella sekä viestinnällä. Lajien suojelemiseksi voidaan asettaa myös liikkumisrajoituksia. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella retkeilijöiden määrä on kasvamassa, joten ekologiseen kestävyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Ekologiseen kestävyteen liittyvät seuraavat luontomatkailun periaatteet ja mittarit:

Periaate 1. ”Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnonsuojelua”

Tavoitteena on, etteivät suojelualueille suuntautuva matkailu ja virkistyskäyttö vaaranna uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymiä eivätkä huononna maisema-arvoja. Uhanalaisten ja harvinaisten lajien kantoja ja esiintymiä alueilla seurataan erilaisilla inventoinneilla. Virkistyskäytön ja luontomatkailun aiheuttamien vaikutusten erottaminen muiden tekijöiden aiheuttamista vaikutuksista on usein kuitenkin vaikeaa. Mittaristoon on valittu alueiden uhanalaisia lajeja.

Mittari 1a: Kuikka, selkälokki ja muu arvokas vesilintulajisto

Helvetinjärven kansallispuiston pienillä lammilla pesivät kaakkuri ja joutsen, Haukkajärvellä selkälokki ja kuikka. Kansallispuiston luonnonsuojelun tavoitteena on säilyttää uhanalaisten ja harvinaisten eläinlajien kannat nykyisen suuruisina tai vahvistaa niitä. Kuikka ja selkälokki pesivät myös Aurejärvellä. Kuikka pesii myös alueen pienemmillä järvillä, esimerkiksi Seitsemisen kansallispuistossa Soljasten alueella.

Kuikka ja selkälokki ovat herkkiä häirinnälle erityisesti haudonta-aikana sekä pesäpoikasten aikaan. Muutokset kannoissa näkyvät kuitenkin vasta viipeellä, sillä molemmat lajit ovat pitkäikäisiä. Haukkajärvellä pesintätulokset ovat parantuneet rajoitusosan perustamisen jälkeen. Aurejärvellä pesivät muun muassa kaakkuri, kuikka ja kalatiira. Aurejärvelle on tarkoitettu perustaa Paskokarin rajoitusvyöhyke, jolla liikkuminen ja rantautuminen on kielletty kevät-/kesäaikana, esimerkiksi 1.4.–15.7. Rajoitusvyöhykkeen perusteena on uhanalaisen linnuston, esim. selkälokin, pesimärauhan suojeleminen. Rajoitusvyöhykkeen liikkumisrajoitukset vahvistetaan tulevassa järjestyssäänössä, ja ne perustuvat luonnonsuojelulakiin (1096/1996). Soljasten alueelle vuonna 2007 toteutetut uudet rakenteet suunniteltiin niin, että osa alueen pikkujärvistä jäi virkistyskäytön ulkopuolelle. Soljasten linnuston pesintärauhan turvaamiseksi perustettua rajoitusosaa ollaan laajentamassa hoidon ja käytön suunnittelun yhteydessä. Lajistonsuojelua pyritään edistämään myös viestinnän keinoin.

Mittarina kuikan ja selkälokin osalta toimii onnistuneiden pesintöjen lukumäärä. Pesästä lähteneiden poikasten lukumäärää seurataan säännöllisesti, erityisesti Haukkajärvellä. Mikäli kuikka- ja selkälökkikanta alueella pienenee, on arvioitava virkistyskäytön ja luontomatkailun vaikutuksia ja pyrittävä vähentämään mahdollisia haitallisia vaikutuksia.

Seitsemisen kansallispuiston rajoitusvyöhykkeitä ovat Soljastensuon–Hauturinsuon alue (liikkuminen kielletty 1.4.–15.7.), Iso Seitsemisjärvi (liikkuminen kielletty 1.4.–15.7.), Multiharju (liikkuminen reittien ulkopuolella kielletty ympäri vuoden) sekä Pakkulankangas (liikkuminen reittien ulkopuolella kielletty ympäri vuoden). Helvetinjärven kansallispuiston rajoitusosaan kuuluvat kaikki Haukkajärven saaret, luodot ja vesikivet sekä niitä ympäröiviä vesialueita selkälokin ja kuikan pesimäympäristöjen suojelemiseksi. Maihinnousu ja liikkuminen rajoitusosassa on kielletty linnuston pesimäaikaan 15.4.–31.7.

Mittari 1b: Pöllöjen ja haukkojen onnistuneet pesinnät

Seitsemisen ja Helvetinjärven varttuneissa metsissä pesii muun muassa viirupöllö, huuhkaja, kananaukka ja varpushaukka. Hyvin vaikeasti havaittavalla varpushaukalla on 3–5 reviiriä Seitsemisessä. Viirupöllö pesii sekä Seitsemisessä että Petäjällä (yhteensä 5–6 reviiriä).

Monet petolinnut aloittavat pesintänsä jo varhain keväällä, joten esimerkiksi latujen sijoittelulla (ei pesimäalueiden läheisyyteen) sekä ylläpitoajalla (ei ajeta esimerkiksi maaliskuun puolivälin jälkeen) pyritään ehkäisemään haittoja.

Pesinnän onnistumista seurataan vuosittain rengastusten yhteydessä.

Mittari 1c: Suolinnuston pesimärauhan turvaaminen

Alueen soiden pesimälinnustoon kuuluvat muun muassa kurki, kapustarinta ja riekko. Alueen laajimmat luonnontilaiset suoalueet sijaitsevat Seitsemisessä. Aurejärven ja Raattaniemen–Vekaraniemen alueiden erikoisuus ovat saarissa ja rannoilla tavattavat riekot. Seitsemisessä on useita tärkeitä teeren soidinpaikkoja. Suurimmalta soitimelta tavattiin 22 soidinkukkoa v. 2007. Metsokanta on tällä hetkellä melko vahva, ja lajia tavataan kaikilla osa-alueilla. Virkistyskäytön ja

luontomatkailun merkitys soiden pesimälajistolle on oletettavasti vähäinen, sillä rakenteiden sijoittelulla pääosa suoalueista on saatu rauhoitettua. Suolinnuston tilannetta seurataan säännöllisin väliajoin toteutettavien seurantojen avulla. Soljastensuolla–Jaulinnevalla ja Isolla Seitsemisjärvelä liikkuminen ja siten myös marjastaminen ja sienestäminen on kielletty linnuston pesimisaikana 1.4.–31.7.

Mittari 1d: Helvetinjärven kalliokasvillisuuden suojelu

Kallioalueiden sammalet, jäkälät ja muu kasvillisuus tuhoutuvat herkästi, ja palautuminen on hidasta. Vanhoista metsistä on löydetty lukuisia uhanalaisia tai harvinaisia sammal-, jäkälä- ja kääpälajeja, kuten haapariippusammalta, raidankeuhkojäkälää ja tippahaprakääpää. Rotkojärvien kalliorantojen kasvillisuuteen lukeutuu monia harvinaisia kasvilajeja, kuten mäkitervakko, pikkutervakko ja pahtanurmikka.

Kalliokiipeilyn ja laskeutumisen harrastamisen laajenemista ei sallita, vaan käyttö ohjataan maastoon ja kartoille merkittyyn paikkaan Sammakkolammin luona. Kallioalueiden kasvillisuuden tilannetta seurataan säännöllisesti erityisesti Helvetinkolun alueella, jossa yleisökäyttö on suurinta.

Periaate 2. ”Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän”

Tavoitteena on, että maastoa kulutetaan vain hyväksyttävissä rajoissa ja käyttö ohjataan merkityille reiteille ja huolletuille rakenteille. Reittejä uusittaessa ja ylläpidettäessä pyritään siihen, että reitit eivät levene vaan kulkijat pysyvät reittiuralla. Tavoitteena on ympäristöä säästävää retkeilyä. Jätteiden syntyä ennaltaehkäistään ja syntyneet jätteet käsitellään ohjeiden mukaan. Lisäksi tavoitteena on, että polttopuuta käytetään säästeliäästi.

Mittari 2a: Kävijöiden kokemus kuluneisuudesta

Kävijätutkimuksessa kysytään, onko maaston kuluneisuus häirinnyt kävijää tällä käynnillä alueella asteikolla 1–5, jossa 1 = erittäin paljon ja 5 = ei lainkaan. Tavoitteena on, että keskiarvo on kaikilla alueilla vähintään 4,5. Toimenpiteisiin ryhdytään, jos arvo laskee alle neljän.

Kävijätutkimusten (Tunturi 2008a, Tunturi 2008b, Rouvala 2008a, Rouvala 2008b) keskiarvot maaston kuluneisuudesta ovat seuraavat: Seitsemisen: 4,55; Helvetinjärvi: 4,02; Aurejärvi: 4,58; Riuttaskorpi: 4,41.

Mittari 2b: Kävijöiden kokemus roskaisuudesta

Kävijätutkimuksissa kysytään, onko maaston roskaisuus häirinnyt kävijää tällä käynnillä alueella asteikolla 1–5, jossa 1 = erittäin paljon ja 5 = ei lainkaan). Tavoitteena on, että keskiarvo on kaikilla alueilla vähintään 4,5. Toimenpiteisiin ryhdytään, jos arvo laskee alle neljän.

Kävijätutkimusten (Tunturi 2008a, Tunturi 2008b, Rouvala 2008a, Rouvala 2008b) mukaan keskiarvot maaston roskaisuudesta ovat seuraavat: Seitsemisen: 4,65; Helvetinjärvi: 4,47; Aurejärvi: 4,34; Riuttaskorpi: 4,57.

Mittari 2c: Maaston kuluneisuusarviointi

Virallista koealoittaista mittausta ei alueen kohteilla tehdä. Kulumisen kannalta keskeisimmät alueet on tunnistettu ja niiden tilaa seurataan jatkuvasti. Seitsemisessä maaston kulumista seura-

taan erityisesti Multiharjulla ja Soljasten alueella. Multiharjulla on tarkoitus aidata merkityltä pääpolulta lähtevien villien polkujen lähtöpaikat, jotta kävijät pysyttelisivät paremmin sallitulla polulla ja villit polut saataisiin vähitellen maisemoitumaan. Myös ohjeistusta lisätään (muun muassa maastokyltit). Soljasten alueella on lisätty palveluita, minkä odotetaan lisäävän alueen käyttöä. Kulumisvaikutuksia on siten seurattava aktiivisesti.

Helvetinjärvellä käyttö kohdistuu Haukanhiedan sekä Kankimäen ja Helvetinkolun väliselle alueelle. Helvetinkolun rakenteet on suunniteltu niin, että maastonkuluminen on pyritty minimoimaan. Kankimäen ja Helvetinkolun välinen pahoin kulunut ja levinyt polku on uusittu rengaspoluksi.

Molempien puistojen haasteellisimpien kohteiden tilannetta ollaan parantamassa nykytilanteesta, joten kulumishaittojen voidaan olettaa vähenevän.

Mittari 2d: Polttopuun kulutus

Seurataan ja pyritään myös estämään, etteivät kävijät käytä tulipaikkojen lähistön pystylahopuuta nuotioissa. Polttopuun kulutus pyritään pitämään nykyisellä tasolla, vaikka kävijöiden määrä nousisi. Polttopuun säästäväinen käyttö tulipaikoilla vähentää tarvittavan polttopuun määrää ja sitä kautta huoltoajon tarvetta. Polttopuun menekkiin pyritään vaikuttamaan laatutekijöillä (kuiva puu, puutavaran tarjoaminen nykyistä pitempänä rankana jne.) sekä rakenteiden sijoittelulla (liiterien etäisyys tulipaikoista, nuotiokohien koko, tulipesien tehokkuus jne.). Jos polttopuun kulutus lisääntyy yli 10 %, harkitaan tarvittavia toimenpiteitä. Mahdollisia toimenpiteitä ovat valistus ja nuotiopaikkojen vähentäminen.

Polttopuun vuosittainen menekki on mittarina Seitsemisessä ja Helvetinjärvellä. Aurejärvellä ja Riuttaskorvessa menekki on niin vähäistä, ettei sitä tarvitse aktiivisesti seurata, ellei tilanne muutu.

7.2 Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalisesti kestävässä matkailussa pyritään huomioimaan paikallisyhteisön ja matkailuelinkeinon tarpeet vaarantamatta luonnonympäristöä (Hemmi 2005). Siinä pyritään sosiaaliseen tasa-arvoon, paikallisten asukkaiden elinolojen kohentamiseen ja paikallisen kulttuurin säilyttämiseen. Sosiaalisen kestävyuden tavoitteeseen kuuluu myös se, että matkailijoiden alueelta hakemat elämykset toteutuvat (Hemmi 2005). Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa keskeistä on taata hyvinvoinnin edellytysten säilyminen sukupolvelta toiselle (Ympäristöministeriö 2008).

Sosiaaliseen kestävyteen liittyvät seuraavat kestävä luontomatkailun periaatteet ja mittarit osatavoitteineen:

Periaate 3. ”Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä”

Alueen kulttuurihistoriallisia arvoja säilytetään ja suojellaan. Kulttuuriperintökohteet huomioidaan kaikessa suunnittelussa ja niitä käytetään myös opastuksessa. Kohteita kunnostetaan erillisten suunnitelmien mukaan.

Tavoitteena on, että Metsähallituksen ja yhteistyöyrittäjien toiminta on paikallisesti hyväksyttävää ja että kävijät ovat kiinnostuneita alueen kulttuuriperinnöstä. Kuvaavan mittarin löytäminen tähän periaatteeseen on haasteellista. Toistaiseksi on valittu vasta yksi mittari kuvaamaan kävijöiden kiinnostusta alueen kulttuuriperintöön.

Mittari 3a: Kävijät tutustuvat kulttuurikohteisiin

Tiedon keräämisessä käytetään hyväksi kävijätutkimusten kysymyksen 4 vierailukohteiden luetteloa. Aluekokonaisuuden keskeinen kulttuuriperintökohde on Koveron perinnetila Seitsemisen kansallispuistossa. Koveron käyntimääriä seurataan ja käyntimäärälukuja verrataan Seitsemisen kokonaiskäyntimääriin. Minimitavoitteena on säilyttää Koveron käyntimäärä nykyisellä tasolla, 12 500 käyntikertaa kesäaikana (avoinna 5 kk:n ajan vuodessa). Koveron käyntimääriä voidaan kestävyyttä vaarantamatta nostaa noin 15 000 käyntikertaan kesässä kehittämällä muun muassa opastus- ja vapaaehtoistoimintaa.

Periaate 4. ”Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät”

Mittari 4a: Seitsemisen luontokeskuksen käyntimäärä, opastettujen ryhmien määrä sekä tapahtumiin osallistuvien määrä

Luontokeskuksen käyntimääriä seurataan kuukausitasolla. Lisäksi opastettujen ryhmien määrää sekä tapahtumiin osallistuvien määrää seurataan vuositasolla Seitsemisessä, Helvetinjärvellä ja Riuttaskorvessa. Noin viiden vuoden välein toteutettavissa luontokeskuksen asiakastutkimuksissa seurataan toistuvasti käyneiden asiakkaiden määrää suhteessa kokonaisasiakasmäärään. Tavoitearvoa käynnin toistuvuudelle ei kuitenkaan aseteta.

Laadukkaiden tapahtumien ja opastuspakettien sekä luontokeskuksen vaihtuvien näyttelyiden ja uusiutuvien av-esitysten avulla pyritään herättämään ja ylläpitämään ihmisten kiinnostusta alueen luontoa ja kulttuuriperintöä kohtaan.

Periaate 5. ”Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat”

Seitsemisen ja Helvetinjärven tavoitteita ovat virkistys- ja matkailukäyttöarvojen säilyttäminen ja parantaminen luontoarvoja vaarantamatta. Riuttaskorven käyttöä pyritään lisäämään. Aurejärvi säilytetään lähivirkistysalueena. Tavoitteena on ylläpitää laadukasta ja palveluiltaan monipuolista virkistysympäristöä.

Mittari 5a: Alueiden ja Luontoon.fi-sivujen käyntikerrat

Seitsemisen, Helvetinjärven ja Riuttaskorven käyntimääriä maastossa sekä Seitsemisen ja Helvetinjärven Luontoon.fi-sivujen käyntimääriä seurataan vuositasolla. Alueille on asetettu käyntimäärätavoitteet vuoteen 2020 saakka. Ulkomaalaisten kävijöiden määriä suhteessa alueiden kokonaiskävijämääriin seurataan kävijä- ja yritystutkimusten avulla. Luontoon.fi-sivuston osalta Metsähallituksen tavoitteena on ylläpitää vähintään käyntikertojen nykytaso vuoteen 2020 saakka. Luontoon.fi-sivujen uudistamiseen ja ajantasaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Mittari 5b: Kävijätyytyväisyysindeksi

Kävijätyytyväisyysindeksiä laskettaessa huomioidaan summamuuttujina kävijöiden mielipiteet palveluista ja ympäristön laadusta, ennako-odotusten toteutuminen ja käyntiä häirinneet tekijät. Näistä muodostetaan Seitsemiselle, Helvetinjärvelle ja Riuttaskorvelle kävijätyytyväisyysindeksi ja Seitsemisen luontokeskukselle asiakastyytyväisyysindeksi. Indeksit lasketaan samoin kaikilla suojelualueilla ja ne antavat valtakunnallisesti vertailtavaa tietoa. Tavoitteena on arvo 4,5 (arviointi asteikolla 1–5). Indeksien alittaessa tavoitearvon on katsottava, mistä osa-alueesta tämä johtuu ja ryhdyttävä vaadittaviin toimenpiteisiin.

Mittari 5c: Yrittäjien arvio Metsähallituksen palveluista ja toiminnasta

Sopimusyrittäjiltä vuosittain kerättävässä yrityspalautteessa yrittäjät arvioivat Metsähallituksen tarjoamat palvelut ja toiminnan onnistumisen viisiportaisella asteikolla.

Mittari 5d: Negatiivisen palautteen määrä

Negatiivisen web- ja ympäristöpalautteen määrää suhteessa palautteen kokonaismäärään seurataan Seitsemisessä, Helvetinjärvellä ja Riuttaskorvessa vuositasolla. Jos negatiivisen palautteen määrä kasvaa nykytasosta, valistuksen ja valvonnan määrää lisätään.

Periaate 6. ”Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat”

Tavoitteena on, että kävijät tuntevat rentoutuvansa ja virkistäytyvänsä luonnossa ja saavat henkilökohtaisia luontokokemuksia ja elämyksiä. Tavoitteena on myös taata kattavat, monipuoliset ja turvalliset palvelurakenteet.

Mittari 6a: Rentoutumisen merkitys

Kävijätutkimuksessa kartoitetaan rentoutumisen merkitystä virkistysmotiivien joukossa (”Mikä sinulle oli tai on tärkeää tällä käynnilläsi alueella?”). Vaihtoehdot arvioidaan viisiportaisella asteikolla 5= erittäin tärkeää, 1=ei lainkaan tärkeää. Tavoitteena on, että rentoutuminen on kävijöille melko tärkeää.

Mittari 6b: Rakenteet ovat hyväkuntoisia ja turvallisia

Metsähallituksen rakenteiden tiedot ovat REISKA-järjestelmässä, josta löytyvät myös rakenteiden kuntoarviot. Tavoitteena on ylläpitää tietoja ajantasaisina. Alueen nykyinen palvelurakenneverkosto on kattava mutta vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Rakenteiden korjaus on tavoitteena toteuttaa niin, että uusimistarve pitenee nykytasosta. Tätä toteutetaan esimerkiksi korvaamalla pitkospuureittejä pitkäkestoisella maa-ainespölyllä siellä, missä muun muassa hydrologiset tekijät sen sallivat. Mittarin arvo muodostuu kunnoltaan hyvien rakenteiden prosenttiosuudesta kaikista rakenteista. Mittarin tavoitearvona on 90 % (tällöin rakenteista kunnoltaan keskinkertaisia voi olla 10 %). Rakenteen kunnan ollessa huono tulee toimiin ryhtyä välittömästi.

Periaate 8. ”Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista”

Mittari 8a: Seurataan kävijöiden ennako-odotusten toteutumista

Tavoitteena on, että yli 80 %:lla kävijöistä odotukset täyttyvät harrastusmahdollisuuksien suhteen erittäin hyvin tai melko hyvin. Odotusten toteutuminen kertoo osaltaan siitä, miten hyvin viestinnässä on kyetty tuomaan esiin alueiden tarjoamat mahdollisuudet. Tavoitearvon saavuttamiseksi markkinoinnin ja viestinnän laatua ja alueisiin liittyvän ohjeistuksen selkeyttä ja esilläoloa on parannettava.

Periaate 9. ”Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä”

Mittari 9a: Sopimusyrittäjien kanssa järjestetään säännöllisiä tapaamisia

Sopimusyrittäjille järjestetään yrittäjätapaaminen säännöllisesti kerran vuodessa yrittäjien toiveiden mukaisesti joko yhteisenä tilaisuutena kaikille alueen yrittäjille tai kahdenkeskisinä keskusteluina yrittäjien kanssa. Sopimusyrittäjiin pidetään aktiivisesti yhteyttä muun muassa sähköpostitiedottamisen avulla.

Mittari 9b: Alueen toimijoiden kanssa järjestetään säännöllisesti yhteisiä tilaisuuksia

Alueen kuntien, matkailutahojen sekä muiden sidosryhmätahojen kanssa järjestetään tilaisuuksia, joiden tavoitteena on tiedonvälitys ja alueen kehittäminen. Tilaisuuksien lukumäärää seurataan kumulatiivisesti vuoteen 2020 saakka.

7.3 Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys perustuu pitkällä aikavälillä talouden hallintaan velkaantumatta (Ympäristöministeriö 2008). Alueelle tulevat tulot parantavat paikallisen väestön elinmahdollisuuksia ja näin taloudellinen kestävyys on läheisesti sidoksissa sosiaaliseen kestävyys. Taloudelliseen kestävyys liittyvät seuraavat kestävä luontomatkailun periaatteet ja mittarit osatavoitteineen:

Periaate 7. ”Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen”

Alueen taloutta ja työllisyyttä voidaan edistää lisäämällä alueiden tunnettuutta ja tiivistämällä yhteistyötä yrittäjien kanssa sekä tuomalla paremmin esille alueella ja niiden ympärillä tarjottuja palveluita.

Mittari 7a: Luontomatkailuyrittäjäsopimusten määrä

Sopimusten määrää on tarkoitus lisätä. Tavoitteena on 15 yhteistyösopimusta vuoteen 2015 mennessä. Luontomatkailuyrittäjät toimivat kohteittain Seitsemisessä, Helvetinjärvellä ja Riuttaskorvessa. Tavoitteena on saada yrittäjät käyttämään erityisesti Riuttaskorven aluetta.

Mittari 7b: Kävijöiden kokonaisviipymä matkailualueella

Kokonaisviipymän arvot saadaan kävijätutkimusten, kävijämääräseurannan sekä yritystutkimusten tiedoista. Tavoitteena on, että kävijöiden kokonaisviipymä sekä Helvetinjärvellä että Seitsemisessä kasvaa nykyarvosta noin 10 %.

Mittari 7c: Luontomatkailu edistää paikallistaloutta

Kävijätutkimusten sekä paikallistaloudellisten vaikutusten tutkimusten avulla seurataan asiakkaiden paikallistalouteen jättämää rahamäärää. Tavoitteena on, että paikallistaloudelliset vaikutukset ovat 15 % nykyistä suuremmat vuonna 2015.

Kestävä luontomatkailun mittarit ja niiden seuranta on koottu tarkemmin suunnitelman liitteenä olevaan taulukkoon. (liite 1).

8 Markkinointi ja viestintä

Kävijöiden tietoa käyntikohteista sekä luonnon- ja kulttuuriperinnön tilan ja oman käyttäytymisen välisestä suhteesta pyritään lisäämään ja toteuttamaan jatkossa yhteistyössä yrittäjien kanssa. Viestinnässä pyritään yhdenmukaisuuteen suojeluarvojen ja alueiden sääntöjen kanssa.

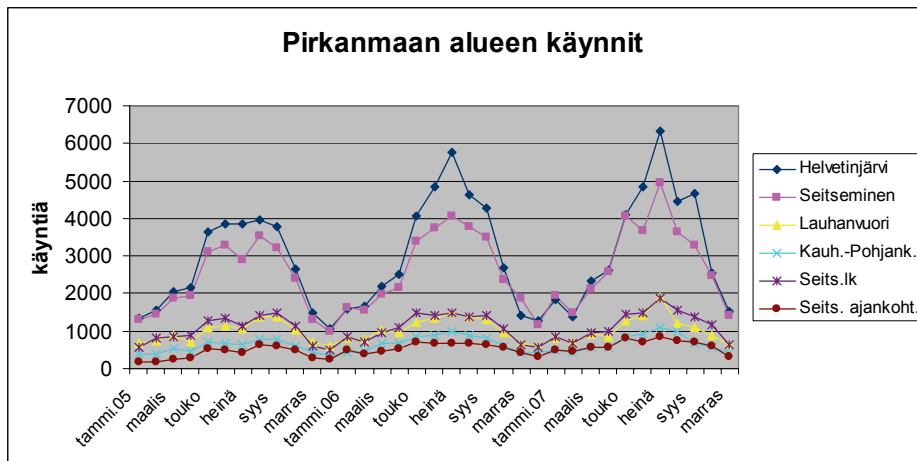
Vision ja tavoitteiden mukaisesti kehitetään tuotepaketteja eri kohderyhmille, erilaisia reitistöjä ja joukkoliikenneyhteyksiä, lisätään tavoitteellista ja yhtenäistä markkinointia sekä selvitetään yrittäjien koulutustarpeet ja järjestetään koulutusta. Sopimusyrittäjiä voidaan esimerkiksi kouluttaa tekemään opastuksia kansallispuistoalueella; Metsähallituksen opastusviestintä ei kilpaile yrittäjien toiminnan kanssa (Metsähallitus 2007). Matkailualueen yhteistä markkinointia kehitetään yhteistyössä alueen kuntien ja matkailutoimijoiden, muun muassa GoTampere Oy:n, kanssa.

8.1 Suojelualueiden markkinointiviestintä

Markkinointiviestinnällä pyritään parantamaan alueiden tunnettuutta ja siten lisäämään kysyntää. Suojelualueiden markkinointiviestinnässä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan puistojen tunnuksia, jotka ovat myös rekisteröityjä tuotemerkkejä (Metsähallitus 2008b).

Markkinointiviestintä perustuu asiakaspalvelun sekä palvelurakenteiden laadun ja määrän kehittämiseen sekä resurssien tehokkaaseen kohdentamiseen, jossa käytetään hyväksi erityisesti asiakasseurannan tietoja. Näitä ovat suojelu- ja virkistysalueiden sekä asiakaspalvelupisteiden ja Luontoon.fi-sivuston käyntimäärät (ks. kuva 7), asiakaspalvelupisteiden asiakastutkimukset, alueiden kävijätutkimukset, yritysten vuosipalautteet ja yritystutkimukset sekä asiakaspalvelupisteiden ja Luontoon.fi-sivuston asiakaspalaute. Suojelualueiden markkinointiviestintä sisältää myös suojelualueiden esittelyn luontokeskuksissa ja muissa asiakaspalvelupisteissä, verkkosivuilla (www.luontoon.fi) ja muun viestintämateriaalin muodossa, kuten esittein ja julkaisuin. Markkinointia voidaan tehdä myös erillisissä hankkeissa. Yhteistyöyritysten tietoja esitellään näissä mahdollisuuksien mukaan. Seitsemisen luontokeskus on kävijämäärien perusteella eteläisen Suomen suosituin luontokeskus. Metsähallituksen Luontoon.fi-sivusto toimii Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yhtenä markkinointikanavana, ja sivuston käyntimäärät osoittavat alueen suosiota. Sivustoilla annetaan muun muassa tietoa alueen ominaispiirteistä, alueella liikkumisen ohjeistuksesta sekä puiston ja lähiseudun palveluista.

Valtakunnallisia Metsähallituksen luontopalvelujen viestinnän linjauksia sekä luontopalvelujen markkinointistrategiaa valmistellaan parhaillaan. Puistojen tunnusten käytölle on luotu yhteiset valtakunnalliset periaatteet. Metsähallitus ylläpitää Luontoon.fi-sivustoa ja tuottaa alueita esittelevää muuta materiaalia, mutta ei yleensä osallistu rahallisesti alueen matkailumarkkinointiin.

Kuva 7. Seitsemisen ja Helvetinjärvi ovat olleet hyvin suosittuja Metsähallituksen www.luontoon.fi-sivujen käyntikohteina.

8.2 Metsähallituksen kestävästä opastusviestinnän tavoitteet alueella

Metsähallitus pyrkii lisäämään kävijöiden tietoa luonnon- ja kulttuuriperinnön tilan ja oman käyttäytymisen välisestä suhteesta. Siihen pyritään myös yhteistyössä yrittäjien kanssa niin, että alueesta kerrotut viestit olisivat yhdenmukaisia suojeluarvojen ja alueiden sääntöjen suhteen. Tähän pyritään opastusviestinnällä. Se kannustaa kestävien käyttäytymismallien omaksumiseen esittein, julkaisuina, verkkopalveluin (www.luontoon.fi, www.retkikartta.fi), maasto-opastein sekä luontokeskusten tarjoamien näyttelyiden ja asiakaspalvelun avulla. Opastusviestinnällä pyritään myös parantamaan kohteiden saavutettavuutta ja turvallisuutta, edistämään luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelua, syventämään kävijöiden luonto- ja kulttuurielämyksiä sekä antamaan aineksia ympäristövastuulliseen ja aktiiviseen kansalaiskäyttämiseen (Metsähallitus 2008b).

Opastusviestintä pyrkii ohjeistamaan turvalliseen ja kestäväan liikkumiseen alueella (Metsähallitus 2008b). Herättelevällä opastuksella pyritään lisäämään kävijöiden kiinnostusta luontoon, kulttuuriperintöön ja luonnonsuojeluun. Syventävän opastuksen tavoitteena on syventää luontokokemusta ja saada kävijät toimimaan luonnon puolesta. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella opastusviestintää ja luontomatkailua kehitetään kestävästi luontoarvoja vaarantamatta. Kävijöiden, yrittäjien ja heidän asiakkaidensa tietoutta lisäämällä edistetään alueen luontoarvojen säilymistä. Kun kohderyhmät tunnistetaan ja opastusviestintä suunnataan tehokkaasti, viestintä tehostuu. Yhteistyötä ja työnjakoa yrittäjien kanssa lisätään opastusviestinnässä. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen opastusviestintää kehitetään Seitsemisen luontokeskuksessa, ja pääosa opastusviestinnän panostuksesta kohdistetaan Seitsemiseen. Seitsemisen opastusresurssit pyritään säilyttämään nykyisellä tasolla, kun taas Helvetinjärven henkilöopastusta tehostetaan kohdentamalla opastus kysynnän mukaan yleisöretkien ja tapahtumien vetämiseen ja valvontaan. Riuttaskorvessa voidaan harjoittaa resurssien mukaan myös herättelevää toimintaa. Aurejärven resursseja käytetään lähinnä maasto-opasteiden tekemiseen. Yhteistyötä yrittäjien kanssa lisätään, ja osan opastuksista voivat toteuttaa koulutetut sopimusyrittäjät esimerkiksi Helvetinjärvellä ja Riuttaskorvessa. Seitsemisen opastustoiminta on pääosin Metsähallituksen toteuttamaa. Alueen kohteille on yhteisesti sovitut perusviestit, jotka näkyvät kaikissa opastus-, yritys- ja markkinointitoiminnassa (Metsähallitus 2008b).

Metsähallituksen opastusviestinnän tehtäviä ovat alueittain seuraavat:

Seitsemisen kansallispuisto

1. Eteläisen Suomenselän vedenjakajaseudun luonnon kauneuden ja monimuotoisuuden esittely puiston luonnon kautta: vanha metsä (Multiharju), harjut (Seitsemisharju), suot (Soljastensuo), pienvesiluonto (Kirkaslampi, Haukilampi).
2. Paikallisen metsien käytön (savotta-ajan esittely Pitkäjärven kämpän avulla) ja asutuksen (Koveron kruununmetsätorppa) esittely lisää ymmärrystämme entistä elämänmuotoa ja metsien merkitystä kohtaan paikallisesta näkökulmasta. Koverossa mahdollisuus kokeilla vanhoja työtapoja, joita voi hyödyntää myös omassa elämässään (riukuaidan teko, punamullan käyttö). Metsien käytön historia korostaen paikallisuutta erityisesti Koveron perinnetilalla, joka on valtakunnallisesti merkittävä perinneympäristö arvokkaine rakennuksiineen ja niittyineen sekä vanhojen taitojen ylläpitäjä.
3. Seitsemisessä on hyvä harjoitella vuoden kaikkina aikoina retkeilytietoja ja käytännön taitoja, eli miten luonnossa liikutaan niin, ettei luonto vaurioidu ja lajisto häiriydy, retkeily ei jätä jälkiä luontoon ja retkeilykokemus on miellyttävä, kun hallitsee hyvin mm. tulentekotaidot. Retkeilytaitojen oppimisen jälkeen on helppo soveltaa taitoja esimerkiksi Lapissa.
4. Ihminen voi parantaa luonnon tilaa ennallistamalla.

Helvetinjärven kansallispuisto

1. Geodiversiteetin esilletuominen ja geologian merkityksen esittely rotkolaaksojen ja Helvetinkolun avulla.
2. Suomalaisen luonnonmaiseman merkitys suomalaiselle taiteelle menneen näkökulmasta (Gallén-Kallela).
3. Helvetinkolun kauniit, jylhät luonnonmaisemat lisäävät ihmisen hyvinvointia.

Riuttaskorven virkistysmetsä

1. Luonnon eri käyttömuotojen (metsätalouden, kalastuksen ja metsästyksen) esittelyn mahdollisuus.
2. Kulttuurihistorian esittely paikallisesta näkökulmasta, Vänrikki Stoolin tarinat.
3. Retkitaitojen harjoittelu, leirit.
4. Hyvinvointi luonnosta, saunominen, maisemat (torni).

Aurejärven Natura 2000 -alue

1. Suurten järvialtaiden, puhtaan veden ja vesilajiston, muun muassa linnuston merkitys.
2. Kestävä luonnonantimien hyödyntäminen, kalastus ja linnuston tarkkailu.

9 Kehittämissuunnitelma

Kehittämissuunnitelma koostuu kolmesta osasta. Ensin on määritelty Metsähallituksen tämänhetkinen rooli alueen matkailutoimijana sekä Metsähallituksen mahdollisuudet hanketoimijana alueen yleisissä kehittämishankkeissa (luku 9.1). Toinen osa (luku 9.2) kuvaa Metsähallituksen toteuttamisvastuulla olevia Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen kehittämistoimia vuoteen 2020. Kolmannessa osassa (luku 9.3) on esitelty lyhyesti koko matkailualueen yleiset luontomatkailua sivuavat kehittämishankkeet.

9.1 Metsähallituksen rooli matkailutoimijana Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella

Metsähallituksen luontopalvelujen rooli alueen matkailutoimijana on toimia sekä valvovana viranomaisena että yhteistyökumppanina. Metsähallitus on julkinen, yhteiskunnallinen toimija, joka hallinnoi valtion maita sekä luo ja valvoo niiden sääntöjä. Metsähallituksen tehtävänä on myös luoda edellytyksiä luontomatkailutoiminnalle alueiden suojeluarvoja vaarantamatta. Metsähallitus vastaa suojelu- ja retkeilykohteiden reittien ja rakenteiden toteutuksesta ja ylläpidosta sekä tekee sopimukset yritysten kanssa niiden käytöstä.

Lisäksi Metsähallitus hoitaa kaikille alueen kävijöille, myös koululaisille suunnattua opastusviestintää ympäristökasvatuksen ja asiakaspalvelun keinoin. Markkinointiviestintä keskittyy suojelualueiden, niiden keskeisten suojelullisten viestien ja palveluiden sekä vastuullisen käytön tunnetuksi tekemiseen. Keskeisiä välineitä tässä ovat Luontoon.fi-verkkopalvelu eri kieliversioineen, luontokeskuksen viestintä sekä tiedotusvälineiden artikkelit ja ohjelmat suojelualueista ja Metsähallituksen järjestämistä tapahtumista. Puistojen tunnusten hyödyntäminen nousee merkittävään rooliin markkinointiviestinnässä. Metsähallituksen markkinointi liittyy pääosin omasta tapahtumatoiminnasta yms. viestimiseen. Metsähallitus ei siis osallistu yleensä suoraan rahallisesti alueen matkailun markkinointiin, poikkeustapauksena mahdolliset erityiset tarkoitukseen osoitetut hankeresurssit. Metsähallitus voi kuitenkin osallistua epäsuorasti kuvamateriaalin ja puiston tunnusten hyödyntämisen kautta.

Yritysten toimintaan Metsähallitus voi tuoda sisältöä nimenomaan luonnon- ja kulttuuriarvojen näkökulmista. Metsähallitus kerää alueista ja lajeista tietoa, jota voidaan Metsähallituksen oman opastusviestinnän ohella hyödyntää yritysten viestinnässä ja matkailutuotteiden tuotekehityksessä ja sisällöntuotannossa. Seitsemisessä on aloitettu vuonna 2008 alueen luontoon ja kulttuuriin liittyvien tarinoiden kokoaminen tarinatietokantaan. Siihen on tarkoitus kerätä lajeihin, paikkoihin ja henkilöihin liittyviä tarinoita erityisesti Seitsemisestä mutta jatkossa myös Helvetinjärvestä ja Riuttaskorvesta. Tarinoita on tarkoitus hyödyntää opastusviestinnässä ja markkinoinnissa.

Metsähallituksella on hyvä tietämys alueidensa käyttäjistä ja käytöstä jatkuvan kävijäseurannan sekä noin viiden vuoden välein toteutettavien kävijä- ja yritystutkimusten ansiosta. Sopimusyrittäjät ovat oikeutettuja saamaan ajantasaista kävijätietoja vuosittaisissa palavereissa.

Metsähallituksen luontopalvelut haluaa pysyä Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella omassa roolissaan yhteiskunnallisena matkailutoimijana ja antaa yritysten hoitaa matkailun liiketoiminnan. Villi Pohjola Metsähallituksen tytäryhtiönä tekee omat strategiset valintansa tästä suunnitelmasta irrallaan ja on tämän vuoksi rinnastettavissa yksityissektorin matkailuyrityksiin.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella oli toukokuussa 2008 voimassa neljä yhteistyösopimusta Metsähallituksen ja yritysten kesken. Sopimukseen ei liity käyttöoikeuden luovutusta. Sopimuksen

tehneet yritykset ovat sopineet sitoutumisesta muun muassa Metsähallituksen kestäväen luontomatkailun periaatteisiin. Yhteistyö yksittäisten yritysten kanssa perustuu yhteistyösopimukseen ja yritysyhteistyössä pyritään yrittäjien tasapuoliseen kohteluun.

Matkailualueella Metsähallitus osallistuu aktiivisesti matkailun kehittämiseen, jotta suojelualueiden käytön kestävyys voitaisiin varmistaa. Tämän lisäksi Metsähallitus toimii tarvittaessa asian tuntijan roolissa, jos hankkeissa halutaan edistää kestävää luontomatkailua.

Kehittämissuunnitelmaan sisältyy sopivan laadunhallintajärjestelmän käyttöönotto pitkällä aikavälillä. Laadunhallintaohjelmilla pyritään toiminnan ja laadun jatkuvaan kestäväen parantamiseen (Matkailun edistämiskeskus 2008). Tämä tukee yritystoiminnan kannattavuutta, koska ohjelmaan kuulumisen ja sen sertifiointi toimivat myös markkinointikeinoina. Lisäksi ohjelma dokumentoidaan. Laadunhallintaa johtaa laatupäällikkö.

Metsähallituksen kanssa yhteistyötä tekevien luontomatkailuyrittäjien käytössä olevia laadunhallintajärjestelmiä ovat muun muassa Laatutoni ja Green DQN (Destination Quality Net). Laatutoni on Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) omistama laadunhallintajärjestelmä, ja Metsähallituksen käyttämä Green DQN pohjautuu siihen. Metsähallitus ja Matkailun edistämiskeskus ovat yhdessä Haaga-Perhon kanssa kehittäneet Laatutoni-laatuohjelmasta versiota, jossa kestäväen luontomatkailun periaatteet ja luonnonsuojelualueiden muut tavoitteet on sisällytetty matkailuyritysten laatuohjelmiin. Matkailualueilla ja -keskuksissa, jotka valitsevat laatuohjelmakseen Green DQN:n, Metsähallituksen osuus alueiden kehittämiseen vahvistuu edelleen. Sertifioidut oppaat sekä yritysten luontosertifikaatit tai Green DQN -sertifikaatit tuovat lisäarvoa ja imagohyötyjä alueen luontomatkailulle.

Laadunhallintajärjestelmän yhteistyötahot sopivat ja kirjaavat laadun hallinnan ja kehittämisen periaatteet, joiden luomisessa toimivat apuna muun muassa alueen luontomatkailusuunnitelma, yrityspalautte, yritystutkimus, kävijätutkimukset, asiakastutkimus sekä alueen kestäväyden mittarit. Luontomatkailuyritys pyrkii laadunhallinnalla takaamaan myös luontomatkailun kestäväyden. Yhteistyötahoja ovat muun muassa Metsähallitus, yrittäjät, mahdollisesti kunnat ja muut tarvittavat tahot.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella on tarkoituksena ottaa käyttöön laatuohjelmään perustuva laadunhallintaohjelma, jossa käytetään hyväksi muun muassa asiakaspalautteita. Alueen kävijätutkimuksista on saatu tärkeää asiakaspalautetta, jota voidaan käyttää hyväksi jatkossa asiakastytyväisyyden parantamisessa. Asiakastytyväisyystutkimus tehdään yleensä haastattelemalla ja kyselyin kvantitatiivisin tai kvalitatiivisin perustein (HaagaPerho 2008). Tätä tutkimustietoa hankealueella siis on jo hyödynnettävissä.

9.2 Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen kehittämistarpeet ja -toimet

Yritystutkimuksesta, luontomatkailuhankkeen yritystilaisuuksista ja muusta palautteesta on saatu kehittämistarpeita ja -toimia, joita seuraavassa eritellään aihealueittain.

Yhteistyö ja tiedotus Metsähallituksen ja yrittäjien välillä

Yritykset tekevät melko vähän yhteistyötä Metsähallituksen kanssa. Jonkin verran yhteistyötä on tehty alueen käyttöön liittyvien sopimusten, alueen ja palveluiden markkinoimisen, Metsähallituksen palvelurakenteiden käytön, alueen muiden palveluiden ja alueen käyttöön liittyvien lupien osalta (Tunturi 2008c). Luontomatkailusuunnitelma pyrkii selventämään Metsähallituksen roolia;

yhteistyö matkailutoimijoiden kanssa jatkuu kerran vuodessa järjestettävänä yrittäjäpalavereina. Vuoden lopussa yrittäjiltä kerätään palaute, jota käsitellään palavereissa ja samalla arvioidaan myös kestävän luontomatkailun mittareiden toteutumista. Toimijoilla on mahdollisuus tuoda esiin tulevaan kauteen liittyviä asioita tai antaa palautetta aiemmasta kaudesta. Samalla pyritään tiedottamaan ajankohtaisista luonnonsuojeluasioista.

Yhteistyö yrittäjien välillä

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueiden yritykset tekevät melko vähän yhteistyötä alueen muiden yritysten sekä Metsähallituksen kanssa. Yhteistyötä muiden yritysten kanssa tehdään eniten ruokailupalvelujen, majoituksen, kaluston ja ohjelmapalvelujen osalta (Tunturi 2008c). Yleisin yhteistyön muoto on yhteistyö alihankkijoiden kanssa. Luontomatkailusuunnitelman pohjalta jatketaan alueen yrittäjien ja muiden toimijoiden verkostoitumista ja palveluketjujen rakentamista. Koska alueen erityinen valtti on sen omaperäinen luonto ja kulttuuri, voisivat yhteistyöyritysten tarjoamat ohjelmapalvelut perustua myös näihin. Alueelle on toivottu lisää aktiviteetteja, mutta harrastuslajien lisäämisen sijaan alueella on mahdollista tuottaa myös kulttuuripalveluja ja luontoon tutustumiseen sekä luonnossa selviytymiseen liittyviä palveluja, esimerkiksi tutustuttaa kävijöitä kasvi- ja eläinlajeihin, tehdä ruokaa luonnossa nuotiolla, kertoa alueen pedoista jne. Tällaisilla kielitaitoisilla asiantuntijoilla olisi paikkansa myös kansainvälisessä matkailussa, esimerkiksi tilattavissa olevaa pakettimatkaa varten.

Kestävän luontomatkailun toteutuminen

Yritystutkimukseen vastanneet pitivät Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteita joko melko tai erittäin hyväksyttävänä, mutta periaatteiden toteuttamiskelpoisuutta ja onnistumista kyseenalaistettiin erityisesti yritysverkoston osalta (Tunturi 2008c). Yritysverkoston onnistumisen heikohko arvo voi kertoa siitä, että alueilla toimivat yritykset tekevät keskenään vielä hyvin vähän yhteistyötä, eikä toisten yritysten toiminnasta välttämättä olla tietoisia. Haasteena onkin parantaa alueen yrittäjien ja Metsähallituksen yhteistyötä vuosittaisten tapaamisten ja aktiivisemmän sopimusyhteistyön myötä.

Viestintä ja markkinointi

Kävijätutkimuksessa Seitsemiseen toivottiin myös englanninkielisiä opastetauluja ja viitoituksia (Tunturi 2008a). Seitsemisen maasto-opasteiden uusimistyö on parhaillaan käynnissä. Kaikki pääopastepaikkojen taulut uusittiin vuonna 2007 niin, että niissä on englannin- ja ruotsinkieliset tiivistelmät. Myös Helvetinjärven opasteisiin esitettiin kävijätutkimuksessa pieniä kehittämissuhteita (Tunturi 2008b). Helvetinjärven maasto-opasteet uusitaan Seitsemisen periaatteiden mukaisesti vuonna 2008. Riuttaskorven opasteet ovat tällä hetkellä pelkästään suomenkielisiä, mutta uusimisen yhteydessä niihinkin lisätään erikieliset versiot. Seitsemisestä ja Helvetinjärvestä on esitteet suomeksi ja ruotsiksi sekä englanniksi ja saksaksi.

Alueiden kartat ovat matkailijoille välttämätön käytännön tuki. Karttakeskus tuottaa kesällä 2008 uuden ulkoilukartan, jossa ovat mukana molemmat kansallispuistot sekä Riuttaskorven virkistysmetsä.

Alueen kohteiden markkinointia pyritään toteuttamaan yhteistyössä alueen matkailutoimijoiden kanssa ja alueesta kerrotaan yhtenäisesti, jolloin markkinointi on osuvaa. Erityisesti Riuttaskorven käyttöä pyritään lisäämään markkinoinnilla. Aurejärven markkinointi on jatkossakin vähäistä,

koska alueelle ei haluta houkutella lisää matkailijoita, vaan alueen luonnonrauhaa ja koskemattomuutta pyritään vaalimaan.

Kävijätutkimuksen (Tunturi 2008b) perusteella joidenkin kävijöiden käyttäytyminen oli koettu häiritseväksi erityisesti Helvetinjärven Haukanhiedalla. Tilannetta pyritään parantamaan lisäämällä valvontaa. Myös Hiedanmajan ottaminen varauskäyttöön saattaa helpottaa tilannetta, sillä se vähentää Haukanhiedan keittokatoksen kuormitusta. Häiriökäyttäytymistä pyritään vähentämään myös valistuksella.

Palvelurakenteet

Seitsemisen kävijätutkimuksessa (Tunturi 2008a) reiteille toivottiin vaikeusasteiden symboleja sekä nimiä polun alku- ja loppupisteisiin. Muita palvelurakennetoiveita olivat levähdyspenkit reittien varrelle, pitkospuiden uusiminen, näköalakahvilan rakentaminen esimerkiksi Multiharjulle ja nuotiopaikkojen lisääminen. Helvetinjärvelle toivottiin muun muassa rengasreittejä sekä lisää kaivoja ja laavuja (Tunturi 2008b).

Yritystutkimuksessa (Tunturi 2008c) Seitsemisen palveluista ja rakenteista huonoimmat arviot saivat polttopuut huolletuilla tulipaikoilla ja tiestö. Helvetinjärven palveluista huonoimmat arviot saivat polku- ja latureitistö, erityistarpeiden huomioon ottaminen ja tiestö (Tunturi 2008c). Yritykset olivat pääosin tyytyväisiä palvelurakenteiden määrään mutta halusivat joitakin asioita lisää. Seitsemisessä keittokatoksia, yrittäjien tuottamia palveluita, reittien opastetauluja ja polku- ja latuviitoituksia pidettiin määrältään liian pieninä (Tunturi 2008c). Helvetinjärvellä esille nousivat myös keittokatokset sekä lisäksi erityistarpeiden huomioon ottaminen, yrittäjien tuottamat palvelut ja pysäköintipaikat, joiden määrän osa vastaajista koki liian pieneksi (Tunturi 2008c). Helvetinjärvellä oli arvioitu huonoiksi myös palvelurakenteita alueen sisääntuloväylillä. Myös rakenteiden ja reittien turvallisuudessa todettiin puutteita (Tunturi 2008c).

Kooste yrittäjien yritystutkimuksessa (Tunturi 2008c) antamasta vapaamuotoisesta palautteesta:

Tiestö ja sisääntulo

- Kankimäkeen johtava tie liian kapea
- Kankimäen pysäköintipaikka suuremmaksi ja lisää opastekylttejä alueelle
- Tielle 66 paremmat tienvarsioasteet

Pääosa toiveista kohdistuu alueisiin, jotka eivät ole Metsähallituksen hallinnassa.

Reitistöt

- Pitkäjärvi–Jauli-tie henkilöautojen ja pyöräilijöiden käyttöön
- Kirkas-Soljasen tien kunnan parantaminen sekä tien auraaminen talvella
- Latureitti luontokeskukselta Koveroon Seitsemisharjun länsipuolelta
- Latureitistön kehittäminen puiston eteläosassa, muun muassa Hirviharjun ja Koveron välillä
- Latu- ja polkuverkoston kehittäminen puiston ulkopuolella
- Ympyräreitti tai -reititejä. Lisäreitti Kankimäeltä Kolulle
- Kankimäki–Kolu-polku turvaton erityisesti alkuosuudeltaan
- Mahdollisuus päästä Helvetinkolulle myös lastenrattailla ja pyörätuolilla
- Huonokuntoisten pitkospuiden uusiminen.

Helvetinjärvelle valmistuu rengasreitti kesällä 2008 kuluneen Kankimäki–Helvetinkolu-polun tilalle. Helvetinkolun alueella esteettömyyttä ei voida toteuttaa maaston profiilin takia. Sen sijaan Seitsemistä on tarkoitus kehittää liikuntaesteisille soveltuvana kohteena. Seitsemisessä Soljasten alueelle valmistui vuonna 2007 liikuntaesteisille soveltuva luontopolku. Seitsemisen latureitistöä suunnitellaan vuonna 2008. Molemmissa puistoissa otetaan käyttöön Suomen Ladun reittiluokitus. Pitkäjärvi–Jauli-tien ylläpito käsitellään Seitsemisen hoidon ja käytön suunnittelun yhteydessä. Huonokuntoisia pitkoksia pyritään uusimaan mahdollisuuksien mukaan, uusiminen on kuitenkin kiinni hankerahoituksen saamisesta.

Rakenteet

- Laavu tai nuotiopaikka Hirviharjuun
- Kirkas-Soljaselle parempi keittokatos sekä laiturijärvi ja penkki
- Liesjärven/Kettulammen alueelle käymälä
- Kirkkaanlamminkankaalle lintutorni
- Liesjärven huonokuntoisen sillan korjaaminen
- Helvetinjärven Ruokeharjulle näkötorni
- Levähdyspaikka Kankimäen ja Kolun välille
- Kolulle lisää tulentekopaikkoja
- Vedettävät vessat ja kahvittelupaikka Kankimäkeen kioskin eteen
- Helvetinjärvelle oppaalle mökki
- Hiedan maja jälleen käyttöön
- Helvetinjärven kiipeily- ja laskeutumispäikalle turvarakenteita
- Yrittäjille omat varauslaavut ja keittopaikat
- Telttapaikkojen kehittäminen, muun muassa lisää ohjeistusta.

Helvetinjärven Hiedanmaja on tarkoitus siirtää ryhmien varauskäyttöön. Seitsemisessä Kirkas-Soljasten keittokatos uusitaan varauskeittokatoskeksi, mikäli siihen saadaan hankerahoitusta. Varauskeittokatoskeiden käyttöä ei voida rajata pelkästään yrittäjien käyttöön vaan keittokatoskeet ovat minkä tahansa ryhmän varattavissa samaan hintaan.

Kirkkaanlamminkankaan näkötornia esitetään Seitsemisen hoito- ja käyttösuunnitelmassa toteutettavaksi hankerahoituksella. Seitsemiseen tehdään laavu Hirviharjun asemasta Liesjärvelle. Kankimäen kioskki on Ruoveden kunnan omistuksessa. Levähdyspaikkoja reittien varsille lisätään tarpeen mukaan, esimerkiksi Seitsemisen Hirviharjulle.

Muut toiveet

- Märkien polttopuiden tilalle kuivia
- Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken, muun muassa tuotteistamisessa ja markkinoinnissa
- Matkailunäkökulman lisääminen
- Ulkomaalaisia kävijöitä lisää Pirkkalan lentokentän (ja Ryanairin) kautta
- Nuorisotyön näkökulman huomioiminen toiminnassa.

Tavoitteena on jatkossa pystyä joko ostamaan polttopuu kuivana tai laajentamaan liiterteitä esim. kaksiosaisiksi niin, että niissä on tilaa polttopuun kuivattamiseen. Luontomatkailusuunnitelmahanke on aloittanut yhteistyön lisäämisen eri toimijoiden kesken.

Helvetinjärvi

Kankimäen ja Helvetinkolun välinen rengaspolku toteutettiin Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen rahoituksella vuosina 2007–2008. Hiedanmajan muuttaminen varauskäyttöön toteutetaan Metsähallituksen rahoituksella vuonna 2008. Suunnittelukaudella on tarve uusia Haukanhiedan ja Helvetinkolun välisiä pitkososuuksia sekä puiston reittiviitoitukset.

Seitseminen

Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus on rahoittanut kansallispuiston palveluiden kehittämistä merkittävässä määrin. Viimeksi Soljasten alueen rakenteita uusittiin työvoima- ja elinkeinokeskuksen rahoituksella vuonna 2007. Työvoima- ja elinkeinokeskuksessa on parhaillaan vireillä hakemus kansallispuiston reitistöjen, viitoitusten, taukopaikkarakenteiden sekä rakennusten kunnostamiseksi vuosina 2008–2010.

Riuttaskorpi

Alueen reittien pitkososuudet, reittiviitoitukset ja opastustaulut tulevat uusintaan suunnittelukauden aikana.

Aurejärvi

Tervaniemeen rakennetaan nykyisen kotarakennelman tilalle laavu sekä uusi wc ja polttopuuliiteri. Kaskilahden tulipaikka puretaan.

Kehittämistoimien rahoitus

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen rahoitus perustuu suojelualueiden osalta ympäristöministeriön osoittamaan määrärahaan luonnonsuojelualueiden hoitoa ja kunnossapitoa varten. Riuttaskorven virkistysmetsän rahoitus tulee maa- ja metsätalousministeriöltä. Rahoitusta voidaan käyttää henkilöstön palkkaukseen, kiinteistöjen ja kaluston ylläpitoon, reittien ja rakenteiden ylläpitoon ja kehittämiseen sekä muuhun suojelualueiden perustoimintaan. Käytännössä rahoitus on riittänyt vakituisten henkilöstön palkkaukseen sekä kaluston ja kiinteistöjen ylläpitoon ja nykyisen (noin 25 tulenteko-/taukopaikkaa) laajuisen palvelukokonaisuuden polttopuu- ja jätehuoltoon.

Vuonna 2008 Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen palveluvarustuksen (reitit, taukopaikkarakenteet) ylläpitoon oli käytettävissä ympäristöministeriön rahoitusta noin 200 000 €, joka muodostui vakituisten ja kausityöntekijöiden palkkakuluista, toimisto- ja matkakuluista, kalustokuluista sekä polttopuu- ja jätehuoltokuluista. Riuttaskorven ylläpitokulut ovat vuosittain noin 5 000 €.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen opastusviestintään (luontokeskuksen ylläpito ja asiakaspalvelu, tapahtumat ja näyttelyt, verkkosivujen päivittäminen, alueen esitteet ja kartat) oli käytettävissä ympäristöministeriön perusrahoitusta noin 170 000 €, josta suurin osa meni palkkoihin ja kiinteistökuuluihin.

Lisäksi käytössä on ollut hankerahoitusta vuonna 2008 noin 50 000 €. Kehittäminen ja toimintojen laajentaminen on tapahtunut lähes kokonaisuudessaan hankerahoituksen turvin. Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus on ollut avainasemassa palveluvarustuksen uus- ja korvausinvestoinneissa.

Palvelurakenteiden korvausinvestointien tarve Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella on ympäristöministeriön rahoituksen osalta keskimäärin 75 000 € vuodessa ja maa- ja metsätalousministeriön osalta 12 000 € vuodessa. Mikäli Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskukseen vuoden 2008

alussa toimitettu hankehakemus (298 000 €) menee läpi, Seitsemisen palveluvarustus saadaan uusittua keskeisimmiltä osin vuoteen 2010 mennessä.

Seitsemisen luontokeskuksen näyttelyt uusittiin vuosina 2005 ja 2006. Näyttelyiden sisältöä tulee uusia suunnittelukauden loppupuolella. Luontokeskuksen asiakaspalvelutilat, kahviotilat osittain sekä WC-tilat sen sijaan tarvitsevat pikaista uusimista. Lisäksi luontokeskuksen nykyinen lämmitysjärjestelmä on epätaloudellinen.

Hoito- ja käyttösuunnitelmissa määritetään alueen palvelurakenteiden määrä ja sijoittuminen. Rakenteiden osalta linjaus on, ettei uusia kohteita ryhdytä rakentamaan kuin vasta tarkan harkinnan jälkeen. Toimet painottuvat pääosin nykyisten rakenteiden ylläpitoon ja laadun parantamiseen.

Hankkeiden rahoitus perustuu suunnittelun osalta ympäristöministeriön rahoitukseen eli vakituisen henkilöstön työpanokseen. Korvaus- ja uudisrakentamisesta muodostetaan hanke, ja siihen haetaan hankerahoitusta. Viestintä- ja markkinointimateriaalin laadinta sekä kestävyysarviointimenetelmän kehittäminen tapahtuu pääosin vakituisen henkilöstön toimesta. Kävijätutkimukset toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Taulukko. Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen palveluvarustuksen ja opastusviestinnän kehittämistoimenpiteet (uusinvestoinnit) vuosiksi 2008–2020 vuoden 2008 hintatason mukaan laskettuna.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen kehittäminen (2008–2020)	Vastuu	Aikataulu	Kustannus
<i>Palveluvarustus</i>			
Seitsemisen haussa oleva TT0-hanke:	MH	2008–2010	298 000 €
- Reittien ja reittiviitoitusten uusiminen			
- Taukopaikkojen rakenteiden parantaminen			
- Maasto-opasteiden uusiminen			
- Kulunohjausaidat			
- Kortosalon ja luontokeskuksen ulkoterrassin korjaukset			
- Koveron ja Pitkäjärven kunnostukset			
Muut rakenteet (hks):			
- Liesjärven laavu	MH	2008	2000 €
- Kirkkaanlamminkankaan näkötorni	MH	2015	100 000–200 000 €
- Liesjoen sillan korjaus pyöräily sillaksi	MH	2014	20 000 €
Helvetinjärvi:			
- Kankimäki–Helvetinkolu-reitin välinen rengasreitti	MH	2008	25 000 €
- Maasto-opasteiden uusiminen	MH	2008	5 000 €
- Hiedanmajan muuttaminen varauskäyttöön	MH	2008	10 000 €
- Haukanhietä–Helvetinkolu-reitin kunnostaminen	MH		
- Haukanhietan keittokatoksen uusiminen	MH	2015	16 000 €
- Kankimäen pysäköintialueen ja kioskin kunnostaminen	MH	2016	Ruoveden kunta

Riuttaskorpi:			
- Pitkoston uusiminen	MH	2015	20 000 €
- Reittiviittojen uusiminen	MH	2015	10 000 €
- Maasto-opasteiden uusiminen	MH	2010	5 000 €
Aurejärvi:			
-Tervaniemen laavu, polttopuuliiteri ja käymälä	MH	2009–2010	20 000 €
<i>Luontokeskus</i>			
- Av-esitykset	MH	2010 ja 2018	50 000 €
Rakennusten kiireelliset korjaustarpeet			150 000 €
- asiakaspalvelutilojen uusiminen	MH	2009–2010	
- kahviotilojen uusiminen	MH / yrittäjä	2011	
- WC-tilojen uusiminen	MH	2010–2011	
Muut tarpeet			
- Lämmitysjärjestelmä			
<i>Viestintä- ja opastusaineiston tuottaminen</i>			
Alue-esitteet	MH	jatkuva	
Alue-esitteiden päivitys		jatkuva	
<i>Viestintä- ja markkinointi</i>			
Luontoon.fi-sivujen kehittäminen	MH	jatkuva	
<i>Suojelualueiden ja matkailuyritysten yhteistyön kehittäminen:</i>			
- Yrittäjätapaamiset kerran vuodessa	MH/PJ	jatkuva	
- Yrityspalaute kerätään ja käsitellään vuosittain	sopimusyritykset		
<i>Kävijä- ja yritystutkimukset</i>			
Seitsemisen luontokeskuksen asiakastutkimus	MH	2010	6 000 €
Seitsemisen kävijätutkimus	MH	2013	6 000 €
Helvetinjärven kävijätutkimus	MH	2013	6 000 €
Riuttaskorven kävijäselvitys	MH	2015	3 000 €
Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yritystutkimus	MH	2013	6 000 €
<i>Kestävyyden arvioimismenetelmän (LAC) kehittäminen sekä seuranta</i>			
	MH	jatkuva	ei lisäkustannuksia

9.3 Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen yleinen kehittäminen

Alueen luontomatkailua on kehitetty jo 1990-luvulta alkaen monissa hankkeissa sekä Vihreä Sydän Oy:n toiminnan kautta. Viime vuosina Pohjoisen Pirkanmaan reitistöhanke on ollut erityisen aktiivinen toimija. Vuonna 2008 valmistui Pirkanmaan liiton selvitys maakunnan elämysteollisuudesta. Luontomatkailusuunnitelmahankkeen odotetaan lisäävän alueen luontomatkailun yhteistyötä ja hanketoimintaa.

Luontomatkailusuunnitelman linjausten mukainen jatkotyö on jo alkanut Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Metsähallituksen valmistelemassa hankkeessa.

Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailusuunnitelman täytäntöönpano edellyttää myös resurssien järjestymistä. Tavoitteena on saada koottua laajapohjainen rahoitusrakenne jatkokehittämistyöhön alueen toimijoiden, kuten liiton, kuntien, yrittäjien, oppilaitosten ja Metsähallituksen, sekä hankerahoitusmahdollisuuksien kautta.

10 Seuranta

Luontomatkailusuunnitelma edistää kestävästä luontomatkailusta toteutumista yrittäjien ja Metsähallituksen toiminnassa. Kestävä luontomatkailu on myös vetovoimatekijä. Suunnitelmaan kuuluu yhteistyön aktiivinen jatkuminen yrittäjien ja Metsähallituksen kesken, kestävyys turvaaminen yrittäjien työssä, verkostoitumisen edistäminen ja yhteistyön lujittaminen sekä paikallistalouden tukeminen. Suunnitelman seurantaan sisältyy laatu järjestelmän käyttöönotto ja asiakaspalautteen hyväksikäyttö. Kestävyys mittariston arvoja seurataan suunnitelman mukaisesti (liite 1). Tarkoituksena on, että ne ovat arvioitavissa ja todennettavissa. Mittareiden ja niiden arvojen seuraminen auttaa kiinnittämään huomiota kehitettäviin kohteisiin. Mittarit perustuvat myös alueelle tehtyyn hoitoon ja käytön suunnitelmaan, johon on asiantuntijavoimin koottu alueen hoitoa, käyttöä, toimenpiteitä ja suunnitelman vaikutusten arviointia koskevat suuntaviivat. Nämä ovat käytännössä voimassa noin viisi vuotta, ja niitä käsitellään yhteistyökokouksissa.

Lähteet

- Berghäll, J. & Vatanen, E. 2008: Luontomatkailun paikallistaloudelliset vaikutukset Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistoissa – alustavia tuloksia. – Powerpoint-esitys, Seminaari luontomatkailun paikallistaloudellisesta vaikuttavuudesta 23.4.2008, Metsähallitus ja Metsäntutkimuslaitos, Vantaa.
- Borg, P. 1997: Kestävä kehitys – Kestävyys matkailussa. – Teoksessa: Borg, P. & Condit, S. (toim.), Kestävä matkailu. Kestävän matkailun julkaisuja 1. Matkailun osaamiskeskus ja Matkailualan verkostoyliopisto. Joensuun yliopisto, Savonlinna. 137 s.
- Fennell, D. A. 1999: Ecotourism. An Introduction. – Routledge, London. 315 s.
- GoTampere 2008a: GoTampere Oy:n kotisivut. – <<http://www.tammistoknuutila.fi/gotampere>>, viitattu 31.5.2008.
- GoTampere Oy 2008b: Tampere ja Pirkanmaa 2008. Matkailuesite. – <<http://www.tampere.fi/tiedostot/5vCGvYPjz/matkailuesite2008.pdf>>, viitattu 31.5.2008.
- HaagaPerho 2008: Laadunhallinnan kuvaus. – <<http://www.haagaperho.fi/tutkimus/laatutuotteet/asiakastytyvaisuus/index.htm>>, viitattu 31.5.2008.
- Hall, C. M. & Page, S. J. 2002: The geography of tourism and recreation. Environment, Place and Space. 2nd Edition. – Routledge, London. 399 s.
- Hemmi, J. 2005: Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 1. – J. Hemmi, Vironlahti. 470 s.
- Ikaalisten kaupunki 2008: Ikaalisten kaupungin kotisivut – <http://www.ikaalinen.fi/info/tietoa_kaupungista>, viitattu 2.6.2008.
- Konttinen, J.-P. 2006: Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset – matkailun alueellinen tilinpito. – Kauppa- ja teollisuusministeriö. Rahoitetut tutkimukset 9/2006. 64 s. <<http://www.lapinliitto.fi/julkaisut/matktalvaik2006.pdf>>, viitattu 2.6.2008.
- Krippendorf, J., Zimmer, P., & Glauber, H. 1988: Für einen andern Tourismus. – Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt. 206 s.
- Kurun kunta 2008: Kurun kunnan kotisivut. – <<http://www.kuru.fi/yleistietoa.htm>>, viitattu 2.6.2008.
- Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmä 2002: Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. – Suomen ympäristö 535. 48 s.
- Länsi-Suomen Allianssi 2008: Länsi-Suomen Allianssin (WFA) kotisivut. – <<http://www.wfa.fi/hanketoiminta/index.shtml>>, viitattu 18.6.2008.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2005: Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumisstrategia. MMM:n julkaisuja 1/2005. – <http://wwwb.mmm.fi/julkaisut/julkaisusarja/2005/MMMjulkaisu2005_1.pdf>, viitattu 31.5.2008.
- Matkailun edistämiskeskus 2008: Laatutonni. Matkailualalla räätälöity, käytännönläheinen laatuohjelma. – <[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/laatutonni](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/(pages)/laatutonni)>, viitattu 31.5.2008.

- Metsähallitus 2004a: Kestävän luontomatkailun periaatteet suojelualueilla – <<http://www.metsa.fi/page.asp?Section=2026>>, viitattu 16.5.2008.
- Metsähallitus 2004b: Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelma – <<http://www.metsa.fi/page.asp?Section=2594>>, viitattu 2.6.2008.
- Metsähallitus 2004c: Helvetinjärven kansallispuiston runkosuunnitelma. – Metsähallitus, Vantaa. 54 s.
- Metsähallitus 2007: Seitsemisen–Helvetinjärvi-aluekokonaisuus. Opastusviestintäsuunnitelma 24.9.2007. – Metsähallitus, Pirkanmaan puistoalue, Parkano. 20 s.
- Metsähallitus 2008a: Luontoon.fi-verkkosivusto. Helvetinjärven kansallispuisto – <<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=102>>, viitattu 22.5.2008.
- Metsähallitus 2008b: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnon-suojelujulkaisuja. Sarja B 89. 78 s.
- Metsähallitus 2008c: Luontoon.fi-verkkosivusto. Seitsemisen kansallispuisto – <<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=427>>, viitattu 3.6.2008.
- Metsähallitus 2008d: Luontoon.fi-verkkosivusto. Riuttaskorven virkistysmetsä – <<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=1253>>, viitattu 3.6.2008.
- Metsähallitus 2008e: Seitsemisen alueen hoidon ja käytön suunnittelu – <<http://www.metsa.fi/page.asp?Section=2983&Item=5324>>, viitattu 3.6.2008.
- Mowforth, M. & Munt, I. 1998: Tourism and sustainability. New tourism in the Third World. – Routledge, London. 363 s.
- Parkanon kaupunki 2008: Parkanon kaupungin kotisivut – <<http://www.parkano.fi/kaupunki/index.htm>>, viitattu 2.6.2008.
- Petäjäistö, L. & Selby, A. 2008: Seitsemisen kansallispuisto asukkaiden näkökulmasta: haitta vai hyöty? – Metlan työraportteja 72. 31 s.
- Pirkanmaan liitto 2005: Pirkanmaan maakuntasuunnitelma 2005+ – <<http://www.pirkanmaa.fi/suomi/pdf/MAAKuntasuunnitelma.pdf>>, viitattu 31.5.2008.
- Pirkanmaan liitto 2006: Pirkanmaan matkailustrategia – <<http://www.pirkanmaa.fi/suomi/pdf/matkailustrategia.pdf>>, viitattu 31.5.2008.
- Pirkanmaan liitto 2007a: Pirkanmaan 1. maakuntakaava. Kaavaselostus. Valtioneuvosto vahvistanut 29.3.2007. – Pirkanmaan liiton julkaisu A 43 <<http://www.pirkanmaa.fi/suomi/maakaava/laadinta/maakuntakaavan%20selostus%20NETTI.pdf>>, viitattu 28.5.2008.
- Pirkanmaan liitto 2007b: Pirkanmaan maakuntaohjelma 2007–2015 –<http://www.pirkanmaa.fi/suomi/pdf/maakuntaohjelma2007_.pdf>, viitattu 31.5.2008.
- Pirkanmaan liitto 2007c: Pirkanmaan maakuntatilasto 2007. – <<http://www.pirkanmaa.fi/liitto/tilastoja/Maaktilasto2007/Maakuntatilasto2007.pdf>>, viitattu 18.6.2008.
- Pirkanmaan liitto 2008a: Pirkanmaan liitto – <<http://www.pirkanmaa.fi/liitto/tietopalvelu/elamys.shtml>>, viitattu 21.2.08.

- Pirkanmaan liitto 2008b: Ecoregion-projekti – <<http://www.pirkanmaa.fi>>, viitattu 18.6.2008
- Pirkanmaan maakuntahallitus 2008: Pirkanmaan maakuntahallituksen kokous 22.4.2008 klo 9.30, pykälä 123. Lähde: <<http://pirkanmaa.ktweb.fi>>, viitattu 18.6.2008.
- Rouvala 2008a: Aurejärven Natura 2000 -alueen kävijätutkimus 2007. – Metsähallitus, luontopalvelujen arkisto, Parkano. 24 s.
- Rouvala 2008b: Riuttaskorven virkistysmetsän kävijätutkimus 2007. – Metsähallitus, luontopalvelujen arkisto, Parkano. 9 s.
- Ruoveden kunta 2008: Ruoveden kunnan kotisivut – <<http://www.ruovesi.fi/elinkeino/elinkeino/yleista.htm>>, viitattu 2.6.2008.
- Sievänen, T., Tervo, K., Neuvonen, M., Pouta, E., Saarinen, J. & Peltonen, A. 2005: Nature-based tourism, outdoor recreation and adaptation to climate change. – FINADAPT Working paper 11. Finnish Environment Institute. 46 s.
- Tilastokeskus 2008: Matkailutilasto – <<http://www.tilastokeskus.fi/til/matk/index.html>>, viitattu 31.5.2008.
- Tunturi, K. 2008a: Seitsemisen kansallispuiston kävijätutkimus 2006–2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 95. 69 s.
- Tunturi, K. 2008b: Helvetinjärven kansallispuiston kävijätutkimus 2006. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 94. 60 s.
- Tunturi K. 2008c: Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen yritystutkimus 2006. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 96. 71 s.
- Tyrväinen, L. & Koivula, E. 2005: Virkistyskäytön ja luontomatkailun näkökulma. Tutkijoiden metsäpalaveri VII 17.11.2005. – <http://www.helsinki.fi/project/metsapalaveri/pdfs/Tyrvainen_Koivula.pdf>, viitattu 31.5.2008.
- Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006: Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007–2013. – KTM julkaisuja 21/2006. 104 s. <[http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/12b74ae4d1122aadc22565fa003211a6/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/\\$file/jul21elo_2006_netti.pdf](http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/12b74ae4d1122aadc22565fa003211a6/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/$file/jul21elo_2006_netti.pdf)>, viitattu 31.5.2008.
- Valtioneuvosto 2003: Valtioneuvoston periaatepäätös toimintaohjelmasta luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. – <<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=2296&lan=fi>>, viitattu 31.5.2008.
- Virtain kaupunki 2008: Virtain kaupungin kotisivut – <<http://www.virrat.fi/virrat-tietoa/189/>>, viitattu 2.6.2008.
- Ylä-Pirkanmaan seutuyhdistys 2008: Ylä-Pirkanmaa-verkkosivusto. Ylä-Pirkanmaan kunnat – <http://www.ylapirkanmaa.fi/ylapirkanmaa/tekstisivu.tmpl?navi_id=244>, viitattu 31.5.2008.
- Ympäristöhallinto 2008: Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittäminen. – <<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=743&lan=fi>>, viitattu 31.5.2008.
- Ympäristöministeriö 2008: Kestävä kehitys -verkkosivusto. – <<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=4259&lan=fi>>, viitattu 31.5.2008.

Luontomatkailun mittarit Seitsemisen ja Helvetinjärven alueella

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ-TASO (v. 2008)	TAVOITE-ARVO VUONNA 2018	RAJA-ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
I. Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnonsuojelua: matkailu ja virkistyskäyttö eivät vaaranna unahalaisten ja harvinaisten lajien esiintymää, luontomatkailu edistää tai ei ainakaan huononna maisema-arvoja.	Kuikka, selkälokki ja muu arvokas vesilintulajisto, onnistuneiden pesintöjen lukumäärä Seitsemisen kansallispuistossa	Linnustoseurannat (pesästä lähteneiden poikasten lukumäärä)		min. nykytason säilyminen		Arvioidaan, onko matkailu ollut vaikuttava tekijä, ja sen mukaan valistus, reittimuutokset, rajoitukset mairinnousuun
	Kuikka, selkälokki ja muu arvokas vesilintulajisto, onnistuneiden pesintöjen lukumäärä Helvetinjärven kansallispuistossa, erityisesti Haukkajärvellä	Linnustoseurannat (pesästä lähteneiden poikasten lukumäärä)		min. nykytason säilyminen		Arvioidaan, onko matkailu ollut vaikuttava tekijä, ja sen mukaan valistus, reittimuutokset, rajoitukset mairinnousuun
	Kuikka, selkälokki ja muu arvokas vesilintulajisto, onnistuneiden pesintöjen lukumäärä Aurejärven Natura-alueella	Linnustoseurannat (pesästä lähteneiden poikasten lukumäärä)		min. nykytason säilyminen		Arvioidaan, onko matkailu ollut vaikuttava tekijä, ja sen mukaan valistus, reittimuutokset, rajoitukset mairinnousuun
	Pöllöjen ja haukkojen onnistuneiden pesintöjen lukumäärä Seitsemisen kansallispuistossa	Vuosittain rengastusten yhteydessä		min. nykytason säilyminen		Arvioidaan, onko matkailu ollut vaikuttava tekijä, ja sen mukaan valistus, reittimuutokset, rajoitukset mairinnousuun
	Pöllöjen ja haukkojen onnistuneiden pesintöjen lukumäärä Helvetinjärven kansallispuistossa	Vuosittain rengastusten yhteydessä		min. nykytason säilyminen		Arvioidaan, onko matkailu ollut vaikuttava tekijä, ja sen mukaan valistus, reittimuutokset, rajoitukset mairinnousuun
	Suolinnuston pesimärauha on turvattu Seitsemisen kansallispuiston suoalueilla	Linnustoseurannat		min. nykytason säilyminen		Arvioidaan, onko matkailu ollut vaikuttava tekijä, ja sen mukaan valistus, reittimuutokset, rajoitukset mairinnousuun
	Helvetinjärven kalliokasvillisuuden suojelu	Seuranta alueen hoidon yhteydessä		min. nykytason säilyminen		Kalliokiipeily/-laskeutuminen ohjattu yhteen paikkaan Sammakkolammin luona

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ-TASO (v. 2008)	TAVOITE-ARVO VUONNA 2018	RAJA-ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
2. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän: maaston kuluneisuus on hyväksyttävissä rajoissa, käytetään merkittyjä reittejä ja huollettuja rakenteita, ympäristöä säästävä retkeily on yleisesti käytössä, polttopuun käyttö on säästäväistä.	Kävijöiden kokemus kuluneisuudesta Seitsemisen kansallispuistossa	Kävijätutkimus n. 5 vuoden välein	4,55 (v. 2006-2007) asteikko 1-5	min 4,5	4	Reittien ja rakenteiden suunnittelu, käytön ohjaus
	Kävijöiden kokemus kuluneisuudesta Helvetinjärven kansallispuistossa	Kävijätutkimus n. 5 vuoden välein	4,02 (v. 2006) asteikko 1-5	min 4,5	4	Reittien ja rakenteiden suunnittelu, käytön ohjaus
	Kävijöiden kokemus kuluneisuudesta Riuttaskorven virkistysmetsässä	Kävijätutkimus, toteutetaan min. kerran suunnittelukaudella (-v. 2020)	4,41 (v. 2007) asteikko 1-5	min 4,5	4	Reittien ja rakenteiden suunnittelu, käytön ohjaus
	Kävijöiden kokemus kuluneisuudesta Aurejärven Natura 2000 -alueilla	Kävijätutkimus, toteutetaan min. kerran suunnittelukaudella (-v. 2020)	4,58 (2007) asteikko 1-5	min 4,5	4	Reittien ja rakenteiden suunnittelu, käytön ohjaus
	Kävijöiden kokemus roskaisuudesta Seitsemisen kansallispuistossa	Kävijätutkimus n. 5 vuoden välein	4,65 (v. 2006-2007) asteikko 1-5	min 4,5	4	Valistus ja tiedotus
	Kävijöiden kokemus roskaisuudesta Helvetinjärven kansallispuistossa	Kävijätutkimus n. 5 vuoden välein	4,47 (v. 2006) asteikko 1-5	min 4,5	4	Valistus ja tiedotus
	Kävijöiden kokemus roskaisuudesta Riuttaskorven virkistysmetsässä	Kävijätutkimus, toteutetaan min. kerran suunnittelukaudella (-v. 2020)	4,57 (2007) asteikko 1-5	min 4,5	4	Valistus ja tiedotus
	Kävijöiden kokemus roskaisuudesta Aurejärven Natura 2000 -alueilla	Kävijätutkimus, toteutetaan min. kerran suunnittelukaudella (-v. 2020)	4,34 (2007) asteikko 1-5	4,5	4	Valistus ja tiedotus
	Maaston kuluneisuusarviointi Seitsemisen kansallispuistossa, erityisesti Multiharjulla ja Soljasilla	Puistoalueen oma seuranta maastotöiden yhteydessä, silmämääräinen arvio			min. nykytason säilyminen	

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ-TASO (v. 2008)	TAVOITE-ARVO VUONNA 2018	RAJA-ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
	Maaston kuluneisuusarviointi Helvetinjärven kansallispuistossa, erityisesti Helvetinkolulla ja Haukanhiedan alueella	Puistoalueen oma seuranta maastotöiden yhteydessä, silmämääräinen arvio		min. nykytason säilyminen		Helvetinkolon v. 2008 valmistunut rengasreitti vähentää alueen kulumishaittoja
	Polttopuun kokonaismenekki Seitsemisen kansallispuistossa	Puistoalueen oma seuranta		polttopuun kokonaiskulutussäilyy ennallaan	10 %:n nousu nykytasosta	Rakenteiden suunnittelu ja sijoittelu
	Polttopuun kokonaismenekki Helvetinjärven kansallispuistossa	Puistoalueen oma seuranta		polttopuun kokonaiskulutussäilyy ennallaan	10 %:n nousu nykytasosta	Rakenteiden suunnittelu ja sijoittelu
3. Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä: Metsähallituksen toiminta on paikallisesti hyväksyttävää, yhteistyöyrittäjien toiminta on paikallisesti hyväksyttävää, kävijät ovat kiinnostuneita alueen kulttuuriperinnöstä.	Koveron perinnetilan käyntimäärä	Kävijälaskenta	12 500 käyntiä (2007)	max 15 000 kävijää/kesä		
4. Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät: asiakkaat tuntevat paikallisen kulttuurin erityispiirteet, asiakkaat ovat kiinnostuneita luonnosta ja kyselevät sekä hankkivat lisätietoa, luonto on matkan tärkeä motiivi.	Seitsemisen luontokeskuksen käyntimäärä	Kävijälaskenta	35 000 käyntiä (2007)	max 38 000 kävijää/vuosi		
	Seitsemisen kansallispuiston opastettujen ryhmien määrä (luontokeskus ja Kovero)	Kävijälaskenta	100 ryhmää (1500 asiakasta) (arvio 2008)	120 ryhmää (1800 asiakasta) /vuosi		
	Seitsemisen kansallispuiston tapahtumiin osallistuneiden lukumäärä	Kävijälaskenta	1257 (2007)	2000 / vuosi		
	Helvetinjärven kansallispuiston opastettujen ryhmien määrä	Kävijälaskenta	4 ryhmää (37 asiakasta) (2007)	10 ryhmää (200 asiakasta) /vuosi		

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ-TASO (v. 2008)	TAVOITE-ARVO VUONNA 2018	RAJA-ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
	Helvetinjärven kansallispuiston tapahtumiin osallistuneiden lukumäärä	Kävijälaskenta	1 tapahtuma, 50 osanottajaa (2007)	max 2 tapahtumaa, joissa 100 osanottajaa /vuosi		
	Riuttaskorven virkistysmetsässä opastettujen ryhmien määrä	Kävijälaskenta	Ei ole ollut toistaiseksi	5 ryhmää, joissa 100 asiakasta /vuosi		
	Riuttaskorven virkistysmetsän tapahtumiin osallistuneiden lukumäärä	Kävijälaskenta	Ei ole ollut toistaiseksi	1 tapahtuma, n. 50 osanottajaa /vuosi		
5. Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistäytymiseen paranevat: virkistys- ja matkailukäyttöarvoja parannetaan luontoarvoja vaarantamatta. Riuttaskorven käyttöä pyritään lisäämään. Tavoitteena on ylläpitää laadukasta ja palveluiltaan monipuolista virkistysympäristöä	Seitsemisen kansallispuiston käyntimäärä	Kävijälaskenta, kävijätutkimus	44 000 käyntiä (v. 2007) ulkomaalaisten osuus 5 %	max 50 000 kävijää/vuosi, ulkomaalaisten osuus 7 %		
	Helvetinjärven kansallispuiston käyntimäärä	Kävijälaskenta, kävijätutkimus	32 000 käyntiä (v. 2007)	max 35 000 kävijää/vuosi		
	Riuttaskorven virkistysmetsän käyntimäärä	kävijälaskenta	5 000 käyntiä (arvio v. 2007)	10 000 kävijää /vuosi		
	Seitsemisen kansallispuiston luontoon.fi käyntimäärät	luontoon.fi-seuranta	n. 33 000 (2007)	Nykytason säilyttäminen		
	Helvetinjärven kansallispuiston luontoon.fi käyntimäärät	luontoon.fi-seuranta	n. 38 000 (2007)	Nykytason säilyttäminen		
	Seitsemisen kansallispuiston kävijäytyvyysindeksi	kävijätutkimus, asiakastutkimus, asiakaspalvelun jatkuva palaute	kävijätutkimus 4,23 (v. 2006-2007), jatkuva palaute 4,26 (2007)	molemmat 4,5	molemmat 4,5	
	Helvetinjärven kansallispuiston kävijäytyvyysindeksi	kävijätutkimus	kävijätutkimus 4,03 (v. 2006)	4,5	4,5	
	Riuttaskorven virkistysmetsän kävijäytyvyysindeksi	kävijätutkimus	kävijätutkimus 4,02 (v. 2007)	4,5	4,5	

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ-TASO (v. 2008)	TAVOITE-ARVO VUONNA 2018	RAJA-ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
	Yrittäjien tyytyväisyys Seitsemisen kansallispuiston palveluihin	vuosittain yhteistyöyrittäjiltä kerättävä yrityspalaute		min 4 (asteikon ollessa 1-5)	4	
	Yrittäjien tyytyväisyys Helvetinjärven kansallispuiston palveluihin	vuosittain yhteistyöyrittäjiltä kerättävä yrityspalaute		min 4 (asteikon ollessa 1-5)	4	
	Negatiivisen palautteen määrä Seitsemisen kansallispuistosta	web- ja ympäristöpalaute	v. 2007 3 negatiivista palautetta	max nykytaso		
	Negatiivisen palautteen määrä Helvetinjärven kansallispuistosta	web- ja ympäristöpalaute	v. 2007 4 negatiivista palautetta	max nykytaso		
	Negatiivisen palautteen määrä Riuttaskorven virkistysmetsässä	web- ja ympäristöpalaute	v. 2007 1 negatiivinen palaute	max nykytaso		
6. Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat: kävijät tuntevat rentoutuvansa ja virkistäytyvänsä luonnossa, kävijät saavat henkilökohtaisia luontokokemuksia ja elämyksiä, palvelurakenteiden turvallisuus taataan.	Rentoutumisen merkitys kävijöille Seitsemisen kansallispuistossa	Kävijätutkimus	4,4 (v. 2006-2007)	3-4, asteikon ollessa 1-5		
	Rentoutumisen merkitys kävijöille Helvetinjärven kansallispuistossa	Kävijätutkimus	4,4 (v. 2006)	3-4, asteikon ollessa 1-5		
	Kunnoltaan hyvien rakenteiden prosenttiosuus kaikista rakenteista Seitsemisen kansallispuistossa	Luontorakenteiden kuntoarvio (Reiska)	50 %	90 %	nykytila	
	Kunnoltaan hyvien rakenteiden prosenttiosuus kaikista rakenteista Helvetinjärven kansallispuistossa	Luontorakenteiden kuntoarvio (Reiska)	60 %	90 %	nykytila	
	Kunnoltaan hyvien rakenteiden prosenttiosuus kaikista rakenteista Riuttaskorven virkistysmetsässä	Luontorakenteiden kuntoarvio (Reiska)	90 %	90 %	nykytila	

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ- TASO (v. 2008)	TAVOITE- ARVO VUONNA 2018	RAJA- ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
7. Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen: luontomatkailu edistää paikallistaloutta	Luontomatkailuyrittäjäsopimusten määrä Seitsemisen-Helvetinjärvi-alueella	vuosittainen toiminnan seuranta	4	15	4	
	Kävijöiden kokonaisviipymä Seitsemisen kansallispuistossa	Kävijätutkimus	21 990 (v. 2006-2007)	10 %:n kasvu		
	Kävijöiden kokonaisviipymä Helvetinjärven kansallispuistossa	Kävijätutkimus	19 853 (v. 2006)	10 %:n kasvu		
	Asiakkaiden paikallistalouteen jättämä rahamäärä Seitsemisen-Helvetinjärvi-alueella	Kävijätutkimus, kävijälaskenta ja paikallistaloudellisten vaikutusten arviointimalli		15 % kasvu v. 2015 mennessä		
8. Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista: kerrotaan avoimesti ja kattavasti mitä eri suojelualueilla saa ja on soveliaista tehdä. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä	Miten hyvin alueen harrastusmahdollisuudet sekä reitit ja rakenteet vastaavat kävijöiden ennakkoodotuksia Seitsemisen kansallispuistossa	Kävijätutkimus n. 5 vuoden välein	Harrastusmahdollisuudet: 76%:lla odotukset täyttyivät hyvin tai erittäin hyvin; Reitit ja rakenteet: 86%:lla odotukset täyttyivät hyvin tai erittäin hyvin. (v. 2006-2007)	80 %:lla odotukset täyttyivät hyvin tai erittäin hyvin		
	Miten hyvin alueen harrastusmahdollisuudet sekä reitit ja rakenteet vastaavat kävijöiden ennakkoodotuksia Helvetinjärven kansallispuistossa	Kävijätutkimus n. 5 vuoden välein	Harrastusmahdollisuudet: 71%:lla odotukset täyttyivät hyvin tai erittäin hyvin; Reitit ja rakenteet: 83%:lla odotukset täyttyivät hyvin tai erittäin hyvin. (v. 2006)	80 %:lla odotukset täyttyivät hyvin tai erittäin hyvin		

YLEINEN PERIAATE ja tarkentavia tavoitteita	MITTARI	MITTAUSTAPA	LÄHTÖ-TASO (v. 2008)	TAVOITE-ARVO VUONNA 2018	RAJA-ARVO	ALUEIDEN HOIDON JA KÄYTÖN OHJAUKSEN KEINOT
9. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä: Metsähallituksen ja matkailuyritysten yhteistyö on luontevaa ja vuorovaikutteista, asiakaspalaute kerätään ja se käsitellään, sidosryhmäyhteistyö on hyvää ja säännöllistä.	Seitseminen-Helvetinjärvi-alueen yrittäjien kanssa järjestetään vähintään kerran vuodessa tapaaminen	vuosittainen toiminnan seuranta		yhteensä järjestetty 11 tapaamista		
	Seitseminen-Helvetinjärvi-alueen matkailutoimijoiden kanssa järjestetään säännöllisesti yhteisiä tilaisuuksia	Tilaisuuksien lukumäärää seurataan kumuloituvasti v. 2018 saakka		yhteensä järjestetty min 9 tapaamista		

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 175 Hovi, M., Kytö, H. & Rautio, S.-K. (eds) 2008: Fire and Forest – The International Forest Fire Symposium in Kajaani 13.–14.11.2007. 70 s.
- No 176 Wallenius, T. 2008: Menneet metsäpalot Kalevalan kankailla. 46 s.
- No 177 Sarvanne, H., Tanskanen, A. & Yrjölä, R. 2008: Linnansaaren kansallispuiston linnustaselvitys vuonna 2005. 47 s. (verkkojulkaisu)
- No 178 Boström, M & Ekebon, J. 2008: Undervattensinventeringar på Jungfruskär 2005. 33 s. (verkkojulkaisu)
- No 179 Hilska, S. 2008: Laidunnuksen vaikutus kasvillisuuteen Espoon Laajalahdella. 56 s. (verkkojulkaisu)

Sarja B

- No 102 Halme, T. 2008: Pihlajaveden Natura 2000 -alueen kävijätutkimus 2007. 55 s. (verkkojulkaisu)
- No 103 Lindblom, H. 2008: Saimaan alueen yritystutkimus 2007. 63 s. (verkkojulkaisu)
- No 104 Hemmilä, T. 2008: Itäisen Suomenlahden kansallispuiston kävijätutkimus 2007. 48 s. (verkkojulkaisu)
- No 105 Hemmilä, T. 2008: Itäisen Suomenlahden kansallispuiston yritystutkimus 2007. 26 s. (verkkojulkaisu)
- No 106 Nyman, H.-E. 2008: Besökarundersökning i Ekenäs skärgårds nationalpark 2007. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 107 Kettunen, A. & Berghäll, J. 2008: Kurjenrahkan kansallispuiston kävijätutkimus 2007. 59 s. (verkkojulkaisu)

Sarja C

- No 39 Metsähallitus 2008: Käsivarren erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 134 s.
- No 40 Metsähallitus 2008: Giehtaruohtasa meahcceguovllu dikšun- ja geavahanplána. 134 s.
- No 41 Metsähallitus 2008: Vätsärin erämaan hoito- ja käyttösuunnitelma. 143 s. (verkkojulkaisu)
- No 43 Metsähallitus 2008: Kuusisuo–Hattusuon, Soininsuo–Kapustasuon ja Ohtosensuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2007–2016. 57 s. (verkkojulkaisu)
- No 45 Metsähallitus 2008: Hämeenkaan monikäyttö- ja harjoitusalueen sekä Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 130 s. (verkkojulkaisu)
- No 46 Jansson, H. & Raatikainen, K. 2008: Vallisaaren ja Kuninkaansaaren alueen hoitosuunnitelma. 119 s.

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-615-8 (pdf)

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/julkaisut